

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**BATTAL GAZİ DESTANI'NIN (343-675)
ÇEVİRİ YAZISI VE METİN SÖZLÜĞÜ**

Gamze KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
HAZİRAN – 2011**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**BATTAL GAZİ DESTANI'NIN (343-675)
ÇEVİRİ YAZISI VE METİN SÖZLÜĞÜ**

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Hasan ALTINZENCİR

Gamze KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
HAZİRAN- 2011**

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BATTAL GAZİ DESTANI'NIN (343-675) ÇEVİRİ YAZISI VE
METİN SÖZLÜĞÜ**

Gamze KAYA

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Hasan ALTINZENCİR

Yıl : 2011 , Sayfa: 81+85

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Hasan ALTINZENCİR (Başkan)
: Yrd. Doç. Dr. Ahmet YENİKALE (Üye)
: Doç. Dr. İlyas GÖKHAN (Üye)

Türk Edebiyatının bir bölümü olan Klasik Türk Edebiyatı, zengin örneklerin bulunduğu bir alandır. Bu alanda manzum ve mensur çok sayıda eser verilmiştir. İslâmiyet öncesi ve sonrası dönemlere bakıldığında bu alanda sözlü anlatım geleneğinin önemli bir yeri vardır. Halkın inanışını, dilini, kültürünü, sosyal hayatını anlatan eserler zamanla yazıya geçirilmiş ve oluşturuldukları dönemlerin özelliklerini günümüze taşımıştır. Battal Gazi Destanı da sözlü gelenekten doğmuş, daha sonra yazıya geçirilmiştir. Bu çalışmamız, siyer derkenarındaki Battal Gazi Destanı'nın (343-675) sayfalarının çeviri yazı çalışmasını içermektedir. Bu çalışma Battal Gazi Destanları hakkında bilgi edinmek isteyen öğrencilerin ve Battal Gazi'ye ilgi duyan kişilerin başvurabileceği önemli bir kaynaktır.

Anahtar Kelimeler: Battal Gazi, Malatya, İslam, Destan.

DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY

ABSTRACT

MA THESIS

THE TRANSCRIPTION (343-675) AND TEXT GLOSSARY OF
BATTAL GAZI SAGA

Gamze KAYA

Supervisor : Asst. Prof. Dr. Hasan ALTINZENCİR

Year : 2011 , Pages: 81+85

Jury : Asst. Prof. Dr. Hasan ALTINZENCİR (Chairperson)
: Asst. Prof. Dr. Ahmet YENİKALE (Member)
: Doç. Dr. İlyas GÖKHAN (Member)

Classic Turkish Literature is section of Turkish literature. There are lots of rich exams in Turkish literature. Lots of metric traces were given about this section when we looked before the Islamic religion and after the Islamic religion apparently it is important for verbal telling tradition in this section. There are lots of traces. These traces tell religion, language, culture, social life of people. These traces were written and later they were formed, they carry that peculiarities of that term. Battal Gazi legend was written. This work includes translation writing of Battal Gazi legend's page. This work is an important source for those who want to learn knowledge about Battal Gazi legend and are interested in Battal Gazi.

Keyword: Battal Gazi, Malatya, Islam, legend.

ÖN SÖZ

Eski Türk Edebiyatı, dönem olarak bakıldığında birçok önemli eserin verildiği bir alandır. Ortaya konan bu eserler yazarın eseri yazdığı dönemin, kültürü, coğrafyası, sosyal ve siyasal yapısı hakkında bilgi vererek günümüze ışık tutmaktadır. Çalışma konumuz olan bu eser de sözlü edebiyattan ortaya çıkmış, efsaneleşmiş ve daha sonra yazıya geçirilmiştir.

Türk Edebiyatı İslamiyet'in kabulünden sonra hem dil açısından hem de halkın dini açısından kendisini tamamlama isteği ile gelişen bir dal olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili olarak ilk aklımıza gelen siyerlerdir. Siyerler Hz. Muhammed'in hayatını ve fiziksel özelliklerini anlatır.

Çalışmamıza konu olan Battal Gazi Destanı siyerin kenar kısmında bulunan destandır. Siyerin ne zaman, kim tarafından yazıldığı bilgisi mevcut değildir, eser yazıldığı dönem itibarıyla 17-18 yüzyıllarda yazıldığı tahmin edilmektedir. Halk arasında efsane olan Battal Gazi'ni fiziki özelliklerinden ziyade yaşamı anlatılır.

Eski Türk Edebiyatı dalında incelemiş olduğum bu eser (675) sayfadan oluşmaktadır, siyer kenarının transkripli metin çalışmasıdır. Derkenarın (343-675) sayfaları dâhilinde olmakla birlikte, siyerin kenarı 650. sayfada bitmektedir. Eserde aslına bağlı olarak çeviri yapılmış, Arapça-Farsça kelimeler aslına sadık kalınarak verilmiştir.

Battal-nâme, söz varlığı, üslubunun zenginliği, fiillerin çokluğu, cümlelerin kısalığı ile zengin Türkçemizin güzel bir örneğidir.

Bana bu konuda bana, çalışma fırsatını tanıyıp yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Hasan ALTINZENCİR'e ve yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Ahmet YENİKALE'ye teşekkürlerimi borç bilirim.

Gamze KAYA
HAZİRAN-2011

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	V
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Battalnâme.....	4
1.2. Battal Gazi.....	5
1.3. Muhteva.....	7
1.3.1. Olaylar Zinciri ve Eserin Özeti.....	7
1.3.2. Şahıslar.....	8
1.3.3. Mekanlar.....	9
1.3.4. Olağanüstülükler.....	9
1.4. Deyimler.....	10
2. TRANSKRİPSİYONLU METİN.....	12
3. SONUÇ.....	71
4. SÖZLÜK.....	73
KAYNAKLAR	81
ORJİNAL METİN	
ÖZ GEÇMİŞ	

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

اَ	a, ā	ص	ş
اِ	a, e, ı, i, u, ü	ض	z, d
ب	b, p	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ث	ç
ث	ç	ج	ğ
ج	c, ç	ف	f
ç	ç	ق	k
ك	h	ك	k, g, (ñ)
ك	h	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ج	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

1. GİRİŞ

Destanlar, bir milleti millet yapan bütün unsurları bulmak, çağdaşları arasında temayüz eden vasıflarını görmek ve medeniyet çizgilerini kesin olarak ayırmak imkânları bulunulabildiği gibi o devrin, her zaman görülen kültür alışverişlerini, bu alışverişin sınırlarını, üstünlük veya tesir sahalarını da tespit etmek imkânı vardır. Bu bakımdan destanlar, milletlerin birinci sırada düşünülen kaynaklarıdır. Millî destanlara sahip olmayan milletlerin tarihi zenginliği de kısırdır; medeniyet tarihinde çok güç yer alabilirler yahut da kendilerine yeni bir tarih yaratır gibi destanlar yaratmak zorunda kalırlar (Sepetçioğlu, 1986:11).

Türk'lerin büyük çoğunluğu 9.asrın ortalarından itibaren Müslüman olmaya başladılar. İslamiyet, başta Kur'an olmak üzere tefsir, hadis, fıkıh, kelam, tasavvuf vb. ilimlerin tesiriyle milletimizi yeni birtakım mânevi değerlere ve ülkülere ulaştırdı. Hunlar devrinden başlayan ve Göktürkler'le devam eden alplık "Cihan hâkimiyeti" ülküsü "i'lâ-i kelimetullah" fikri ile beslenerek milletimize üç kıt'ada "cihâd" kapılarını açtı. Birbiri ardından gelen Türk devletlerinde siyasi, askerî ve içtimaî hâdiselerin hazırladığı muhit içinde hayatın aynası olan edebiyat, eski geleneklerden hız alarak yeni bir terkiplerle (kompozisyon) ortaya çıktı. Kaşgarlı Mahmud'un Dîvânü Lügat-it Türk'ünde kaydedilen Müslüman Türk'lerle Budist Uygurlar arasındaki savaşların hâtırası destan parçaları, Karahanlılar'ın İslâm dairesine girişinin doğurduğu Manas Destanı, Cengiznâme, İslam-Bizans mücadelelerinin eserleri: Battalnâme (Seyyid Battal Gazi) ve onun devamı Dânişmendnâme; Timur ve İdige gibi büyük mahsullerin yanı başında ve ardından gelen ortalama 3-75 dörtlüğe kadar uzayan küçük manzumelerle karşılaşırız(Elçin, 2000:79).

Battal Gazi Destanı, üzerinde birçok araştırma yapılmış, önemli bir destandır. Çalışmamız olan Battal Gazi Destanı'nın çeviri yazısı bulunmaktadır. Eserin (343-675) sayfaları konumuz olan siyer 675. sayfada bitmiş iken kenar kısmı 650. sayfada bitirmektedir. Eser siyer kenarına yazılmış mensur bir metinden oluşmaktadır. Metindeki bilinmeyen kelimeler sözlük kısmında yer almaktadır.

Battal Gazi Destanı hakkında pek çok yabancı ve yerli araştırma yapılmış, kitaplar, makaleler yazılmış, adına bilgi şölenleri düzenlenmiştir. Evliya Çelebi, Seyahatnâmesi'nin pek çok bölümünde Battal Gazi'den söz etmiş, verdiği bilgilerde Battalnâme'den yararlanmıştı. 7. yy.'ın sonundan, 10. yy.'ın sonuna dek 300 yıl süren Bizans-Arap Savaşları bazı efsanelerin, destanların doğmasına neden olmuştur. Bunlardan en önemlisi Seyit Battal Gazi Destanı'dır. Seyit Battal Gazi Destanı'nın Bizanslılarca uyarlanmış şekli Digenis Akritas Destanı'dır.

Eser üzerinde önemli çalışmalardan bazıları şunlardır: Hasan KÖKSAL “Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı” ve “Battal Gazi Destanı”dır. Prof. Tuncer Gülensoy danışmanlığında Burhan Paçacıoğlu’nun hazırladığı doktora tezi “Battal-nâme”dir. Yine bir makale de Saim Sakaoğlu’nun “Battal-nâme” çalışmasıdır.

Battal Gazi Destanı konusunda bu çalışmaların dışında yurt içinde ve dışında çok sayıda bilimsel araştırma yapılmıştır. Bunların çoğunluğu makale ve bildiri boyutundadır.

Battal Gazi Destanı İslamiyet sonrasında ortaya çıkan önemli destanlardan biridir. Anadolu’da ve Türklerin yaşadığı diğer coğrafyalarda efsaneleşmiş, anlatılan ve okunan bir eser olmuştur. Talep fazladır bu yüzden çok istinsah edilmiştir. Yazıldığı döneme ait yazma nüsha ele geçirilememiş, daha sonraki yıllarda yazılanlar bulunmaktadır. Battal-nâme’nin yazıya geçiriliş tarihi 11.,12. yy.’da olduğu tahmin edilmektedir. Bilinen en eski nüsha 1436-37 tarihini taşımaktadır.

Mensur olanlar, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Akhisar Zeynelzâde Kütüphanesi’nde bulunanlar tespit edilen en eski iki mensur nüshadır. Bibliotheque Nationale, Paris Ancien Fonds Turc 318, Bibliotheque Nationale, Paris Ancien Fond Turc 338, Sächsische Landesbibliothek, Dresden Cod. Turc. Nu. 104.

Manzum olanlar Darendeli şair, Bekâyi tarafından 1769 yılında yazılmış, 6600 beyitten oluşmuş, Sadrazam Silahtar Mehmet Paşa’ya sunulan nüshası, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi nüshası ve Sivas’ta Ahmet Ölmez’in şahsî kitaplığındaki manzum nüshalar, tespit edilenlerin en eskileri olduğu düşünülmektedir.

Yurt dışında ise Yorgos Dedes’in Harvard Üniversitesi yayınları arasında 1993’te çıkan Battalname adlı eserinin birinci cildi, giriş ve İngilizce tercümeyi içermektedir. Birinci cilt 334 sayfadır. İkinci cilt 335 sayfadan başlamış olup Türkçe metin ve yoruma ayrılmıştır. Dedes dört yazma nüshayı (İstanbul Arkeoloji Müzesi nüshası, nu. 1455, Bibliotheque Nationale 318, 338 ve Dresten no 104) kullanarak tenkitli metin hazırlamıştır.

Battal Gazi destanının birçok nüshası bulunmakla birlikte, çalışmış olduğumuz Battal Gazi Destanı siyerin “kenar”ında bulunmaktadır. Bu siyerin, ne zaman, nerede ve kim tarafından yazıldığı bilinmemektedir. Anonim bir eserdir. Elimizde bulunan kitap taş baskı olup 1308 yılında Matbaa-i Osmaniyye’de basılmıştır. Bu çalışma Battal Gazi Destanı’nın diğer çalışmalarla karşılaştırma imkânı sağlayacak ve dil özelliklerindeki farklılıklar ortaya koyulabilecektir. Bu çalışma esnasında eser transkribe edilirken, yeni yazıya geçirilirken transkripsiyon işaretleri kullanılmış, Türkçe kelimelerde metinlerdeki imla özelliklerine dikkat edilmiş, Arapça-Farsça kelimelerin yazımında Ferid Devellioğlu’nun “Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat”ındaki imlâ esas alınmıştır. Eserde bilinmeyen kelimeler için sözlük oluşturulmuştur.

Esere, (343) numaralı bölümden başlanmış olup, eserin yarı kısmıdır. (650) numaralı bölümde eser son bulmuştur. Eserin 1-343. sayfaları da yine bir yüksek lisans tezi olarak incelenmiştir, diğer kalan sayfaları da (343-650) bu tezin inceleme metnini oluşturmaktadır.

Eser 343. kısımdan, “*kızını oğluna almak, murâd idümiş ol dem geldi kim kıza nişân ideler ve hayli tuhfeler ile bunları göndermişdi. Çün Seyyid-i hazret bunları gördi.*” cümleleriyle başlar.

İncelemiş olduğumuz eser mensur olarak yazılmış olup peygamber efendimizin hayatının anlatıldığı, manzum olarak yazılmış olan eserin kenar bölümünde bulunmaktadır. Transkribe edilmiş metin incelendiğinde, koyu renkle belirtilmiş olan, parantez içine alınmış olan “Ez-in cânib” yazısı bulunuyor. “Ez-in cânib” bölümleriyle olaylar arasında geçiş sağlanıyor. Eserde **“Râviler şöyle rivâyet iderler ki, râvilerden öyle rivâyet olunur ki”** gibi cümleler sıklıkla bulunmaktadır.

Battal Gazi Destanını transkribe ederken her sayfada görmüş olduğumuz numaralarla ayırdık, bunlar çeviri metninde koyu renkte gösterildi. Bu sayfa numaraları aynı zamanda siyerin de sayfa numaralarıdır. Her sayfanın satır sayısı çok fazla değişmemektedir, her sayfada 29 satır bulunmaktadır, küçük bir kısımda daha az ya da daha fazla satır sayısı bulunmaktadır. Metinde bir de şiir bulunmaktadır. 460. sayfanın sonunda 4 satırdan oluşan ve devamı 461. sayfada bulunan, “**şiiir**” başlığı altında 8 satırdan oluşmuş bir şiir vardır.

İncelediğimiz eserde bölümler başlıklarla belirtilmiştir. İlk bölüm yarım olmakla birlikte, diğer bölüm başlıkları şunlardır: “Bu Meclis-i Diğer Fitne-i Uğbe Kâdı Mel-ûnı Bildirir” (471), “Bu Meclis, Seyyid-i Battâl Ğazi Hindistân’a Varub Divi Katl Eyledigidir” (553) , Men menâkıb-ı ğazâvât-ı Seyyid Battâl Ğazi bir cildir adı” (601), “Bu meclis Seyyid Battâl Ğazi’niñ Ketâyûn ile Mâcerâsı ve Câha İndirdikleri Ğazâlardır” (603).

İncelediğimiz eserde bölüm sonlarında “Seyyid-i kâ’inât Muhammed Muştafa’ya şalavât” vb. cümleler bulunur.

İncelemiş olduğumuz eserde tüm Battal Gazi destanlarında olduğu gibi savaş sahnelerine geniş yer veriliyor. Konuşma metinlerindeki diyaloglar sağlam cümlelerle kuruluyor.

İncelemiş olduğumuz metinde 386 ve 387 sayfaların arasında 11. ve 12. bölümler yer almıştır, biz de metnin orjinalini bozmamak için aynen transkribe ettik. Metinde 649. Sayfa boş bırakılmış olup 650. sayfada bitirilmiştir.

1.1. Battal-nâme

8. yy'da Emevi- Bizans savaşlarında ün kazanan Arap komutanı Battal Gazi'nin efsanevi yaşamı çevresinde oluşan halk öyküsü. Seyyid Battal Gazi'ye ait kahramanlık hikâyelerini içine alan bir eserdir.

Battal Gazi Destanı'nda ve halk hikâyelerinde, Emeviler zamanında Arap ordusuyla birlikte İstanbul'u kuşattığı anlatılmaktadır. Kuşatma hem denizden hem karadan yapılmış, fakat başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Destanda Battal'ın düşmanı, Arap komutanına oyun oynayıp kuşatma başladığında İstanbul'a geçerek imparatorluğunu ilan eden İmparator Leon'dur. Arap tarihinde II. İstanbul kuşatmasının tarihi 717-718 olarak belirtilmektedir. Bizans tarihindeki veriler de bu tarihi doğrular niteliktedir.

Anadoluda teşekkül etmiş ilk Türk destanı Battâl-nâme'dir. Anadolu'da oluşan destan zincirinin ilk halkasıdır. Kaynaklar Zatü'l himme/Zü'l-himme/Delhemma adıyla bilinen Arapça eserden tercüme edildiğini ya da etkisinin bulunduğunu söylemektedir. Türklerle ilgili konusu olmamasına rağmen sonradan Türk muhayyilesi ile şekillendiği için millî bir destan kimliği kazanmıştır, Türkler tarafından çok sevilmesinin sebebi, Battal Gazi'nin İslamiyet'in yayılması uğruna gösterdiği kahramanlıktır ve gösterdiği kahramanlığın geçtiği yer Anadolu olmasıdır. İslami-Türk destanlarının ilk örneğidir.

Battal-nâme çoğunlukla Osmanlı döneminde yazıya geçen ve şekil almış olduğu için, Müslüman Türklerin maddî ve manevî fetihlerini konu etmiş, sade bir dille şekillenmiştir. Bu sebeple devletin en uzak köylerinden sarayına, ordudan edebiyat dünyasına kadar her yerde ilgi görmüştür.

Battal-nâme'nin kim tarafından yazıldığı belli değildir. Battal-nâme muhtemelen XI-XIII yüzyıllar arasında teşekkül etmiş, XIII. Yüzyılda kaleme alınmıştır.

Mensur olarak kaleme alınan eser, daha sonra biraz kısaltılarak Darendeli Bakâyî (?-1785) tarafından 1769 yılında manzum hale getirilip devrin sadrazamı Mehmet Paşa'ya sunulmuştur(Köksal, 1984:19).

Battal-nâme'nin konusu Müslüman-Hristiyan savaşlarıdır. Kayzer sık sık Malatya üzerine sefer düzenler. Arkalarında çok güçlü bir ordu olmasına rağmen Battal Gazi'ye her seferinde yenilirler.

1.2. Battal Gazi

Battal Gazi 8.yy'da Emevilerin Anadolu'da Bizans'a karşı açtıkları savaşlarda Battal (kahraman) lakabıyla ün kazanmıştır, asıl adı Abdullah'tır. Türkler arasında Battal Gazi, Seyyid Battal Gazi, Seyyid Battal adlarıyla anılmaktadır.

İ. A. Govsa'nın kayıtlarına göre, Seyyit Battal Gazi Hristiyanlarla harp eden Emevi ordusunda hizmet kabul etmiş Türklerden olduğuna işaret etmiştir(Aslanbay, 1953:45).

Bu Müslüman kumandan hakkında söylenen kahramanlık hikâyeleri ve menkıbeler 11.yy.'dan itibaren Türkler arasında büyük rağbet görmeye başlamış ve Battal Gazi, gazi-veli hüviyetiyle yüceltilerek destan kahramanı haline gelmiştir.

Taberî, Mes'udî, İbnü'l- Esir gibi güvenilir kaynaklara göre asıl adı Abdullah'tır. Kahraman anlamına gelen "Battal" ise bütün kaynaklara göre onun lakabıdır. Aynı kaynaklar Battal'ın künyesi için Ebu Yahya, Ebu Hüseyin ve Ebu Muhammed gibi farklı isimler kaydetmektedir. Babasının adı Ömer veya Amr olup, doğum yeri İbnü'l Esîr'e göre Antakya, Sibî'e göre ise Şam'dır. İbnü'l Asakir, onun Arap aslından olmayıp Emevilerin azatlı kölesi olduğunu bildirmektedir.

Battal-nâme Battal Gazi'nin Anadolu'da Hristiyanlarla yaptığı savaşlar konu edinilmektedir. Bu savaşlarda merkez saha genellikle Malatya yöresidir. Savaşlar İslamiyet, Hristiyanlık mücadelesi şeklinde dini bir hüviyet taşır. Cihad ve gaza ruhu kendini kuvvetli bir biçimde hissettirir. Battal Gazi bu savaşlarda evliya karakteri sergiler. Devlerle savaşır, okuduğu dualarla büyüleri bozar, ateşte yanmaz, göz açık kapanıncaya kadar uzun mesafeler aşar, sıkışık zamanlarda hızlıdan yardım görür. Kâfirleri İslam'a davet eder, İslamiyeti kabul etmeyenleri öldürür. Her savaşın sonunda ganimeti din uğruna savaşan yiğitlere dağıtır.

Türk Gazi tipinin mükemmel bir örneğini aksettiren Battal Gazi gerek kahramanlığı, gerekse evliya karakteriyle Anadolu insanı üzerinde son derece etkili olmuştur. Bu yüzden Anadolu'da asırlarca sözlü olarak yaşamıştır, tamamen Müslüman-Türk gelenekleriyle meydana gelmiştir.

Bir hikâyede de Battal Gazi ile ilgili şu bilgiler vardır: Malatya şehrinde Ömer Bey isminde şöhretli ve zengin bir beylerbeyi varmış, şehrin beyleri ve zenginleri, daima Ömer Beyin konağında toplanırlarmış, tarihe ait menkıbelerden bahsederlermiş, saz şairlerinden eski İslam ve Türk kahramanlarının savaşlarını anlatan destanlar anlatırlarmış. O esnada kölelerden biri içeri girmiş, içeride bulunan Hüseyin Gazi'ye müjdeli haber vermiş, "ne zamandır beklediği erkek çocuk dünyaya gelmiş." Ömer

Beyin konağından çıkmış, Dev adındaki atına binmiş, evine gidip önce karısını, sonra çocuğunu görmüş, kollarındaki çocuk çok gübüzmüş. Ömer Bey yıldızlara bakarak hayat ve tahlilleri hakkında bilgi verirmiş, Hüseyin Gazi'yi çağırarak oğlunun yıldızına baktığını ve onun büyük bir pehlivan olacağını söyledi, şöhretinin kıyamete kadar yayılacağını söyledi. Kayseri'den Malatya'ya Şem'un adında bir pehlivan geldi ve bu pehlivanı kimse yenemiyordu. Malatya'da da herkesi yendi, ancak gün geçtikçe gübüzleşen Cafer onu yendi, Şem'ün yenilgiden sonra bir daha Türklerle güreşmek bana haram olsun dedi ve o günden sonra Cafer'in adı Battal (kahraman) oldu.

İbnü'l-Esir'in eserinde "Battal'ın Öldürülmesi" başlığı altında şunlar bulunmaktadır:

Battal, hicretin yüz yirmi birinci yılı içerisinde Anadolu'da bir grup Müslüman'la birlikte öldürüldü. İsmi Abdullah Ebû'l-Hüsün el-Antâkî'dir. (123 senesinde öldürüldüğü de rivayet edilir.) Anadolu'da pek çok savaşlar ve Anadolu beldelerinde akınlar yapmıştır. Buralarda şan ve şöhreti yayılmış ve müthiş bir korku salmıştır.

Anlatıldığına göre, Battal arkadaşlarıyla Anadolu'da bazı savaşlar yaparken bir köye girmiş ve bir kadının, ağlayan küçük oğluna: "Sus, yoksa seni Battal'a teslim ederim." Dediğini duymuştu. Kadın sonra çocuğu kadının elinden aldı.

Battal'ı Abdülmelik, oğlu Mesleme ile Anadolu'ya göndermiş ve onu Cezîre ve Şâm ehlinin reislerine emir tayin etmiştir. Oğluna da Battal'ı öncü kuvvetlerin ve gözcülerin başına geçirmesini emretmiş ve Battal'ı güvenilir, yiğit ve atak birisi olduğunu söylemiştir. Mesleme Battal'ı on bin süvarinin başına geçirdi. Battal, Mesleme ile Anadolu arasında idi. Buralardan yolcular emniyet içinde geçebiliyorlardı.

Battal bir defasında Müslüman askerleriyle Anadolu sınırlarına kadar ilerlemiş ve yalnız başına Anadolu'ya gitmişti. Bir sebze bahçesi görmüş ve orada inip bakla yemiş ve ishal olmuştu. Zayıf düşüp ata binememekten korkunca hemen atına atlayıp yoluna devam etti. Tekrar binememek korkusuyla atından inemiyordu. İyice zayıf düşerek atının boynuna sarıldı ve bir müddet yoluna böyle devam etti, fakat nereye gittiğinin farkında değildi. Gözünü açtığında bir de gördü ki içinde kadınlar (rahibeler) bulunan tapınağa gelmiş. Kadınlar Battal'ın etrafına toplandılar. İçlerinden biri onu atından indirip yıkadı ve bir ilaç içirdi. Bunun üzerine Battal iyileşti. Kilisede üç gün kaldı. Daha sonra bir papaz gelip o kadınla karşılaştı, Battal'ın haberi kendisine ulaşmış bulunuyordu. Kadın Battal'ı evin bir tarafına gizlemiş ve gelen papaza göstermemişti. Papaz ayrıldıktan sonra Battal atına binerek onu takip edip katletti ve arkadaşlarını hezimete uğrattı. Sonra tekrar kiliseye dönüp papazın başını kadınların önlerine attı ve

onları alıp askerin bulunduğu yere götürdü. Bu kadınıysa komutan (yani Battal) aldı. İşte bu kadın Battal'ın çocuklarını annesidir (İbnü'l esir, 1986: 5,206).

1.3. Muhteva

Eserin muhtevası, tüm Battal Gazi Destanlarında geçen kahramanlık ve din yoluna yapılan savaşların anlatıldığı gibi, bu eserde de Battal Gazi'nin yaptığı savaşlar ve kahramanlığı anlatılmaktadır.

1.3.1. Olaylar Zinciri ve Eserin Özeti

Eserin incelemeye başladığımız kısmı, bir nişan töreninde Battal Gazi'nin bu nişanı engellemesi ve ortamı dağıtması anlatılmaktadır. Eserde, Battal Gazi bir olaya müdahale edeceği zaman “*bir kez nara urub hamle kıldı*” cümlesi geçmektedir. Bu olaydan sonra Battal Gazi'yi yakalamak için yola çıktılar ve Battal Gazi namazdayken onu yakaladılar ve zindana koydular. Tariyun'nun kızı Gülendam zindanda şiir okuyan Battal Gazi'nin sesini duydu ve yüzünü görmek istedi. Yüzünü görür görmez Battal Gazi'ye âşık oldu. Babasına bu durumu söyledi. Babası da, Battal Gazi'yi Mesih dinine koyarsa kendisini Battal Gazi'ye vereceğini söyledi. Kız bunu Battal'a söyleyince Battal Gazi bu durumu kabul etmedi. Gülendam Battal Gazi'nin mübarek boynuna sarıldı ve Battal Gazi murdar oldu. Bunun üzerine Battal Gazi, Gülendam'ın Müslüman olması gerektiğini söyledi. Bunun için Gülendam bir şart koydu, gaibden bir nesne gelmesini, ancak böyle inanacağını söyledi ve gökten bir sini yemek geldi. Bunu gören Gülendam bayıldı ve kendine gelince, Müslüman oldu ve nikâhlandılar. Tariyün Kayzer'in isteği üzerine Battal'ı öldürmek için zindana gittiğinde Battal'ın kaçtığını gördü ve diğerlerini öldürerek, külünü Kayzer'e Battal'mış gibi gönderdi. Battal'ın öldüğünü sanan Malatyalılar yedi gün yas matem tuttu. Battal Gazi ile Gülendam'ın gitkeleri yerde bir yıl geçmişti ve Battal Gazi cenk etmeyi özlediğini söyledi ve hamile olan Gülendam'ı unutmaya sözü vererek yola koyuldu. Din yoluna yapılan savaşlarda geri ortaya çıktı.

Geniş bir savaş sahnesi anlatıldıktan sonra Seyyid tekrar Tariyüne name yazarak Gülendam'ı çeyizi ile istemektedir. Gülendam Malatya'ya gelir ve bir süre sonra Beşir adında bir oğlu olur.

Eserde halifenin kızını kırk günde getireceği yer almaktadır. Eserde haber götürüp getiren melunlar vardır. Bunlardan Kayzer'e name götüren Şamil adlı kafiri öldürüp onun yerine geçer ve Kızkulesine name getirir gibi girer, oradakileri öldürür, kızı bulur, kız da Müslüman olur. Kadının yönettiği mahkeme kuruluyor ve kız kendini Battal'ın çaldığını iftira atarak söylüyor, daha sonra gerçekleri söyleyip Abdü'l-

vehhab'ın ve Battal Gazi'nin suçsuz olduklarını anlatıyordu. Ukba'nın suçlu olduğunu görünce boğazına ip takıp Bağdat'ı gezdirdiler, halk da yüzüne türürdü.

Eserde kölelik sistemi de vardır. Ukba Kayzer'e name göndererek kendisini almasını ister ve Rum'un kadılığını aldı, kötülükler yapmaya devam etti. Ukba'nın yaptığı haksızlıkları Seyyid'e bildirdi. Seyyid bu işi düzeltereğini söyledi.

Ukba öküzü keçi pahasına satıyordu. Battal da öküz satan birinin kıyafetlerini giyip pazara gitti, amacı Ukba'nın zulm etmesini engellemektir, ertesi gün kadın kılığında girerek Ukba'nın mahkemesine geldi. Ukba Seyyid'i kadın kılığında görünce tanıyamadı ve âşık oldu ve içeri girdiler, Seyyid orada Ukba'yı asdı, ertesi gün onu o halde görenlere Seyyid'in kendisine zulm ettiğini anlattı. Ukba, hamamda bulunuyordu, Seyyid, içeri giren doktoru etkisiz hale getirip, doktor kılığında girerek yine Ukba'yı depeledi.

Eserde o dönemde yaygın olan çok eşle evliliğin bir yansıması görülür. Emir-i Ömer'in kızını kendisine istemeye gider. Emir-i Ömer onun bir tane hatunu olduğunu söyler, Battal, iki tane hatununun olmasının sıkıntı olmayacağını söyler. Emir-i Ömer bir şart koşar Hindistan'daki ak fili getirmesini ister ve yanında çeşitli hayvanlar isterler. Bunları getiremeyeceğini tahmin etmektedirler ve Seyyid-i hazret bir yıl mühlet ister.

Hindistan'a gelir ve Mihraseb'in yanına gider. Mihraseb'in putu vardır, Seyyid ona dua okuyunca put parçalanır ve şehadet getirir, bunu gören Mihraseb kızını devin yanına getirirse tüm halkıyla Müslüman olacağını söyler. Seyyid Hindistan'a gidince bunu fırsat bilen Kayzer Malatya'yı talan eder, halk da Emir-i Ömer'e dünya malı için, Seyyid'i gönderdin, başımıza bu geldi der. Seyyid de ak fil ve mallarla döndü, Emir-i Ömer Seyyid'in mübarek ayağına düştü. Kızı getirip yedi gün düğün eylediler.

Son bölümde ise Battal Gazi ve Velid bağa giderlerken, Seyyid unuttuğu bir şey için Velid'i kendi evine gönderiyor, eve giden Velid Fatıma'ya yalan söyleyerek Seyyid'in kendisini çağırdığını söylüyor buna inanan Fatıma gidiyor ve Velid onu kaçırıyor. Velid'den kaçmaya çalışırken Fatıma ölüyor. İçine korku düşen Seyyid eve gidip durumu öğreniyor, namazını kılıp, kıyafet değiştirip bir köye gidiyor.

Seyyid-i hazret burada Adn-i Banu'nun Bedrûn'la evlenmesini istedi; ama kendi Fatıma'ya dokunamadan öldüğüne ağlıyordu. Adn-i Banu da Ketayûn'un ismini söyledi, Seyyid-i hazret görmeden Ketayûn'a âşık oldu. Kitabın sonunda Seyyid'in öldüğü yazılıdır.

1.3.2. Şahıslar

Seyyid-i Hazret (Battal Gazi): Eserin başkahramanıdır, yaptığı savaşlar ve din yoluna gösterdiği mücadelesi anlatılmaktadır. Battal Gazi için ayrı bir bölüm bulunmaktadır.

Tariyun: Battal Gazi'nin kâfir düşmanıdır.

Kayzer: İslam'ı yok etmek için çalışan kafir, Battal'ın baş düşmanı.

Şemsuran: Battal Gazi'nin takma adıdır.

Gülendam: Tariyun'nın kızıdır. Battal zindandayken şiir okur ve bunu duyan Gülendam Battal'ı görmek istedi ve görünce içine bir sevgi ateşi düşer.

Kostantin: Kayzer'in oğlu.

Şem'un: Kayzer'in oğlu, sonradan İslam dinine giriyor. Kardeşi Kostantin'i öldürüyor.

Tevabil: Din yoluna savaştan, Battal Gazi'ye yardım eden kişi. Seyyid'in lalasıdır. Seyyid'e en zor anlarında en önemli destekçisidir. Battal Gazi her konuda Tevabil'e danışır.

Akratis: Düşmandır.

Ukba: Bağdad kadısıdır. Gizli din tutar, gizli kâfirdir. Kayzer'in casusudur.

Abdü'l-vehhab: Battal Gazi'nin dostudur. Eserin bir kısmında ismi çok zikrediliyor.

Müheng: Seyyid'in sadık dostudur. Kâfir kılığında görünür ama müslümandır. Nalbanttır.

Mihraseb: Hindistan'daki şehrin padişahı. Putperesttir.

Ahmed-i Tarran: Seyyid Battal Gazi'nin en yakın gaza arkadaşlarından.

Aktay Zengi: Rum ordusunun askeridir.

Aşkar Divzâde: Battal Gazi'nin kutsal atı.

1.3.3. Mekanlar

Eserde mekanlar ve mekan tasvirleri geniş yer tutuyor. Savaşların yapıldığı geniş alanlar, baskın düzenlenen kaleler, saraylar, bağlar ve bunların tasvirleri bulunuyor. Mekan ismi olarak ise başlıcaları şunlardır: Bağdat, Malatya, Üsküdar Kızkulesi, Hindistan, Frengistan, Ka'be, Kıravan şehri, Ladikiyye, İslam Diyarları, Kafiristan, Sulûkiyye, Kûfe Medine, Kabe, Tantaniyye.

1.3.4. Olağanüstülükler

İncelemiş olduğumuz eserde olağanüstülükler görülmektedir. Battal'ın doğumundan sonra hemen gürbüzleşip savaşa katılması, her düşmanı yenmesi, hızırın kendine yardım etmesi başlıca olaylardır. Bunlar tüm gazavat destanlarında olmakla birlikte diğer olağanüstülüklerden bazıları şunlardır: Kaf Dağının ardından gelen asker topluluğu, seb'a-yı semavat birbirine dokanması, mü'minlerin tekbiri yedinci kat âsumâne irişmesi(452)...

Âdem kanından siller ağıdı, kan gevdeyi götürdi, çukurlar kan ile toplandı, atlar ayağından çıkan tozlar hevâye direk direk oldu. Şanki yeriñ bir çatı hevâye eyledi. Gökde güneş şanki ga'ib oldu cümlelerinde olduğu gibi abartılı cümleler kullanılıyor.

Gülendam'ın rüyasında hazret-i resul'ü görüp konuşup onun Seyyid ile evlenip, bir erkek çocuğu doğurmasını istemesi; Seyyid'in Hızır aleyhisselamı görüp, gözünü aç kapa demesiyle Seyyid de açıp kapatır ve kendini denizin öte yakasında Hindistan'da bulması; puta dua okuyunca putun hak tarafından titremesi ve parçalanması ve her parçasınında şahadet getirmesi. (570)

1.4. Deyimler

Bir kavramı bir durumu, ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce(Aksoy, 1993:52).

Eserde deyimler kullanılmıştır. Günümüzde kullanılan deyimlerle ortaklık, aralarında fazla fark yoktur. Deyimler bir kültürün yaşam birikimini ve tecrübelerini anlatır. Bu eserde de Türk-İslam geleneğinin birikimini ve tecrübelerini görüyoruz. Bunlardan başlıca deyimler şunlardır:

- Aman virmedi (344)
- Ayagina yüzler sürmek (347)
- Elem çekmek (347)
- Kendinden gitdi (354)
- Kendinden gideyazdı (355)
- Canı hakka teslim eyledi (361)
- Azm-i kasr eyledi (365)
- Birbirin kırmışlar (387)
- Ayagina düşürdi (399)
- Nûra gark olmuşlar (401)
- Gönül bir idüb (401)
- Azm-i meydan eyledi (401)
- Canı cehenneme gitdi (402)
- Giryân Suzan olub (405)

- Kan sel manendi olup akdı (409)
- Atı sürçdi (424)
- Yüregi yandı (426)
- Gulüb kıldılar (428)
- Semayı semavat birbirine dokandı (430)
- Dem nefesi bağlandı (431)
- Külümüzi göge savurdu (437)
- Yüzi suyun yere dökdi (442)
- Bağrına basdı (444)
- Aklı başına gelüb (448)
- söyleyen diller çürüsün (464)
- ...kollar kurusun (464)
- Kan gövdeyi götürdü (465)
- Alemi bize tar ider (476)

Biz kurduz, siz koyun, siz hiç kurd koyundan tama'in keser mi, er olan kişi lokmasın terk ider mi?

2. TRANSKRİPSİYONLU METİN

(343) kızını oğluna almak, murād idermiş ol dem geldi kim kıza nişān ideler ve hayli tuhfeler ile bunları göndermişdi. Çün Seyyid-i ḥāzret bunları gördi. Hemān-dem ṭāğdan aşāğa indi. Bir kez na'ra urub ḥamle kıldı. Bir demde bunları tār u mār eyledi. Kimin öldürüb ve kimin şehre kaçırıldı. Seyyid-i ḥāzret daḥı bunların mälların alub ṭāğa çıkardı. Ol dem bu haberi Tāriyūn'e bildirdiler, la'īn tīz buyurdu. Biñ kişi ile oğlu Kāsüre'yi gönderdi, çün bunlar daḥı geldiler. Seyyid-i ḥāzret ol dem meşeden çıkagelüb bir na'ra-ya bülend çıkardı. Bir demde ol biñ kişiyi tār u mār idüb, kimini öldürdü ve kimini şehre kaçırıldı. Kāsüre'yi tutub Seyyid-i ḥāzret ṭāğa çıkardı ve kendüniñ (344) adını Şemsürān kodı. Ve'l-ḥāşıl yolları kesdi. Andan Tāriyūn'e oğlunuñ aḥvālin bildirler, oğlu için bir zamān ağladı, andan buyurdu. Bu deñlü biñ kāfir ile Māhiyār'ı gönderdi anlar daḥı gelüb ṭāğa girdiler, şol ṭavūşan yayılır gibi yayıldılar. Seyyid'i aradılar, hemān-dem Seyyid-i ḥāzret karşı çıkageldi ve bir kez na'ra urub eyitdi: “Benim Şemsürān, deyü bunlar ḥamle eyledi. Bir demde ol şāh-ı evliyā bunları daḥı tār u mār eyledi. Kimin kılıcdan geçürdi ve kimi şehre kaçdı ve Māhiyār'ı daḥı depeledi, āmān virmedi çün bu haber gine Tāriyūn'e geldi, la'īn serāseme oldı. Andan bu def'a kendi bu kadar biñ kāfir 'askeriyle bindi. (345) İki yüz kişi tīr-endāzlar içlerinden ve kemendāzlar seçildi. Şol fülānı bin fülān adlu kişileri meşeniñ içine gönderdi ve Tāriyūn bir pusıya girdi. Seyyid-i ḥāzret daḥı ol dem Tāriyūn'ın oğlunu mağārada kodı. Kendi ṭaşra çıkub öyle vaḳtine ābdest alub namāza ṭurdu. Nāgāh bu ḥālde iken, ol iki yüz kişiler kemendāz, Seyyid'in üzerine çıkageldiler, gördiler kim ḥāl böyle bir uğurdan Seyyid'in üstüne ḥamle eylediler ve kemendler atub Seyyid'i ṭutdılar, bağladılar. Seyyid-i ḥāzret bağlanmazdı, ammā namāzı bozmadı. Andan tīz Tāriyūn'e haber virdiler. Buyurdu: “Seyyid'i ḳātına getürdiler, şādlıklar idüb la'īnler sevindiler. Pes bu ḥāl ile Tāriyūn (346) mel'ün ṭaḥta çıkub oturdu ve buyurdu: “Seyyid-i ḥāzretini ol dem karşıasına getürdiler. Ol dem anda bir kişi Seyyid-i ḥāzretlerini bildi, Tāriyūn'e eyitdi: “Yā Melik! Bunuñ adı Şemsürān degildir.” didi. Tāriyūn bu haberi işitdi, eyitdi: “Toğrı söyle seni öldürmeyem.” didi. Seyyid-i ḥāzret eyitdi: “Ben Baṭṭāl'im, kāfirlere zehr-i ḳattālım mel'ün” didi. Tāriyūn bu haberi işitdi. Mel'ün şād oldı, buyurdu tīz Seyyid-i ḥāzretini zindāna iletdiler ve tīz Ḳayzer'e nāme yazdılar ki: “Ey Melik! İşte Baṭṭāl'ı ṭutdum ne buyurursın?” deyü nāmeyi peyk eline virüb Ḳayzer'e gönderdi. Seyyid ḥāzretini daḥı daḥı zindāna ilettiler. Mūsā bin Cu'de Seyyid-i ḥāzreti bu ḥālde gördi, āh eyledi. (347) Eyledi ve eyitdi: “Ey sultān-ı 'ālem! Bizim ümīdimiz ḥod siz idiñiz. Bizim şomluğumuzdan siz daḥı bu ḳazāya giriftār oldıñız. Yā bizim ḥālimiz nereye varır?” didi. Seyyid-i ḥāzret eyitdi: “Yā Mūsā! Ben bunuñ gibi işleri çok görmişem. Ḳışşāya görelim kim bunda daḥı Ḥaḳ te'ālā ne gösterir?” didi. Andan ol ṭokuz pīrlar daḥı gelüb Seyyid'i birle götürdiler. Mübārek ayağına yüzler sürdiler, Seyyid-i ḥāzret anlara daḥı tesellī virüb “hiç elem çekmeyin” didi. (ez-in cānib) Ammā bu ṭarafdan haber çün Ḳayzer'e irişdi. La'īn nāmeyi oḳudı, şād olub sevindi. Tīz buyurdu, ol peyke bī-ḳıyās māl virdiler. La'īn başından tācın hevāya atdı, gine ṭutdı. Buyurdu, (348) Tāriyūn'e nāme yazdılar: “Nāmem saña vāşıl olduḳda Baṭṭāl-ı ḳaṭṭālı şehriñ önünde ateşe yaḳasın ve külinden baña bir avıç kül gönderesin, gözlerime sürme yerine çekeyim, andan şoñra kendim bineyim. Yeryüzinde ne Muḥammedileri ve ne ḥalīfelerin ḳoyayım, tā kā'be ḳapusına degin varayım, yaḳayım.”

deyü nâme bi Târiyün'e gönderdi. (**ez-in cānib**) Ammā bu tarafından Seyyid-i ḥazret daḥı zindānda oturmuşdı ve dört yüz kişi mü'ekkel ḳomışlar zindānı beklerler idi. Seyyid-i ḥazret daḥı yārānlara dem-be-dem iyderdi. "Siz hiç ḳorḳmañ, ben dedem Muḥammed *Muṣṭafa -ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve selem*-i düşimde gördüm ve baña eyitdi: "Ciger kūšem! Gerekdir ki bu Rūm memleketi seniñ ḳademinde küfr ü ḳalāletden ḳurtula (**349**) kilīsalarına mescidler ve medreseler bünyād ola." deyüb ṭurur." didi. Andan Ḥaḳ te'ālā Seyyid-i ḥazretine bir ḥüb āvāz virmiş idi kim işiden işiden ḥayrān olurdu. Ol dem Seyyid-i ḥazret mübārek aḡzın açub Ḳur'ān-ı şerīf okudu, ḥüb-āvāz ile anda olan büyük ve küçük beriküb aḡlaşırđı, çün mü'ekkel daḥı anı gördiler, varub Târiyün'e ḥaber virdiler, eyitdiler: "Ey Melik! Baṭṭāl'ın ölümünden hiç ḳorḳusu yoḳdur, şi'ir oḳur." didiler. "İşiden ādemler ḥayrān olur." didiler. Çün bunuñ üzerine bir hafta geḳdi, meger Târiyün'un bir ḳızı var idi. Adına Gülendām dirlerdi ve 'azīm-i ḥüblar idi, on dört, on beş yaşında idi. Birgün sarāydan ḳıḳub teferrüc (**350**) iderken zindānıñ ḳapusına geldi. Seyyid'in mübārek āvāzı Gülendām'ın ḳulaḡına irişdi, ḡāyet ḥoş geldi, ṭāyesine eyitdi: "Ey ṭāye, bu şi'iri okuyan kimdir?" didi. ṭāyesi eyitdi: "Ol Baṭṭāl'dır, atan anı ṭutdı, zindāna ḳoydı." didi. Gülendām ṭāyesine eyitdi: Ey ṭāye! Ne olaydı, bir kere ben daḥı yüzün göreydim, Baṭṭāl nice ḳişidir?" didi. ṭāyesi "Ḥoş ola." didi. Andan girü sarāya geldiler ṭā'āmlar alub gine zindāna geldiler. Zindān bekçileri ḳarşu gelüb eyitdiler: "Neye geldiñiz? Maşlaḥat nedir? didiler. Gülendām eyitdi: "Ḳapuyı açın esīrlere ṭā'am getürdük ve hem daḥı Baṭṭāl nice ḳişidir, bir görelim." didi. Ol dem ḳapuyı açdılar, iḳerü girdiler. Gülendām daḥı (**351**) Seyyid'in mübārek yüzine ḳarşu ṭurub bir kez naḡar ḳıldı ve bir ḥüb şüret gördi kim böyle bir cemāl-i bā-kemāl hiç görmüş degil ola. Evvel nazarda Gülendām, Seyyid'e şad-ı hezārān cān-ı dilden 'aşıḳ oldı, andan ilerü gelüb Seyyid'e 'izzetle selām virdi. Seyyid-i ḥazret 'aleyki aldı. Gülendām eyitdi: "Ey yigit! Baṭṭāl didikleri pehlevān sen misin?" didi. Seyyid eyitdi: "Belī benim." didi. Gülendām eyitdi: "Gel imdi benim dīnime gir, bu zindāndan seni ḥalāş idem ve atamdan dilek idem, belki seni Ḳayzer'e göndereler" didi. Seyyid-i ḥazret eyitdi: "Ey Nigār! Bunuñ gibi sözler benim ḳulaḡıma girmez, hiç söyleme baña." didi. Gülendām ol dem āḥ vāḥ idüb sürüp atasınıñ ḳatına geldi ve eyitdi: "Ey baba! Şunuñ gibi (**352**) pehlevānı niçün zindāna ḳoyduñ, kendi dīnine da'vet itmediñ? Saña arḳa ve yardım olur." didi. Atası eyitdi: "Ḳızım ol ḳoḳ kitāblar oḳumuşdır. Hergiz benim dīnime boyun virmez." didi. Ḳız gine eyitdi: "Eger ben anı yoldan ḳıḳarırsam, nicedir." didi. Târiyün eyitdi: "Ḳızım eger sen anı Mesīḥ dīnine ḳorsañ ben daḥı seni aña vireyim, anı köykü idineyim." didi. Ol gün geḳdi, çün şabāḥ oldı. Gülendām ṭurub zindāna geldi ve meclis ālatın ḳurdu. Seyyid'in ḳatına geldi, oturdu, andan Seyyid'e eyitdi: "Ey pehlevān! Gel benim dinime gir, seni atamdan dileyeyem ve beni al ḳabül eyle ve atamın ser-'askeri ol." didi. Seyyid-i ḥazret eyitdi: "Ḳoḳ söyleme ol iş mümkin degildir." (**353**) didi "Ve ol nesne kim olmaz niçün söylersin?" didi. Ol dem Gülendām bir yerinden ṭurub Seyyid'in ḳatına geldi ve 'aşḳ odı cānına kār eyledi. Andan Gülendām Seyyid'in mübārek boynına elin ṭoladı, Seyyid ḥazret feryād idüb eyitdi: "Beni murdār eylediñ, var git hele bāri Müslimān ol, pāk ol." didi. Andan ḳız Seyyid'e eyitdi: "İmdi seniñ dīniñ ḥaḳ dīn ve gerḳek idüğine işbāt eyle" didi. Seyyid-i ḥazret eyitdi: "Ne dilersin?" Ḳız eyitdi: "Tañrı'dan dile,

ğâ'ibden saña bir nesne vire, ben dağı anı görem Müslimân olam.” didi. Ol dem Seyyid-i hazret mübârek yüzün haq dergâhına tutub eyitdi: “İlâhî, beni bu kızın yanında utandırma.” didi. Hemân-dem (354) Haqq'ın kudretinden zindânın dîvârı yarıldı. Ğa'ibden bir sini indi ve içinde bir çanak aş ve bir etmek gelüb Seyyid'in önünde çondi. Şöyle kim ol ta'âmın koğusu ehl-i zindânın dimâğlarını mu'athtar eyledi. Andan Seyyid-i hazret “Bismi'llah” didi, el urdı yemekden yedi ve ol ta'âmdan çamu zindân ehline bahş eyledi ve Gülendâm'a dağı virdi. Ol ta'âmın lezzetinden Gülendâm hayrân oldu. Seyyid'in önünden ol sini gine ğa'ib oldu. Gülendâm dağı çün bu hâli gördi, kendinden gitdi, gine kendine geldi, tırdı âh vâh idüb sarâyına geldi. (ez-in cânib) Râviler şöyle rivâyet iderler kim çün kız Seyyid'in çatından gitdi. Seyyid-i hazret gördi kim dîvâr yarıldı. Gördi kim (355) bir külüng çıkageldi. Seyyid-i hazret ol külüngi mübârek eline aldı. Andan mübârek ayağının demürin ol külüng ile kırdı ve yârânlara eyitdi: “Artık ğussa yemeñ, Haq te'âlâ uş bize fırsat virdi.” didi. Andan tırub zindânın dîvârın kazub taşra çıkdı. Gördi kim gice vaqtında kimse yok, hemân-dem sürdi. Gülendâm'ın sarâyına geldi ve dağı kemend atub yukarı çıkdı ve kendüyi ihfâya çeküb nerdübânı tutub, aşğa indi ve gördi kim Gülendâm taht üstünde yatur, uyur. Andan çatına geldi. Bir demde tırub, Seyyid-i hazret dağı bir cemâl gördi kim kendinden gideyazdı. Çün biraz tırub teferrüc eyledi, kız dağı ol ve vaqitde düş gördi, (356) düşünde peygamber hazretlerini gördi. Hazret-i Resül ider: “Yâ Gülendâm! Ben seni oğlum Seyyid-i Battâl Ğâzi'ye virdim, senden bir oğlu ola adı Beşîr ola, İmân getür, ol dağı şimdi başın ucında tırubur.” didi. Ol dem Gülendâm uyana geldi, gördi kim Seyyid-i hazret başı ucında tırubur. “Amennâ ve Şaddaknâ yâ Resülü'llâhî.” deyüb Gülendâm, Seyyid'in ayağına düşdi, İmâna gelüb Müslimân oldu. Andan Gülendâm buyurdi, tiz vardılar, gice vaqtında zindancıyı çağırdılar. Gülendâm diledi kim zindancının dilini tuta, çok altun virdi. Zindancı dağı eyitdi: “Ben bu gice düşümde peygamber hazretini gördüm ve önünde Müslimân oldum.” didi. Çün Gülendâm bu haberi (357) işitdi. Secde-i şükür eyledi, andan sonra Gülendâm, Seyyid-i hazretini taşraya çıkub zindancıya gösterdi. Zindancı Seyyid'i gördi, mübârek ayağına düşdi ve taze İmân getürdi, andan tırdılar üçü dağı gice vaqtinde zindâna geldiler ve yârânları zindândan çıkardılar ve zindânda bir mel'un kâfir var idi. Seyyid anı çatlı eyledi ve kendi eşvâbını aña geydirdi ve kendi külâhını anın başına geydirdi ve kendi ayağındaki demiri ol kâfiriñ ayağına dağıdı. Andan Musa bin Cu'de yi ve ol tokuz pırları dâhi alub sarâyâ geldiler, andan Seyyid-i hazretiñ Mûsâ'ya ve tokuz pırlar emîr eyledi. Gülendâm'a nikâh eylediler, andan sonra anlara hatm endirdi. Bu hâli ve bizim bu gizli (358) işimizi kimseye dimeyesiniz.” didi. Pes bu tedbîr üzre Mûsâ'yı ve ol tokuz pırları Malâtya şehriñe gönderdi ve kendisi Gülendâm'ın çatında kaldı, karar eyledi. Çün irtesi gün oldu, Gülendâm babasının yanına geldi. Ol dem babasın muşâhabet iderken Kayzer'den nâme çıkageldi. Andan Kayser'in nâmesin okudılar, dimiş kim: “Battâl-ı çatlı şehriñ önünde ateşe yaqasın ve külünden bir avuç kül baña gönderesin, gözlerime sürme çekeyim.” dimiş. Gülendâm çün bu haberi işitdi, babasına eyitdi: “Ben şöyle sezerem ki Battâl diri olmaya” didi. Babası eyitdi: “Ne bildiñ?” Kız eyitdi: “Ol gün ben zindâna vardım idi, esîrlere (359) ta'am üleşdirdim, Battâl'ı ğâyet hasta gördüm.” didi. Ol dem zindancı dağı çapudan içerü girüb feryâd

eyledi ve eyitdi: “Bu gice zindānı delmişler, esîrler kaçmışlar.” didi. Tāriyūn çün anı işitdi, āh eyledi, lā’în buyurdi: “Ol zindāncıyı tîz oğlu ile ve kıızı ile evde yaqalar. Ol dem Gülendām babasına eyitdi: “Sen birāz şabr eyle, hele gel seniñle zindāna varalım, görelim nice delmişler?” didi. Çün Gülendām babasıyla zindāna geldiler. Kız içerü girdi, gördi kim kāfir yatur qalanı kaçmışlar, bir de baqdılar ki Battāl’ın yerinde bir adam yatur, benim merāmım Battal’dır, deyüb Qayzer’in hükmin yerine getürmek için Tāriyūn buyurdi. Tîz şehriñ ortasına āteş yaqdılar. Andan ol kāfiri Battāl (360) deyü la’înler kendi zādın āteşe urub yaqdılar ve kübinden Qayzer’e gönderdiler. Kayser la’în dağı kemendi şınadınıñ külini yüzine ve gözine sürdü. Şād oldı ve temām Rūm vilāyetinde çalkandı ki Battāl’ı Tāriyūn haricinde āteşe yaqmış deyü düğüli ‘āleme dağı yayıldı. Çün bu haber Malatya’ya yārānlarına irişdi. ‘Azīm feryād u fiğān qopardılar ve yedi gün yās mātēm tutub halīfeye dağı nāme ile bildirdiler. Halīfe dağı yās mātēm tutub Seyyid’in pāk rūhı-çün hatm-i şerīfler okutub, aşlar pişürüb fuqarāya yedirdiler ve Seyyid’in iki oğlu var idi. ‘Alī ve Nezīr ve qamu yārānlar siyah pūs olub zārılıqlar ider iderlerdi. Seyyid’in bu haberi Zeyneb Hatun (361) işidicek ödi patladı. Cānı Haqq’a teslīm eyledi ve temām İslām diyārında Seyyid-i hazretleri için yās mātēm tutdılar, işte bunlar bu halde kaldılar. (ez-in cānib) Ammā bu taraftan Qayzer la’în “Battāl’dan kurtuldum.” deyü yedi iqlime kāfir memleketlerine haber gönderüb, ‘askerlerini İstanbul’a cem’ eyledi. Nāmeler perākende idüb, kāfir padişāhların ve beglerin ‘askeri ile da’vet eyledi. Ammā bu taraftan Malatya gāzāleri dağı Bağdāt’ta halīfeye nāme ile Qayzer’in dernegin ve ‘askeri cem’ eyledigin bildiler. Halīfe dağı nāmeler perākende idüb qānde kim İslām pādīşāhları var ise Qayzer’in qaşdın bildirdiler ve cümlesin (362) ‘askeriyle gāzāya da’vet eyledi ve her qānde kim mü’min pehlevān var idi. Māl dökdi, hazīne açdı, yanına getürdi ve hoş iltifāt eyledi ve halīfe dağı kendisi Bağdād öninde oturdu eyitdi: “Görelim Qayzer la’în her ne cānibe yürürse biz dağı siziñle arqa bir idüb, haq sübhāne ve te’ālāya şıgıñub, ol tarafta yürüyelim dīn düşmānlarıyla cenk idüb, tamarların ortadan kaldıralım.” didi. Gine halīfe yeñiden nāmeler perākende kıldı. Evvelā Hicāz’a, Yemen’e, Ta’if’e, Türkistān’a, Neçin’e ve Çin’e Māçin’e ve Balkar’a ve Gürcistan’a ve İrağ’a ve İsfahan’a ve Heriyye ve Tūs’a ve Hadd-i Qıravān’a, Horāsān’a ve Abdül-mü’min iline gönderdi. İşte İslām ‘askeri dağı gelüb cem’ olmağda (363) ve halīfe dağı her birine ziyāfet itmekde olub (ezin cānib) ammā bu taraftan Qayzer, nāmeler perākende eyledi. Evvelā Frengistān’a ve Rūs’a ve Hunnān’a ve Hūn’a ve Semerqand’a ve Çerkes’e ve Māverā-yı El-nehre ve Talkan’a ve Serheng’e ve İstiḥārac’a ve Harcın’a ve Māzenderān’a ve Halūğ’a ve Ğarciya Cemşidiye’ye ve her vilāyete ki kāfiristān idi. Nāmeler gönderüb da’ved eyledi: “Cümleñiz ‘askeriñiz ile gelin, yeryüzinde Muḥammediler getürelim. Bunlarıñ şerrinden bu Rūm vilāyetin emīn idelim ve ‘ālemi başlarına teng idelim. Nār-ı nūrın yüzi şuyın yerine getürelim.” deyü her iqlimden ‘asker cem’ eyledi ki hadd-i hişābın Allāh bilürdi. (ez-in cānib) Ammā bu taraftan Seyyid-i (364) hazret dağı Gülendām birle şöyle qavil eylediler ki Gülendām’dan izinsiz bir yere gitmeye, bunuñ üzerine bir yıl geçti. Bir gün Seyyid-i hazret Gülendām birle oturub musāḥabet iderdi. Seyyid’in mübārek gözlerinden yaş revān oldı. Gülendām eyitti: “Ey sultān-ı ‘ālem! Sebeb nedir, niçün ağlarsın?” didi.

Seyyid eyitdi: “Ey nigār! Niçün ağlamayım, her yıl rızā’en li’llāhi ve Resūl için bu deñlü gazālar eylerdim. Uş bir yıldır kim evden taşra çıkmadım ve dañı oğlancıklarımı görmedim ve yārānlarım görmedim.” didi. Pes Gülendām eyitdi: “Ey server! Sen melūl olma, uş Qayzer’den babama nāme geldi. Şabāñ geçüb anda gideyor, ben dañı seni göndereyim evet (365) şol şart-ıla kim beni sen dañı unutmayasın ve hem dañı benim ħamlım yağındır, belki sen unudursın qorqaram.” didi ve hem ağlamağa başladı. Seyyid ħazretleri dañı and içdi kim: “Yā Gülendām! Ben dañı seni unutmam.” didi. Ol dem Seyyid-i ħazret pāzvande çıkardı ve pāzivandde dört güher var idi. Gülendām’a virdi ve eyitdi: “Eger oğlan toğarsa pāzivandi qoluna taqasın ve ismini Beşir qoyasın ve eger kız toğarsa boynuna aşasın, adını ne istersen qoy.” didi. Çün irtesi Tāriyūn dañı ‘askerin devşirüb ‘azm-i qayşer eyledi. Dañı irtesi gün Gülendām Seyyid’in atın ve silāñın hāzır eyledi. Andan Seyyid birle vedā’laşub gönderdi çün (366) Seyyid-i ħazret dañı bir gün gitdi. Bir yere irişdi, gördi kim kāfir ‘asker qonmuş. Yüz biñ qadar var andan bir kişiyi ħaber şordı: “Bu ne ‘askerdir?” deyü ol kişi eyitdi: “Qayzer’in ‘askeridir, Malatya üstine giderler ki Muhammedileri ortadan getüreler.” didi. Andan Seyyid-i ħazret geçüb Qālūn iqlimine geldi, gördi kim Qayzer’in oğlu Şem’un bī-ħad ser-‘asker ile qonmuşlar, otururlar. Seyyid-i ħazret dañı ‘askeriñ ucında bir mel’uñ buldı, añā sordı: “Bu ne ‘askerdir?” Ol dañı eyitdi: “Bu Qayzer’in oğlu Şem’un, babasına gider, Battāl’ı Ĥarcın’da Tāriyūn āteşe yaqmış, şimdi tamām gördüm, begleri ittifaq itmişlerdir ki yürürler. Ne qadār Muhammediler var ise ortadan qaldırırlar didi. (367) Seyyid-i ħazret pür qaşb olub, ol mel’una eyitdi: “Tiz Müslimān ol, yoksa şimdi seni helāk iderim.” didi. La’in herzeve başladı, Seyyid-i ħazret dañı la’in mel’uñı pek tutdı. La’iniñ şaqalın bir bir yoldı, burnın ve iki qulağın kesdi, andan eyitti: “Var imdi mel’uñ Şem’una eyit ki ki, şād neşād olmasun Battal’in öldüğine. Biz hod üç yüz altmış kişiyiz. Qaf Tağının ardından gelürüz ve her birimiz biraz Battal’dır.” didi. La’in çün Seyyid’in elinden boşandı, cān acısıyla şöyle gitdi kim kuş dañı yetişmezdi, çün Şem’un’uñ qatına geldi ve bu ħaberi bildirdi. Ol dem Şem’un’uñ beñzinde qan eşeri qalmadı, andan Şem’un (368) geçüb Qayzer’in qatına geldi ve bu ħaberi atasına bildirdi, Qayzer melūl oldu vezirleri eyitdiler: “Yā melik seniñ atañ ‘Abdü’l-melik zamānında böyle diledi kim Muhammedileri ortadan qaldıra. Tamām Rūm begleri ittifaq itdiler kim üç kez bu qadar ‘asker ile bir iş idemedi. Sen dañı bu qadar ‘asker ile bir iş idemezsin.” didiler. Andan Qayzer buyurdı, yeñiden nāmeler perākende eyledi. Tekrar ‘asker cem’ eylediler kim yer gök getürmezdi. Qayzer buyurdı ‘askeri yazdılar, ħisābını virdiler. Yüz kere, yüz biñ ‘asker ‘arz olundu, Şöyle ki kırq günlük yola degin ‘asker qonmuş idi. Ulu beglerden Aqrāñis cāzū ve Mübhāyil Mağribi ve Sercāyil ve Mihriyāyil (369) ve ‘Aqārib ve Qālūn Tałkāñi ve Naşr-ı Hemedāñi ve buña benzer qalan beglerden ħayrı idi. (ez-in cāñib) Ammā bu tarafdān Seyyid-i ħazret çün Kudūs’e geldi. Aşkar’ı siyāñ renk ve kendi dañı Hindī kıyāfetine girdi, andan sürdi, bir yere irişdi, gördi kim kāfir ‘askeri qonmuş, gelüb anda bir ağacın dibinde qondu ve gice anda qarār eyledi. Çün şabāñ oldu, gördi kim ol dem qarşudan Tāriyūn oğlu Qālūn ve bir nice qullar birle çıkageldi, meger avda imiş. Seyyid’in qatına geldi. Gördi kim bir Hindī oturur. Ammā qadd-i qamet şahibi kişidir ve dañı eyitdi: “Sen kimsin?” Seyyid-i ħazret eyitdi: “Ben Zengibār’dan geldim ki işitdim

ayzer ‘asker cem’ itmiş, İslâm’ı ortadan aldırıcak. (370) Ben dağı geldim ki aña hızmata idem eger beni hoř tutarsa güzel ve eger hoř tutmazsa bir yere varırım.” didi. Andan asre eyitdi: “Ben Triyn’n oğluyam, benim atam Battal’ı oda yağdı ve hem ayzeri’n dayısıdır. Gel benim atımda tur, seni hoř tutayım.” didi. Andan Seyyid-i hażret turu gelüb Ařkar’a svr oldu ve asra’nın gürzin eline aldı ve mbrek bağının üzerinde kırık kerre çevirdi, gine asre’ye virdi. Andan yayın diledi, eline aldı. Bir kez atıca çekdi. Yayı eski bez gibi iki pre oldu. Andan Seyyid-i hażret yryivirdi, eyitdi: Bu revkta dem yok imiř bunda merdnelerin kıymeti ve adri bilmeziz hayf ki bunların (371) atında ben turayım.” deyü alup yürüdi. Ol dem Ksre la’ın eyitdi, ullarına buyurdi: “Bire oman, şunı tutuñ.” didi. ulları ol dem hamle ıldılar, Seyyid-i hażret hemn-dem arasına dönüb birer lu’b-ıla ulları tr u mr eyledi. Kimini ılıçdan geçürdi ve kimini ardı. Andan Seyyid-i hażret İstanbul’a ‘azmet eyledi ve her nereye uğradıysa gördi kim kfir ‘askeri tağları taşları tutmuşlar ve adırlar ‘lemi tutmuş Seyyid-i hażret ‘acaba aldı. Andan tađ içinde bir mağarada Ařkar’ı şaladı ve kendini saa şretine oydı ve mbrek arasına bir kırba urdı. Andan ol ‘askerin içine girdi, gündüz su leřdirirdi ve hem gzedir idi, ande bir gürbüz (372) pehlevndan ve beglerden var ise gice gelürdi, başın keserdi. İrtesi gün başsız bulurlardı, bri hergün nişnlardı, gice gelürdi, başın keserdi ve her gice beř ve altı adu şanı bellü pehlevnlardan ve beglerden depelerdi. ayzer dahi ‘ciz aldı. Birgün ayzer Triyn’i atına ağırdı ve eyitdi: “Y Triyn, nice idelim? Dağı henüz diyr-ı İslam’a varmadan kendi memlektimiz içinde ‘ciz aldık ve bunca begler helk oldılar ve bu iři iden bizim aramızda olur, amm bilinmez, tiz buña bir re idiñ.” didi. Vardılar ittifa eylediler ki her ne adar kiři var ise birbirlerine kefil oldılar. Seyyid hażretleri meydana aldı aldılar, Seyyid’i ayzer’in atına getürdiler eyitdiler: “Y Melik, Bu kiři (373) hiç kimesne kefil olmaz.” didiler. ayzer Seyyid’i ilerü oğı. Seyyid Hażret dağı ilerü gelüb adır apusunda turdı. ayzer dağı nağar eyledi, gördi kim bir siyah zengi yigit, nefis tonlar geymiş, başına bir geylani şarmış ve saa letin üstine şöyle reste ılmış ki elinde bir tař var, altuna beñzer, ol dem Seyyid du’ idüb bekler řu leřdirirdi, andan ıçın ıçın girüye turub mbrek ağzın açdı. İncil yetlerinden birkaç mediħler oğı ve ne adar begler var ise amusı ağladılar. Andan Seyyid-i hażret ol dem ayzer’e ider: “Y Melik! Kırık yıldır kim seniñ ‘askerinden nr nr ‘aşına saalığ idüb řu leřdirdim ve al’a-yı Miřtarn’da benim adım Yehd’dır, şimdi benden (374) kefil isterler.” didi. ayzer eyitdi: “Yri imdi, ben saña kefilim didi. Seyyid-i hażret du’ idüb ığdı, yryivirdi. Ol gice gine yüz on kişiyi depedi, irtesi gine başsız buldılar, n bu hli gördiler, ol dem Hindistn pdişhı ıkageldi. Beř yüz biñ ‘asker ile pt-perest idi ve iki arındaşlar idi. Biriniñ adı Sehrb ve biriniñ adı Lehrb idi. Beř yüz Meniklř cengci filler birle getürdiler ve her biriniñ üstinde günden birer al’a var idi. ayzer dağı arřu ığdı. Birbiriyle görüşdiler andan getürüb kondurdılar, ol gice Seyyid-i hażret yüz adı bellü kfirleri dağı öldürdi. n irtesi gün oldu. (375) gine bu deñli kfirleri başsız buldılar. ayzer’e haber virdiler. ayzer gyet mell oldu. Ol dem vezirlerin ve beglerin ağırdı, eyitdi: “Ey Mesih’in hař ulları, görmez misiñiz? Benim Muħammediler elinden ciğerim hn oldu. Uř bu adar ‘asker

cem' eyledim, düşmân ile henüz dağı muqâbil olmadan şunuñ gibi beglerim ve pehlevânlarım öldiler. Öldireñ gine kendi aramızdadır, bilmedik bu işi kim işleyür? 'Aciz kaldım, 'aceb bu bizim dernegimiz bozulmasa." didi. Andan oturan begler ve vezîrler bir kezden Qayzer'e eyitdiler. "Ya Melîk 'aqlın başına al, şimdik girü qorquñ kimdendir cümlemüzün qorqusı Baṭṭâl'dan idi çün Baṭṭâl öldi, artık kimseden (376) qorqumuz yokdur eyü oturduq buyur 'asker yürüsün biz dağı gidelim Muḥammedilerin başına dünyâyı teng idelim." didiler. Pes Qayzer buyurdu, 'asker göçdiler ve Qayzer'in tahtın fil üstüne kerkitdiler ve çetr-i hümâyün güneşlik tutdılar. Qayzer dağı kızıl altuna ğarq olmuş, taht üstüne geçüb oturdu. Hâç peyker 'alemlerin getürüb yedi yüz cengâvi filler yanınca yedeldi. Andan Qayzer la'în 'askeriniñ öñine geçdi bir yerde qarâr idüb tırdı ve öñinden 'askeri alây alây, gürüh gürüh geçdiler. Qayzer dağı her birine istimâlet virdi. Râvîler şöyle rivâyet iderler kim Qayzer yedi gün taht üstünden inmedi, tâ kim ol 'asker (377) öñinden geçdi ve gine râvî ider ki bunuñ gibi ulu dernek hiçbir padişâh itmedi ve nişân dağı virmedi. İşte bunlar yürüdiler. (ez-in cānib) Ammâ bu taraftan Yahya Bin Mansûr mü'minleriñ casusu idi ol dem sorub Malatya'ya geldi bu haberi mü'minlere bildirdi, andan Emir-i 'Ömer Seyyid ḥazretini anub ağladı, eyitdi: "Ey dirîğa, eğer şimdi Seyyid Baṭṭâl Ğazi Ḥazretleri bunda olaydı yalnız bu kâfirlere qarşu varub cevâb virirdi." didi. Andan Yahya gine eyitdi: Yârenler size bir 'acâyib haber dağı vireyim ki Qayzer'in 'askeriniñ içinde her gice yetmiş, seksan, toksan, yüz adı bellü pehlevânlardan ve beglerden öldürürler imiş, illâ ki bilmezler bu işleri kim ider anıñ heybetinden ol 'askeriniñ (378) içine 'azîm qorqu düşmişdir, ma'lum ola." didi. Mü'minler dağı bu hâle ḥayrân olub eyitdiler, "İnâyet-i ḥaḳ ola, kâfirleriñ helâkını vire didiler." Andan Emir-i Ömer buyurdu, tiz eṭrâflara ḥaber gönderüb erkek ve ḥatunları getürüb kimini şehre ḳodılar ve kimini ulu tağlara ḳodılar. Andan ḥalîfeye tiz nâme uçurdılar Qayzer'i la'în yürüdi ḳaşd-ı İslâm eyledi deyü ḥalîfeye dağı ḥaber gönderdiler. Halîfe dağı bir bucuq yıl idi kim 'asker cem' iderdi, biñ iki yüz pâre şehriñ ve yüz pâre şehrin ve yüz pâre ḳal'aniñ adamın devşirdi ve ḥalîfeye dağı 'asker arz olundu. Cümlesine mâl virdi, ḥil'atler geydirdi ve istimâlat virüb eyitdi. "Dîn ğayreti, içün oğluñız (379) ve kızılıñız içün cenk idesiñiz. Öleniñiz şehîd olur ve ḳalanıñız ğazî olur." didi. Andan ḳamu ğazîler gönül bir idüp yarağ-ıla göçdiler, çün Malatya'ya gelüb irişdi Emir-i Ömer ve ḳamu yâraânlar Cu'de Ğazî ve Abdü'l-vehhâb ve Abdü's-selâm ve Qâsım ve Mansûr ve Aḥmed Ṭarrân ve 'Alî bin Hâşim ve Eflehûn ve Naşr-ı Hubbâb ve Yahyâ ve Muḥammed bin Fellâḥ ve Rebi' bin Fellaḥ ve Rebi' bin Qayzer ve Hüseyn ve Ṭevâbîl-i Rûmî ve Seyyid-i Baṭṭâl'ın oğulları bile ve ḳalan begler ve pehlevânlar elli biñ eriyle ḥalîfeye qarşu vardılar. Cümlesi siyâh püşlar geymişler idi, çün ḥalîfeye qarşu gelüb görüşdiler. Ḥalîfe dağı Seyyid'in iki oğlunu siyâh püş gördi, bir kez ah idüb zârîlîk ile ağladı Allahu ekber kebîran. (380) Çün ḥalîfe ağlayınca gel gör imdi İslâm 'askeriniñ içinde bir zârîlîk ağlamak peydâ oldu. Şankim kıyâmet gününden bir 'alâmet ḳopdı, andan soñra ḥalîfe-yi rüy-ı zemîne cümlesine nevâḥat ḳıldı, çün gelüb ḳondılar. Emir-i 'Ömer ol gice ḥalîfeye ziyâfet eyledi. Ḥalîfe dağı Seyyid'in oğullarına ve Emir-i 'Ömer'e ve ḳamu ğazîlere hil'atler baḥş eyledi ve yas mâtem ṭonların çıkardılar ve kendi 'imâmesin ve Emirü'l-mü'minîn Ḥazret-i Alî'niñ sancâğın Emir-i 'Ömer'e virdi ve

eyitdi: “Bu diyârı senden eyü kimse bilmez, ‘askere gine sen baş ol.” didi. Andan halîfe için bir aq fîl üstüne taht kırdılar ve çatr-ı hümayün, güneşlik tıtdılar, andan halîfe eyitdi: (381) “Deyin imdi siziñle Allâh diyelim yürüelim.” didi. (ez-in cānib) Ammâ bu taraftan Seyyid-i hazret her gice saqa şüretinde çok kâfirler helâk iderdi. Nece kim ararlardı bulamazlardı, birgün Qayzer buyurdi. Qamu beglerine hil‘at geydirdi. Ol-dem bunlar cümlesi Qayzer’in qatında lâflar güzâflar urdılar ki: “Muhammediler söyle ve böyle ide.” deyüb la‘inler işret iderdi. Seyyid-i hazret dağı bir bir diñlerdi, nâgâh ol dem Qayzer’e haber geldi kim Muhammedilerin ‘askeriniñ ucu geldi irişdi, didiler. Qayzer beglerinden beş kişiyi çağırub biri Akratis cāzū ve biri ‘Alīkân biri Qālūn ve biri Tā‘lıq ve beşinci Qayzer’in oğlu Qoştanğın bunlara iki yüz biñ (382) kâfir koşdı ve eyitdi: “Tiz siz ilerü yürüyün ve görüñ Muhammediler nereye geldiler ve baña haberiniñiz eksik olmasun.” didi. Bunları gönderdi. Hattâ Seyyid-i hazret dağı bunlarla bile gitdi. Çün gelüb bir yere konaydı ve meşveret eylediler, şimdi bize bir kişi olsa kim Muhammedileri cāsüslasa, didiler. Ol-dem Seyyid-i hazret ilerü gelüb eyitdi: “Eger izin verirseñiz ben size anların hâlin bildireyim.” didi. Akratis vezir buyurdi: “Bir gör de gel.” didi. Seyyid-i hazret çün revâne oldu giceye degin bir yerde qarâr eyledi andan gice vaqtinde çıkageldi, gördi kim Qapūs sarhoş yatur. Seyyid-i hazret ilerü geldi, Qapūs’ı uyandırdı, diledi kim çağıra, Seyyid-i (383) hazret ağzına destmâl tıkadı ve ellerin bağladı, şala şırt idüp, getürüb bir ağaca muhkem bağladı, gine geldi. Qoştanğın çadırına girdi, gördi kim Qoştanğın dağı oturur, aña eyitdi: “Ey Melik! Ben qulunı, Qapūs gönderdi, eyitdi: “Ben Muhammedileri buldum, şehzâde tiz gelsün, nâr nür devletinden bir intikâm alavuz.” Qoştanğın dağı buyurdi, tiz gice içinde ‘asker binmege meşgûl oldılar, şol ‘askere qarışdığı vaqit Seyyid bir taraftan bir na‘ra urub eyitdi: “Ey qavm! Ne gâfil turursuz, uş Muhammediler irişdi.” didi. Ol dem ol kâfir ‘askeri gice içinde birbirine qarışdı kılıç kılıca girdi. Seyyid-i hazret dağı bir taraftan na‘ra urdı benem ‘Abdü’l-vehhâb-ı (384) Ğazî ey kâfirler! Qanda qaçarsız?” deyü hamle iderdi ve bir taraftan dağı na‘ra urdı: “Benim Aħmed-i Tarrân-i Ğazî.” deyü kâfirler dağı bu na‘raları işidirdi, birbirin kırdı, işte bu nev’ ile gice yarusına qadar kâfirler birbirin kırdılar, qan gövdeyü götürdi. Seyyid-i hazret dağı dembedem yürürdi, Ğazilerin adını añardı. Seyyid bu kez Qālūn qatına geldi: “Qapūs öldi.” didi. Qālūn eyitdi: “Qapūs’ı kim öldürdi?” didi. Seyyid eyitdi: “Ey Melik! Uş Qapūs’ı öldüren gitdi.” didi. Qālūn eyitdi: “Anı baña göster, Qapūs’un qanın andan alayım.” didi. Seyyid Qālūn’ı alub ‘askerden taşra çıkardı. Giderken aña dağı bir darb urdı. (385) Atından yıqdı, muhkem bağladı, andan Qapūs’ı dağı çözüb atlarına bindirdi, alup mezbûr Şemmâs’ın dırine getürdi. Qapu kaqdı kaqdı, Şemmâs dağı Seyyid’in âvâzından bildi ve gelüb qapuyı açdı, Seyyid birle görüşdi ve eyitdi: “Ey pehlevân! Sizi Târiyün oda yaqdı.” didiler ve qamu yârânlar dağı şimdi siyâh püşlardır. Elħamdü’llâh ki sizi gine selâmetde gördük.” didi. Seyyid-i hazret eyitdi: “Yâ Şemmâs! Benim sırrımı kimseye izhâr itmeyesin, görelim Ğaq te‘âlâ ne gösterir?” didi. Andan ol dırde bir quyu var idi. Ol kâfirleri quyuya şarkıtdı. Şemmâs Seyyid’in önine ta‘âm getürdi, yediler, Ğaq te‘âlâ dergâhına Ğamd ve şükürler eylediler, andan Seyyid-i hazret gine atına bindi, revâne oldu. (386) Şem‘unuñ ‘askerine geldi, feryâd eyledi, kâfirler “Ne olduñ?”, didiler. Seyyid eyitdi: “Qālūn, Qapūs ‘askerin içinde

ğā'ib oldılar. Şem'un çün anı işitdi, işitdi. Çadır kapusına çıkdı ve bir pehlevān-ı elmās, dirlerdi. Şem'un aña eyitdi: "Gel, biz seniñle ikimiz binelim isteye." didiler, birāz gezdiler Şem'un Elmās'ı bir yere gönderdi, kendi tenhā kaldı, Seyyid eyitdi: "Şāhā! Gel, ikimiz bu dereye girelim, şāyed Muhammedīlerden bir kimseyi ele getürüb intikām alavuz." didi. Ol dem Şem'un ile ikisi ol dereye girdiler, çün halvet yere geldiler. Seyyid-i hażret ol dem Şem'un'un atınıñ çilbirin pek tutdı. Şem'un "Neylersiñ?" deyince Seyyid Şem'unuñ gögsine (11) ele getürmeyince tā kim Şem'unuñ oğlına armağan iletem, didi. kodı geyik kaçtı geldi, bir mağaraya girdi belürsüz oldu, Hüseyin atından aşğa indi, mağaraya girdi, bir iki kademe ileri yürüdi, gördi bir şaru at egeri ve dizgini üzerine bir süngü atın önünde yere şancılmış bir 'azamet gürz tarafında berkinmiş Hüseyin anı gördi, hayrān oldu, eyitdi: "Bunuñ gibi at 'acabā bunda neyler deyü, ilerü yürüdi ki atı tuta, at önüne geldi bir çifte şaldı, Hüseyin girüsine şıçradı neçe kim cehd eyledi. Tutmağa 'aciz kaldı, tönemedi mağara köşesinden bir āvāz geldi kim yā Aşkar ol yigide muti' ol henüz daħı vaķit olmadı kim ben çıkam, seni haķ te'ālā Ca'fer'e gönderdi kim gele yeryüzinde ğazālar kıla 'ālemi küfür (12) karañlığında kurtara, ol yigide mu'ti' ve münkād ol, didi, çünki ol at bu āvāzı işitdi bir yerde qarār idüb tırdı. Hüseyin Ğazī dört yaña bakdı, hiç kimesneyi görmedi, ilerü yürüdi, atıñ yuların eline aldı, süngüyü yerden çekdi, çıkardı gördi, yarılmış ki bu süngü seniñdir ve bir tarafında gördi kim Ādem peygamberiñ iki bölük şacı ve Dāvud peygamberin zırhı ve İshāķ peyamberiñ çaķalı temāmet emirü'l-mü'minin hażreti Hamza'nıñ yarāğı hāzır hem bir eliniñ üstünde adlu adıyla yazılı idi. Hüseyin Ğazī şāh olub sevindi. Kendi atına bindi, Aşkar dīvzādeyi yedegine aldı. Yola revān oldu, yolda fikir iderdi ki: "Yā-rabb Ca'fer kimdir?" Bunuñ gibi at ve bunuñ gibi ālāt virile deyü bu fikirde iken uyķu ğalebe eyledi. (387) Bir yumruķ urdı ve atından aşğa yıkdı. Seyyid yere inüb tiz bağlayub Şammās'ın dırine getürdi, anı daħı ol kıyuya indirdi. (ez-in cānib) Bu taraftan Koştan'tın ol 'asker birle birin şabāha deĝin kırdılar. Hisābın ancak Allāh bilürdi, bilürdi çün şabāh oldu, gördiler kim aralarında Muhammedīlerden bir kimse yok, hemān birbirin kırmışlar, feryād ve figān kopardılar, kardāş kardāşı öldürmiş. Koştan'tın melül ve perişān olup oturmuşdı. Seyyid-i hażret ol de yine Koştan'tın katına geldi, eyitdi: "Yā melik! Qālün ve Qāpūs ve Şem'un daħı birdi. Yüzlerin dönderdiler, vardılar Muhammedīler dınine girseñe gitdiler, zinhār anlardan ğāfil olmayasız." (388) didi. Koştan'tın çün bu haberi daħı işitdi hāy hāy ağladı, andan buyurdu, tiz at getürdiler, bindi ve beş kul birle revāne oldu. Çün 'askerden taşra çıkdı. Seyyid-i hażret daħı bunlarıñ önince daħı yürüdi ve daħı bunlara didi ki: "Qarşudan Muhammedīleri gördüm." deyüb 'askerden taşra çıkardı, hemān-dem Seyyid-i hażret kılıç çeküb kullarınıñ üçini depeledi ve Koştan'tın'ı dutup bağladı, beyi daħı Şemmās'ın dırine getürdi, ol kıyuya indirdi, andan Seyyid-i hażret gelüb Akrātiş vezire rast geldi, bu kadar biñ 'askeriyle Seyyid-i hażret ilerü gelüb eyitdi: "Yā vezir kande gidersin?" didi. Akrātiş eyitdi: "Sen kimsin, geldiñ benden haber şorarsın?" didi. (389) Seyyid eyitdi: "Ben Kayzer'in kuluyam, adım Akķuş'dur." didi. Akrātiş la'ın eyitdi: "Neylerim 'askeriñ başları belürsüz oldılar, 'acabā öldiler mi yoħsa diri midirler? Ben daħı Kayzer'e ne cevāb vireyim, işte şimdi dilerim ki şeb-i hün kılam, şāyed bir tutayım, nār nürüñ devletinde bir yüz şuyuñ yerine getürem." didi. Andan Seyyid eyitdi:

“Gelin imdi yā vezîr! Siz ‘askeriñizi, iki bölük eyleyin, andan soñra bir adam gönderin, cāsüslasın, siz nāfile gitmeyin.” didi. Belki size bir elem irişe.” didi. Akrâṭis vezîr eyitdi: “Cāsüslığa şimdi kim gitsün?” didi. Seyyid eyitdi: “Yā vezîr! Eger buyurursañız, ben tîz varayım, anlarıñ aḥvalın bildireyim.” didi ve “Ben anıñ gibi (390) itleri çok görmişem ve Kayzer daḥı beni bu işlerden ötüri besler.” didi. “Vezîr Akrâṭis Seyyid’e āferîñ okudu. Seyyid-i ḥazret çün revâne oldı. Akrâṭis ol arada ḫaldı, yatsu vaḫtinde Seyyid gine çıḫageldi, eyitdi: “Yā vezîr! Ne dursun vardım, yirde buldum ve ḫâlin daḥı bildim. Malatya’da otururlar imiş. Evet şol görinen taḡıñ ardında on iki biñ eriyle Aḫmed-i Ṭarrân ve Abdü’l-vehhâb ve Cu‘de Ğazî birkaç pehlevânlarla otururlar, hemân ‘askerin iki bölük eyle, tîz gice vaḫtinde üstlerine varalım.” didi. Ol dem Akrâṭis daḥı ‘askerin daḥı iki bölük eyledi ve ol demde Târiyün daḥı çıḫageldi. Akrâṭis vezîr Târiyün’e daḥı (391) bu ḥaberi bildirdi, andan Târiyün daḥı eyitdi: “Bir taraftan ben daḥı ‘akerimle şeb-i ḥün iderim.” didi. Seyyid ḥazret çün Târiyün’den bu ḥaberi işitdi: “Yā Melik! Geliñ, siz benimle bile varalım ve hem bir siz devletlü, uğurlu kişisiz. Battâl gibi kime oda yaḫdıñ, anıñ için sizi beğenmişim, ümîddir ki seniñ elinden gine bir fetih gele.” didi. Andan Seyyid-i ḥazret ol dem Akrâṭis’e eyitdi: “Yā vezîr, siz bunda ṭuruñ yabana gitmeñ, ben Târiyün birle ve oḡlu birle varalım, gine ben size bir ḥaber getürem.” didi. Andan Târiyün’i ve oḡlunu kırk biñ ‘asker birle aldı, yüridi, ol dem Seyyid-i ḥazret Târiyün’ün önince gitdi. Çün bir iki dere tebe aşdılar. Seyyid-i ḥazret dönüb (392) Târiyün’e iyder “Yā melîk uş Muhammedîlere yaḫın geldik, eger buyurursañız, ‘asker bunda ṭursun siz oḡluñız birle varalım, size ol Muḫammedîleri gösterlim, andan soñra her nice buyurursañız, öyle idevüz.” didi. Târiyün daḥı Seyyid’iñ sözlerin begendi, a’şkerin ol arada ḫodı, andan Târiyün oḡlu birle, Seyyid üçü daḥı ‘askerden çıḫdılar. Seyyid-i ḥazret bir kez yumruḡın dökdi. İkisini bile kemerlerinden ḫapdı, ḥây neylersin deyince çekdi, atlarından yere urdı, hiç söylemedi, tiz ellerin ḫafalarından baḫladı, Târiyün çün gözlerin açdı, “İdersen kimsin, bize bunuñ gibi işler işlediñ?” didi. Seyyid-i ḥazret eyitdi: “Ben işte ol kim, sen beni ḫarcında oda yaḫdıñ (393) idi uş Muḫammedîleriñ tañrısı gine beni diri ḫıldı ve ‘askeriñizde şol begleri ve pehlevânları cümlesin ben helâk eyledim.” didi. Çün Târiyün anı işitdi, dem nefesi ṭutuldu. Seyyid anları daḥı bir ağaca baḫladı ve ağızlarına destemâl ṭıḫadı. Andan Akrâṭis yüz biñ ‘asker ile yerinde ḫodı ve eyitdi: “Siz bunda eger lâzım olursañız ben size gine tîz gelürem, evet siz ḥâzır ṭuruñ, atlardan inmeyesiz.” didi. Andan Akrâṭis’iñ yüz biñ ‘askerin ve gice vaḫtinde bunları Târiyün’nin askerinin önüne çıḫardı ve anlara eyitdi: “Hâ işte görüñ, Muḫammedîler ḫarşuda ṭurur, ḫomañ.” didi. Bunlar daḥı ḫılıçları çaldılar, at şaldılar. Seyyid-i ḥazret daḥı segirdüb Târiyün’un (394) ‘askerine geldi anlara daḥı eyitdi: “Ne ṭurursız, uş Muḫammedîler irişdiler, ḫomañ.” didi. Andan kendi önlerinden birike ṭurdu, gice içinde ol iki ‘asker birbirine ḫarışdı. Seyyid-i ḥazret daḥı ol girüde ḫalan Akrâṭis vezîr ile yüz biñ ‘asker geldi. Anlara daḥı eyitdi: “Ne ḡâfil turursız, tiz irişin Târiyün’i ‘askerile Muḫammedîler ortaya aldılar.” didi. Andan ol ‘askeri ḫavâle eyledi ve kendi daḥı bir tarafta durub cānibden na’ra urdı ve iderdi, benem Aḫmedî Ṭarrân Ğazî ve benem Abdü’l-vehhâb Ğazî ve benem Ṭevâbil Rümî deyüb bir yañadan çıḫardı ve gine uzakdan teferrüc iderdi. Kâfir ‘asker daḥı birbirin (395) ḫırrardı, ḫan gevdeyi götürdi ol

gice yetmiş biñ kâfir helâk oldu. Oldı çün irtesi oldu. Gördiler kim aralarında bi bî-gâne yok. Hemân birbirin kırmışlar. Akrâṭis cāzu ol-dem eyitdi: “Tāriyün ve oğlu Qāsüre!” deyüb aradılar, bulmadılar, hayrette kaldılar. Andan Akrâṭis la’ın bir kez âh eyledi ve buyurdi: “Tiz Aqquş’ı bulñ, benim katıma getirün her ne itdiyse ol itdi.” didi. Andan Seyyid-i ḥazret gūşe-be-gūşe, ḥāne be-ḥāne aradılar. Ammā katında bulurlar ol dem Akrâṭis cāzū daḥı Qayzer’e nāme yazdı ve nāmede eyitdi: “Yā melik bilmiş ol kim ‘askerin içinden Tāriyün ve oğlu birle ve seniñ oğulların Şem’un ve Qoştanṭin ve Qālün ve Qāpūs (396) bu altı kişilerin ölüsü ve dirisi belürsüz oldu.” didi ve her gice nitekim oldıysa nāmede Qayzer’e bildirdi ve eyitdi: “Ben daḥı bunda yalnız kaldım. Gine baña yardım ‘asker gönder. Yāḥūd biz daḥı katına varırız.” didi ve nāme gönderdi. **(ez-in cānib)** Ammā bu taraftan Seyyid-i ḥazretleri oradan gelüb ol kâfirleri alub Şemmās dırine getürdi. Anları daḥı kuyuya indirdi ve gine revāne oldu. Andan Malatya’ya geldi. Qarşuda bir tepe üstüne çıqđı. Şabāḥ vaḳti idi. Ezān oqudı. Tevābil lālāsı Seyyid’in mübārek āvāzın işitdi, kendinden gitdi. Bir demde gine kendine geldi. Segirdüb Seyyid’in katına gelüb mübārek ayağına düşdi ve eyitdi: “Ey Emīr’ü’l-mü’minin! (397) Qande idin? bizim cigerimiz ḥün.” oldu.” didi. Seyyid ebsem ṭurđı.” didi. Cevāb virmedi Tevābil gine başın qaldırdı. Seyyid’in mübārek yüzine nazar kıldı. Gördi kim yigit ammā siyāh renkdir, şüreti qadd-i qāmeti çeşm-i ebrūsı hemân Seyyid’e beñzer. Ol dem Tevābil hāy hāy idüb aqladı. Seyyid eyitdi: “Ey yāran! Benim katıma gelüb aqlarsın sebep nedir, baña bildir.” didi. Tevābil’e eyitdi: “Bāri sizler kimlersiñiz, bize bildirseñiz olmaz mı?” didi. Seyyid eyitdi: “Ben ciniyim Kūh-i Qāf’dan gelürem mü’min ve müslimānım işitdim ki Qayzer la’ın yedi iqlimin ‘askerin devşirmiş ve qaşd-ı İslām eylemiş. Müslimānları ortadan qaldırmaq istemiş. Biz daḥı on biñ cinniyiz geldik kim mü’minlere yardım (398) idevüz ve bu ulu qazāda bulunavuz.” didi. Ammā sen beni göricek aqladın ve hem qaralar giyersin, sebep nedir?” didi. Tevābil eyitdi: “Ey qazi server bizim bir sulṭānımız var idi ve gāyet pehlevān idi. Tāriyün mel’un oda yaqđı ve anın şekli şemā’ili qadd-i qāmeti hemân size beñzer ammā ol aq idi. Siz siyāh çehresiniz.” didi. Seyyid-i ḥazret daḥı eyitdi: “Her kim anadan toğdı olsa gerekdir, bāki Allah-u te’ālādır, çün ol nevbetin geçürdi. Siz daḥı merdāne ṭuruñ dın gayretine qazā kılin ve Qayzer’in ‘askeri bî-ḥisābdır, siziñ ‘askeriñiz azdır ve qanı ḥalīfeniz?” didi. Tevābil eyitdi: “Geldi ammā şehre girdi. Belki birqac güne qadar gelür.” didi. Andan (399) Tevābil Seyyid’i ol dem alub şehre getürdi. Her kim uzaqdan görse Seyyid gelür deyü ayağına düşürdi çün yüzine baqarlardı, görürlerdi kim siyāh çehredir. Kendinden giderdi qamu yārānlar çün Seyyid’in katına hem geldiler ve qadd-i qāmetin görđiñiz ḥayrān oldılar ve iderlerdi kim bu kişi Baṭṭāl’dır gine iderler kim ḥaq Te’ālā aqādır ki bir kişiyi bir kimseye beñzededirledi ammā ol siyāhlığı daḥı bunları gümāne birağurđı andan Emīr-i ‘Ömer imāmetlik eyledi. Namāzı kıldılar ol dem mü’minlerin cāsūsı geldi ve eytdi: Yārānlar fülān yerden yetmiş biñ kâfir kırılmış, yaturlar ve aralarında bî-gâne yok bilinmez kim kırmış.” didi. Seyyid-i ḥazret eyitdi: “Atrarı cinniler kırdı ve binüb atına (400) süvār oldu ‘azm-i ‘asker eyledi: “Mü’minler daḥı şād olub secde-i şükür kıldılar ve eyitdiler: elḥamd’ü-lillah bize cinnilerden meded irişdi.” didiler ve daḥı bu ahvāli ḥalīfeye bildirdiler andan ol-dem mü’minlerden elli biñ ‘asker atlandılar ve

ķırılan kāfir ‘askerin gelüb gördiler secde-i Őükür ķıldılar. **(ez-in cānib)** Bu ęarafdan Aķrāṭis cāzū Őayzer’e gönderdiği nāme iriŐdi. Őayzer nāmeyi okudu, feryād-ı fiĝān idüb cümle beglerin ęatına ęaĝırdı ve bu hikāyeyi anlara bildirdi, cümlesi melül oldılar. Ol-dem Őāh māzenderān yerinden ęurugeldi. Őayzer’e eyitdi: “Ey melik sen yerinde ęur ben kuluñ varayım, begleri bulayım ve hem Malatya’nıñ altını üstüne döndereyim.” didi. Andan **(401)** Őayzer daĝı buyurdi: “Aña üç yüz biñ ‘asker ęoŐdı ve girü yanınca üç yüz adı ve Őānı bellü pehlevānları ęoŐdı. Bunlar daĝı gelmekde olup. **(ez-in cānib)** Ammā bu ęarafdan mü’minler daĝı elli biñ kiŐi ol ‘askeriñ ķırıldıĝı yerde ęarār idüp ęururlardı. Nāĝāh gördiler kim ęarŐudan tozlar peydā oldı. Küffār ‘askeri ęıkāgeldiler, beŐ yüz biñ kāfirler cümlesi nūra ĝārķ olmuŐlar. Müslimānlarıñ ęarŐusunda Őaf baĝlayub ęurdılar. Andan İslām ĝazīleri daĝı gönül bir idüb küffāra ęarŐu Őaflar baĝlayub ęurdılar ve iki ęarafdan meydāna nazar ķıldılar. Evvel mü’minlerden İbrāĝim adlu pehlevān ‘azm-i meydān eyledi ve küffārdan ‘Alīķān meydāna **(402)** girdi. İbrāĝim’e eyitdi: “Ey yüreksiz ęavm, siziñ serveriñizi ĝod oda siziñ yaĝdılar. Siz kimiñ ięün cenk idersiz? Bir baŐsız ęavimsiz ne zehre ile bu ęadarca ‘asker birle bize ęarŐu geldiñiz. UŐ Őayzer daĝı geliyor, ‘askerin yer gök getürmez ve yetmiŐ iki millet daĝı Őöyle ittifaķ itmiŐlerdir kim sizi ortadan ęaldıralar.” didi. Andan İbrāĝim ĝazī eyitdi: “Ey la’ın begleriñize ęayanursız, biz daĝı Allāh’ımıza Őıĝınub gelmiŐüz.” didi. Andan birbirine ĝamle eylediler. İbrāĝim ĝazī la’ine bir ķılıç urdı. İki pāre eyledi, la’ının cānı ceĝenneme gitdi. Bir kāfir daĝı girdi. Anı daĝı hię söyletmedi, ol-dem biri ardınca İbrāĝim ĝazī on **(403)** adı Őānı bellü kāfir helāk eyledi. Čün Aķrāṭis cāzū anı gördi, lā’ın meydāne girdi. İbrāĝim ile bir iki ĝamle ortadan ĝaṭā geğdi, la’ın cāzū İbrāĝim’e ĝürz ĝavāle eyledi. İbrāĝim ĝazī ęalkān berāber virdi, nāĝāh ęalkān pāyedāre olmadı. Sīnesine doķandı, Őehīd eyledi, ne ķiŐŐa dırāz idelim, ol gün Aķrāṭis cāzū mü’minlerden ķırķ kiŐiyi, kimini Őehīd eyledi ve kimini mecrūĝ eyledi ve mü’minleriñ daĝı ęākati tāk oldı, andan Aķrāṭis bir kez na’ra urub, eyitdi: “Benem Aķrāṭis cāzū oĝlu. Ey Muĝammediler, meydāne geliñ, bu düzenli bu hūnerle Őayzer’e ęarŐu gelürsüz.” didi. Ol dem Seyyid-i ĝazret daĝı ęarŐuki taĝdan gözedirdi, andan Seyyid’in lālāsi Őevābil meydāne **(404)** geldi, la’ın eyitdi: “Saña kim dirler?” Őevābil eyitdi: “Benem Őevābil-i Rūmī. Battāl’ın lālāsi.” didi. La’ın anı iŐidicek ĝamle ķıldı, on yedi ĝamle ĝaṭā geğdi, la’ın cāzū ęakmakla Őevābil’i ķuŐaĝından ęıttı ve atından ęekdi, getürdi, diledi kim ‘alem dibine ęıkāra. Nāĝāh ol dem bir na’ra peydā oldı. Őandılar kim bir ĝün birbirine doķandı, kāfir, Müslimān dembeste ęaldı ve neęeleriñ zehresi ęāk oldı. Andan na’ra-yı bülend urub eyitdi: “Yā la’ın! Ol yigidi elinden biraķ, seniñ ĝasmiñ benem, saña iriŐdim.” didi. Čün mü’minler bir na’rayı iŐitdiler, atıldılar, bu na’ra ĝod Seyyid’in na’rasıdır ve ba’zılar iŐitdiler. “Ķanı Seyyid ölmüŐdür.” didiler Emīr-i **(405)** ‘Ömer eyitdi: “Yārānlar bu ol cinnīdir ki, bize Malatya’da geldi idi. Ammā benim ĝöñlüm Őöyle Őāhidlik ider kim bu kiŐi Battāl’dır. Ammā siyāhdır, andan ĝümāne düŐerim.” didi. **(ez-in cānib)** Čün Aķrāṭis cāzū daĝı Seyyid’in na’rasın iŐitdi. Serāseme oldı. Őevābil elinden biraķdı, Őevābil daĝı tız ęuru geldi, Seyyid’in mübārek ayaĝına düŐüp yüzine nazar ķıldı, gördi kim ol cinnī yigittir kim Malatya’da gördi idi. Andan iyder: “Ey pehlevān, ęoĝrı Őöyle, ne kiŐisiñ? Dembedem seni ĝörincek derdimüz artar.” didi. Seyyid’in eyitdi: “Biz cinnī

‘askerindeñiz, ‘askerimüz, bu tağdadır, gazāya geldik.” didi. Tēvābīl āh eyledi, giryān sūzān olup mü’minleriñ ālāyına kāfir (406) kamu yārānlar dağı eyitdiler: “Bu kişi Seyid-i Baṭṭāl’dır, kendini gizler.” didiler. Tēvābīl eyitdi: “Ben şimdi şordum, cinniyem ve ‘askerimiz bu tağdadır.” didi. Bunlar bu sözde iken Akrāṭīs la’īn meydāndan çıkmış idi. Hām adlu bir kāfir meydāne gelüb Seyyid’e ḥamle eyledi. Seyyid-i ḥazret hemān-dem la’īni kuşağından ḳapdı, ḳuvvetin bāzūya getirüb hevāye hevāye atdı, inerken bir kez ḳaldı, iki yan eyledi, la’īniñ cāni cehenneme gitdi, bir dağı meydāne girdi. Aña hīḳ āmān virmedi, tiğ-i Ḍahhāk’ı ile çā eri iki pāre eyledi. Yarısı bir yaña düşdi, mü’minlerden tekbīr āvāzı āsumāne çıḳdı, ne ḳışsa dırāz idelim, ol dem Seyyid-i ḥazret bir bir ardınca (407) altmış kāfir helāk eyledi. İslām gazīleri ḥayr-ı du’ālar ḳıldılar ve kāfir ‘askeriniñ üstlerine ḳatı heybet oturdı. Ol dem Akrāṭīs cāzū eyitdi: “‘Aceb bu kişi kim ola, şol tağdan indi. Mesīḥ’iñ bunca ḳulların helāk eyledi.” didi. Seyyid-i ḥazret dağı meydānda bir na’ra urdı, gördi kim küffārdan kimse gelmez, bir kez dağı şāhin gibi ol Şah-ı Evliyā Sultān-ı Seyyid-i Baṭṭāl Ġazī Aşḳardīvzāde’yi sürdi, kendini kāfire ālāyına urup ḥamle eyledi ve her ḳanğı ālāya ugradıysa tārūmār eyledi. Bu taraftan İslām dilāverleri dağı anı gördiler, anlar dağı cenk ṫamarları cūs ḥurūşa gelüb bir ağızdan tekbīr getürdiler. Cümlesi ḥamle eylediler, ḳılıc ḳılıca (408) girdiler ol iki deryā gibi, ‘asker birbirine ḳarışdı, İslām gazīleri dağı mertāne ḳatı cenk eylediler. Ḳan gövdeyi mevāhi kellelerden peşteler yığıldı, aḥşām vaḳtine değın cenk oldı. Andan iki taraftan ṫabl-ı āsāyiş ḳalındı, gelüb yerli yerine ḳondılar. Seyyid-i ḥazret dağı devletle tağ tarafına toğrı revān oldı, mü’minler anı görüb Seyyid’e ḥayır du’ālar eylediler. Küffār ‘askeri melül ve perişān olup ḳondılar, çün bu taraftan Seyyid-i ḥazret dağı gine gice ortasında tağdan indi ve kāfir ‘askerine bir bülend na’ra urdı, eyitdi: “Ey ḳavm! Benem Ḳayzer’iñ oğlu Şem’un Müslimān oldum, siziñ dīniñizden çıḳdım, vardım Muhammed Muṫafa dīnine girdim, Ḳostāntin dağı orada bulunan (409) kāfirlere yardım itmezem.” didi ve gice yarusında kāfirlere ḥamle eyledi. Kāfirler dağı birbirine doḳandı. Ḳılıçlar çeküb birbirin ḳırdılar, ḳan sel mānendi olup aḳdı. Çün şabāḥ oldı. Mü’minler ḥamle ḳıldılar. Seyyid-i ḥazret irişüp kāfirleriñ ḥaç peyker ‘alemlerin aḳdardı. Kāfir ‘askeri gördiler ḥāl başḳa oldı. Ayriḳ ḳaçdılar, mü’minler dağı ḡayret idüb kāfir ‘askerine öyle ḳılıç urdılar ki seksan biñ kāfir ḳılıçdan geḳürdiler. Mü’minler aḳim-i cenk eylediler. Andan girü döndiler, ol ‘askeriniñ ḡanīmet mālın bir yere cem’ idüb ḡazīlere baḥş eylediler. (ez-in cānib) Çün Ḳostāntin’in ḳulları ve bozğun ‘askeri Ḳayzer’e geldiler ve eyitdiler: “Yā Melik, oğlun Şem’un (410) Müslimān oldı ve oğluñ Ḳostāntin’i öldirdi ve ‘askerini dağı gice ve vaḳtinde şeb-i ḥūn ḳıldı.” didiler. Çün Ḳayzer dağı oğullarını ḥaberini aldı, feryād eyledi. Şaḳın ve şaḳalın yolub başından tācın yere urdı ve kendini taḫtdan aşıḡa atdı. Bī-hod olup ‘aḳlı başına geldi, vezīrler gelüb üstüne üşdiler ve taḫta ḳıḳardılar. Çoḳ zamān yatdı, ‘aḳlı dağı başına gelmedi. Vezīrler gördiler kim ‘aḳlı gelmedi, neḳe kim ‘ilāḳ eylediler. Çāre olmadı, vezīrler eyitdiler: “Buna ḥekīm gerekdir kim bunuñ ‘aḳlın başına getüre.” didiler. Ol dem Seyyid-i ḥazret aralarında ḥāzır idi. Tiz kendini bir ḥekīm şūretine ḳoyub ḳadırın ḳapusına geldi. Andan Seyyid’i gördiler. (411) Ḥekīm deyü iḳerü da’vet eylediler ve eyitdiler: “Bu pādīşāhın ‘aḳlını başına getür, seni māl ile ḡanī idelim.” didiler. Seyyid-i ḥazret ḳoynından bir ḥoḳḳa ḳıḳardı ve birāz yaḡ ḳıḳarub Ḳayzer’iñ

başına yüzine sürdi. Vezîrlere eyitdi: “İşte bunun ‘ilacı budur, bunun yüzün örtün. Biraz yatsun, incitmeyin ‘aklı başına gelür,” deyüb aldı, yürüyüvirdi. Çadır çapısından taşra gitdi. Çün bir zamandan sonra Kayzer eskirdi, turugeldi, gözün açub oturdu. Gözlerin umğa başladı, elin yüzine şakalına sürdi. Cümle şakalı dökilüb eline geldi. Bir uyuz tağarcığa döndi. Tiz buyurdu, bir aynine götürüb, eline virdiler. (412) Gördi kim şüreti bir uyuz tağarcığa dönmiş, vezîrlere eyitdi: “Hây begler, baña ne işler işlediñiz, ben şöyle olmuşam.” didi. Vezîrlere eyitdiler: “Ey melik, kaçan kim siz Koştanîñ haberini işitdiñiz, bî-hod oldıñız, bir hekim eyitdi.” didiler. Kayzer buyurdu: “Bir hekim getirün ‘aklıñızı başıñıza getüre, yüzine ot sürdi, gitdi her ne itdiyse ol hekim itdi.” didiler. Kayzer buyurdu: “Tiz ol hekim kande ise bulun, katıma getirün.” didi. Kande bulurlar, ol dem Seyyid-i hazret hazır tururdu, meger mürtedlerden bir hekim var idi. Seyyid turdu, tiz ol mürted hekimin yanına geldi ve aña eyitdi: “Saña bir eyilik idersem, (413) baña ne virirsin?” didi. Mürted hekim eyitdi: “Nice eylik istersin?” Seyyid eyitdi: “Bir bedbaht geldi. Kayzer’e ilac eyledi. Şimdi Kayzer dahı hoş oldı. Hekim dahı komış, gitmiş ararlar ki bi-kiyas mal vireler, bulunmadı, gel seni Kayzer’e iletirim ve bu hekimdir size tumar iden diyerim. Amma şol şart-ıla, kim her ne kim saña virelerse yarısını baña vir.” didi. Mürted hekim dahı razı olub seniñle bile gidelim, didi. Andan Seyyid-i hazret kendi eşvabını aña geydirdi. Alub Kayzer’in karşısına geldi ve du’a idüb eyitdi: “Yâ Melik! Uş hekim buldum, getürdüm, ne buyursın?” didi. Kayzer dahı eyitdi: “Baña ilac iden hekim (414) sen misin?” didi. “Belî benim.” didi. Kayzer eyitdi: “Alın imdi siz dahı buña tumar idiñ.” didi. Hemân-dem mürtedi şakalından tutub sürdiler. “Hây nâr nûr haqqı-çün ben ol degilim.” diye gördi. Kimse feryadın diñlemedi, şalb eylediler. Andan Kayzer dahı kamu beglerin ve iklimin sultanların katına çağırdu ve yüzine niğab urup bunlara eyitdi: “Deyiñ imdi tiz hazır olun, şabah siziñle göçelim ve Mesih’in yüzi şuyun yerine getürelim.” didi. Andan kamusu Kayzer’in yanında davâ idüb lâflar güzâflar urdılar. Kayzer dahı her birine bahşişler hil’atler virdi. Bunlara nevâhât eyledi. (ez-in cānib) Bu taraftan mü’minler dahı ol tağ eteginde kondılar Emir-i Ömer (415) yārānlara eyitdi: “Bu dem gine bu fetih bize ol cinnî yigidiñ kademinde hâşıl oldı.” didi. Cümle gâziler Seyyid-i hazretine du’alar idüb ve hendekler kazdılar, çıkup cenk itmege kapular kodılar, andan halifeye dahı tiz haber bildirüb eyitdiler: “Siz dahı tiz gelüb irişesiz, yoğsa kâfir Kayzer bizi alır, cevâb viremeziz ‘askerin yer ve gök getürmez.” didiler. Çün bu haber halifeye irişdi. Halife dahı buyurdu, göçdiler, yürüdiler, işte halife dahı gelmekte olur. (ez-in cānib) Bu taraftan mü’minlere haber irişdi kim: “Kayzer ‘askeri geldi.” didiler. Andan mü’minler dahı gördiler kim karşudan tozlar kopdu ve gök yüzün toz bağladı (416) ve nekkâreler ve küslar avâzı cihânı tutdu ve kâfir ‘askeri alây alây mevc mevc bölük bölük girüh girüh geldiler. Bu mü’inler dahı elli biñ gazi dîn yolında cān baş fidâ eyledi. Turdılar kâfirlerden evvel gelen Sercâ’il-i Rûmî Târiyün’un karındaşı idi. Yüz biñ ‘asker ve yüz çift nekkâre birle ol çıkageldi. Gök temûra müstağrak olmuşlar. Şaflar bağlayub turdılar, anın ardınca yüz biñ ‘askerle Târûn ve Mihrân çıkageldi. Anın ardınca Süleymân-ı Antâkî yüz biñ ‘asker vezir yüz çift nekkâre birle Süheyl çıkageldi. Andan sonra kalan begler çıkageldiler. Alâylar bağladılar, turdılar. Andan sonra iki yüz çift kızıl altundan nekkâre ile ‘Arâkîl (417) Kayzer

çıkağeldi ve püt-peyker ‘alemleri başı üzre getürürler ve önünce iki yüz altun igerlü atlara yadilür ve beş yüz cenk idecek cenklü fîller yanınca her biriniñ üstinde gönden birer kal’a ve içinde otuzar kişi tûfeng oğ atıcılar ve ulu begler şağda ve şolda yürürler ol dem Qayzer dağı bir tepe üstine çıkdı. İslâm ‘askerin bir dem temâşâ eyledi ve gördi kim mü’minler arğaların tağa virmişler tekbîr ve tahlîl idüb tururlar, Qayzer mel’un çün anı gördi, beglerine eyitdi: “Ey begler, Muhammedîler nice yürekli qavm olurlar ki bu kadar ‘asker birle benüm gibi pâdişâha karşı turdılar şimdi ve vaqit degildir yoğsa yürirdim ‘asker hadd-i qavul turdıkları tağ birle (418) dîdem dîdem iderlerdi.” didi. Hele bârî bi-‘aql-ı mel’un ol cehâlet fikriyle ol arada mü’minlere karşı tağı tutub qondılar ve şabâha degin qarâr eylediler. Çün şabâh oldı. Qayzer buyurdi, kâfirlerin ‘askeri bindiler ve cenk nekkârelerin degüb şaflar bağladılar, turdılar. **(ez-in cānib)** Bu taraftan İslâm dilâverleri dağı atlarına süvâr olup hendekden taşra çıkdılar ve gönül bir idüb eyitdiler: “Deyin imdi Allâh ve Resûlü’llâh ‘aşkına siziñle cānımız başımız fidâ idelim. Dîn düşmānlarına dūrüşelim.” didiler. Andan Qayzer’in tahtın fîl üstüne perkitdiler, la’in geçüb oturdı, ol-dem Qayzer la’in Tāriyün’i añub ağladı (419) ve eyitdi: “Tāriyün şimdi bunda gerek idi. Mesîh’in yüzün şuyın yerine getürürdi.” didi. Ol-dem Akrāşîs cāzû eyitdi: “Ey melik Tāriyün öldiyse sen şağ ol, ben quluñ varayım dükülü, Muhammedîler kırayım ve bir bir tutub seniñ qatına getüreyim.” didi ve dağı bunlar bu lâfda iken Bağdād taraftan bir ‘acāyib toz peydâ oldı. Rüzgār karşı varup, ol tozu iki şağ eyledikde gördiler kim yüzün mü’minler Müslimān gāziler cānların ve başların dîn yolına fidâ itmişler. Mümlān-ı havārizmî yigitleri qatı yay çeküb uzağ uzağ atıcı ve otlarından kuş dağı geçürmezler, yüz çift nekkâre birle ve yüz ‘alem önünce çıkağeldiler. Mümlān-ı (420) havārizmî ol dem gördi kim kâfir ‘askeri tağı taşı tutmuşlar ve Müslimān ‘askeri anların qatında her dal dānesi miqdārı yoğ idi. Hemān-dem Mümlān-ı Gāzî ‘askerine buyurdi: “Oğ seriñ.” didi. Andan at şaldılar kâfir ‘askerine oğ seripdiler, her biri üçer oğ atdılar. Çok kâfir helāk eylediler, Qayzer’in dağı dem nefesi tutuldi, feryād idüb, eyitdi: “Ey Mesîh’in qulları, ne oldıñız? Nār nūr sizden dād olsun.” didi. Eyitdiler: “Yâ Melik, Muhammedîlere yardımcı geldi.” didiler. Bu taraftan Emîr-i ‘Ömer yārānlarıyla Mümlān’a karşı geldiler ve halîfeyi sordılar. Mümlān’ı Gāzî eyitdi: “Uş halîfe dağı şabâh irişür.” didi. Nāgāh ol dem gine qarşudan tozlar peydâ oldı. Yüz biñ (421) ‘asker ile yüz çift nekkâre ile Nu’mān bin Ziyā, İslâm gāzileri çıkağeldiler, anıñ ardınca Yemen pâdişâhı ve Buğārā pâdişâhı elli biñ ‘asker ile dağı çıkağeldi ve anıñ ardınca Habeş pâdişâhı ‘Abdü’l-hāşim yüz biñ ‘askeriyle çıkağeldi. Anıñ ardınca Mısr sultānı Qārūn yigirmi biñ ‘asker ile ve yigirmi çift nekkâre ile çıkağeldi ve anıñ ardınca Abdü’l-kādir Çelebi yigirmi biñ ‘asker ile ve yigirmi çift nekkâre çıkağeldi. Nekkâreler dövülüb şaflar ve ālāylar bağlayub qarâr eylediler. **(ez-in cānib)** Qayzer’in qatında Ferteg beglerinden Rūsīn adlu bir pehlevān var idi. Ol meydāne ve mü’minler ‘Alī Bin Merdifir, Medine’ye girdi. Rūsīn ile cenk (422) eylediler. Rūsīnin ‘Alīyi şehīd eyledi. Anıñ ardınca Qāsım meydāne girdi, anı dağı zahımlu eyledi. Andan Nu’mān meydāne girdi, çok cenk eylediler, yigirmi dört hamle ortadan haṭā geçdi. Rūsīn la’in kaqımaqla Nu’mān’a bir gürz urdi. Nu’mān’nın qalkanı tağıldı. Gürzün ucı Nu’mān’nuñ başına doqandı, başı üç şāh oldı. Qolları gūlöv kıldılar, Nu’mān’ı meydāndan çıkardılar

ve ol gün Rūsīn mel'ün meydānı tıtdı, mü'minlerden hayli kiři şehīd ve kimisini mecrūh eyledi. Andan çün aḥşām oldı. İki taraıdan dönüb kındılar. Mü'minler melül ve maḥzūn olup şehīd olanları yerīn kıra bağrın kazub namāzların kıldılar kıanlı esvāblarıyla defin eylediler. (423) Ve zaḥımluların zaḥımların bağladılar ve Kıayzer la'ın şād-ı ḥürrem olup tahta çıkub oturdı, kıamu begleri kıatına gelüb oturdılar. Andan Kıayzer buyurdı, Rūsīne'ye hil'at geydirdiler, kıamusı Rūsīn'e taḥsin kıldılar ve her biri ser-ḥoş olup Kıayzer'in kıatında ol gice lāflar güzāflar urdılar. Çün şabāḥ oldı, iki taraıdan nekkāreler döküldü ve atlarına süvār olup saflar bağlayub kırdılar. Ol-dem kāfirlerden gine Rūsīn meydāne girdi ve mü'minlere kıarşı kıurub eyitdi: "Ey 'akılsız kıavm, Kıayzer gibi pādīşāha ne zehre ile dūşmān olursañız veya kimiñ içün dağı cenk idersiz. Bārī Baıttāl diri olaydı. Gele sizi bizim (424) elimizden alaydı, imdi kıanıñıza girmem, gelin sizi Kıayzer'e ileteyim. Muḥammedīn dīnin terk eyleyiñ, Mesīh'in dīnine giriñ. Kıayzer suçu geri bağışlasun, yok dirseñiz cümleñizi kıılıçdan geçürürem." didi. Rūsīn meydānda iken Kıayzer adam gönderüb Rūsīn'i çağırdı ve geldikte Kıayzer eyitdi: "Sen dūnki gün nöbetini şavurdıñ, bu gün meydāne başkıası gitsün." didikte hemān-dem Süleymān-ı Anṭākı mürted la'ın meydāne girdi ve mü'minlerden Süheyl Ğazī meydāne girdi. Cenk eylediler Süheyl Ğazī Süleymān Anṭākı'ye bir güz urdı, la'ın kıalkkanı tağıtdı ketfine dokıandı. Hikmet-i ḥüdā Süheyl'in atı sürçdi, Anṭākı la'ın fırsat bulup, dönüb Süheyl'e kıılıç (425) urdı, omuzın dört parmak yardı, kıolları gülüb kılub Süheyl'i meydāndan kııkardılar. Andan mü'minlerden 'Aşım meydāne girdi, kıakıma kıla Süleymān Anṭākı'yi kemerinden kıapdı. Atından iyirüb getürüb yere urma kı, kıaşdıyla la'ını kıuşağı kıırıldı, 'Aşım'ın elinden yere dūşdı. La'ın kıaçdı. Andan 'Aķārib mürted ḥamle eyledi ve süngü ḥavāle kııldı. 'Aşım kıalkkan berāber virdi. Kıalkkanından süngü çeküb 'Aşım'ın butına dokıandı. Zaḥım irişdi. Mürted la'ın kıurunca 'asım irişdi. La'ine bir kıılıç ile öyle urdı kim la'ın kıalkkanıyla iki pāre olup cānı cehenneme gitdi. Mü'minlerden tekbīr āvāzı āsumāne irişdi. Andan küffārdan işḥāk-ı kūfi mürted ḥamle eyledi ve mü'minlerden (426) Musā ḥavārizmī ḥamle eyledi. 'Aşım meydāndan kııkıdı. Zaḥımını, bağladılar. Mu'sā ḥavārizmī çün İşḥāk-ı kūfi'ye berāber geldi ve: "Adıñ nedir?" diye la'ın eyitdi: "Kūfe'denim, adım İşḥāk Kūfi'dir ve atam adı 'Abdu'llāh Ziyād'dır ve benim ceddım İmām-ı Ḥüseyni Mekke'den ḥīle ile kııkardı. Deşd-i Kerbelā'da şehīd eyledi." didi. Ol dem Mūsā Ğazī'niñ yüregi yandı, eyitdi: "Ey bī-dīn mel'ün, hā al imdi." diyüb bir oķ kıirişde kıodı Mūsā'ya pertev kııldı. La'ın çābuklık idüb at kıarnı altına girdi. Mūsā'niñ oķın şavurdı. Andan la'ın dağı bir oķ kıirişde kodı. Mūsā'ya pertāv eyledi. Gögsine dokıandı, arkıasından kııkıdı. Cānı ḥaķķa teslīm eyledi. Emīr-i 'Ömer cümle Ğazīler zārīlık eylediler. (427) Emīr-i 'Ömer diledi kim ol dem kendi gire, Mümlān-ı Ğazī kıomadı, eyitdi: "Sen 'alem dibinde kıur. Baña himmet-i yoldāş eyle." didi. Mümlān-ı Ğazī at sürüb meydāne girdi ve yanından oķ yāyın kııkarup bir oķ kıirişde kıoyup pertāv kııldı. La'ın Mürted Kūfi kıalkkan berāber virdi. Kıalkkandan eglenmedi. La'iniñ gögsine uğradı. Eglenmeyüb arkıasından kııkıdı. Cānı cehenneme gitdi. Kıayzer la'ın āḥ eyledi. Bir kāfir dağı girdi, anı ḥiç söyletmedi. Bir dağı ve bir dağı bir bir ardınca yetmiş kāfir depeledi. Andan Kıayzer mel'ün buyurdı. On biñ 'asker kııkdarı cenđī fīl birle Mümlān'ın üstüne at şaldılar. Emīr-i 'Ömer dağı ḥavārizmī yigitlerine "Oķ serpün." didi. Oķ seripdiler, fīlleri girü

döndürdiler. (428) Bu dem Kayzer'in askerinden çok kâfir helâk eylediler. Kayzer dağı kağıdı, elli biñ kâfir at sürdiler, Mümlân-ı Ğazî'yi ortaya aldılar. Mümlân-ı Ğazî dağı cenge meşğul oldılar ve on biñ Havârizmî yigitleri dağı hamle kıldılar. Hây hüy cenk iderken kazâ-i âsumâni irişdi. Ol dem Mümlân-ı Ğazî'niñ atı sürçdi. Kâfir askerî dağı ğuluv kıldılar, Mümlân-ı Ğazî'yi ortaya aldılar. Hâyı deyince tutdılar ve havârizmî dağı yigitleri bozuldu. Emir-i Ömer ve yârenler cümlesi Mümlân-ı Ğazî için melul ve perişân oldılar. Küffâr-ı askerî şadlıklar eylediler. Andan Sokrat-ı la'in meydâne girub mü'minlere karşı çağırub eyitdi: "Ey nâdân kavm, dağı neylersiz?" Uş Mümlân dağı tutuldu. Siz kimiñ için cenk idersiz?" didi. (429) Hemân-dem mü'minlerden Ahmed-i Tarrân Ğazî'yi hamle kıldı ve Sokrat'ıla hayli cenk eylediler. Ahmed-i Tarrân Sokrat'ı kuşağından kapdı, diledi kim 'alem dibine getüre, la'in hancer çıkarub kuşağın kesdi. Ahmed'in elinden kırtuldu. Andan İstanbul'un bir begi var idi. Tekfûr dirlerdi. Hamle eyledi ve cenge meşğul oldılar. Kayzer la'in Ahmed-i Tarrân'ı bu cengde göricek meydâne gelub kemendâzlara buyurdu: "Hazır turuñ, ne vaķit Ahmed cenge muķayyed olursa siz de çapük turuñ, kemend ile tutasız." didi ve hem dağı öyle eylediler. Ahmed-i Tarrân cenk iderken dört yüz kemendâzlar at şalup, hây deyince Ahmed-i Tarrân Ğazî'yi dağı tutdılar ve Mümlân'in kıatına anı dağı getürdiler, (430) kâfirler la'inler şad oldılar. Mü'minler melul ve perişân oldılar. Andan Seyyid-i hazretlerinin lâlâsi Tevâbil-i Rûmî at sürub hamle eyledi ve Tekfûr'la hayli cenk eyledi. Tekfûr Tevâbil'e gürz havâle eyledi. Tevâbil'in kıalkanı tağıldı, bağırına doķandı. Atdan aşığa düşdi. La'in diledi kim kıılıçla çala nâğâh ol dem bir na'ra peydâ oldu. Şandılar sem'a-yı semâvât birbirine dokandı. Emir-i Ömer eyitdi: "Yârenler âh kim ol cinnî yigittir kim uş gine gelub irişdi." didi. Kayzer la'in dağı eyitdi: "Begler buna Sâ'ikadır," deyince Seyyid-i Battâl Ğazî hazretleri irişub geldi. Tekfûr'a bir gürz öyle urdı kim la'ini atıyla yere berâber eyledi, mel'unun cânı cebinde imiş, çıkub cehenneme gitdi. Kâfirleriñ (431) 'aķılları serâseme oldu. Anıñ ardınca Rûsîn Bulğârî meydâne girdi. Seyyid'e bi-muķâbâ süngi havâle eyledi. Seyyid-i hazret süngüsün men' eyledi. La'in geldi kim geçe, Seyyid-i hazret irişe geldi. Rûsîn'e bir süngü öyle urdı kim la'iniñ göbeginden uğradı. Bağırından çıkdı, la'ini süngü ile yere şöyle çarpdı kim hürd-hâm oldu. La'iniñ cânı cehenneme gitdi. Kâfirler feryâd eylediler. Mü'minler tekbîr âvâzın âsumâne irişdirdiler. Andan küffârdan Deprâb-ı Sokrânî meydâne geldi. Ol dağı mürtedlerden idi. Seyyid-i hazret anı dağı atından kapdı. Hevâya atdı, inerken tığ-i Dahhâk ile çaldı. İki pâre eyledi. La'in'in cânı cehenneme gitdi. Kayzer anı gördi, üstüne kıatı heybet oturdu ve dem nefesi bağlandı. (432) Seyyid-i hazret dağı bağıra urdı ve iyderdi. "Ey la'inler, tiz meydâne gelin." didi. Ayrük kâfirlerden kimse meydâne girmedi. Seyyid-i hazret tığ zehhaki çekdi. Kâfirleñ alayına hamle eyledi. Hayli cenk idüp çok kâfir helâk eyledi. Gine meydâne gelub Aşkâr'in başını çekub kırdı ve eyitdi: "Ey kâfirler, dîn düşmânları meydâne gelin, turursız, tiz gelin siziñle ayrad olalım." didi. Kayzer dağı kağıyub kıullarına eyitdi: "Hây ne olduñız? Siziñ arañızda bir kimse yok mıdır ki bu nâ-begârîñ haķkından gele deyince nâğâh gördiler kim Bağdâd tarafından tozlar âsumâne direk direk olub çıkdı. Pehlevân karşı varub dâmeninde girü giryabânına varınca iki şaķ eyledikde yüz 'alem (433) zuhûra geldi. Bildiler kim yüz biñ eriñ nişânesidir ve ceng-i

harbiler ‘aleme velvele virdi. İşte bu gelen halife-i rüy-ı zemindir. İmdi bu cildi dağı bunda tekmiil oldu. Halifenin alayı üçüncü cildinde zikir iderüz. Okuyan ahbab şafalar ideler ve’s-selām tastemām. (elhamdü’s-salimün menākıb ğazavāt Seyyid-i Baṭṭāl Ğazī) Rāviyān-ı ahbār ve nākılān-ı āsār ve Muḥammed-i s̄ān-ı rüzgār Baṭṭāl Ğazī Hazretlerinin menkıbe-i sa’adetlerin maḥalle kadar ‘ayān ve beyān eyledik idi ki işte Seyyid-i Baṭṭāl Ğazī meydānda Aşkar’ın başını çeküb eyitdi: “Ey kāfirler, dīn düşmānları meydāne (434) geliñ, ne tūrursız?” didikde Qayzer dağı kullarına kaḫıyub eyitdi: “Hāy ne oldıñız, siziñ arañızda bir kimse yok mıdır ki bu ña-begārın ḫaḫḫından gele,” deyince nāĝāh gördiler ki Baĝdād tarafindan tozlar direk direk olub hevāya aĝdı ve toz içinden yüz biñ ‘asker ve yüz çift neḫḫāre birle İsmā’īl-i Semerḫandī çıkageldi ve anın ardınca elli biñ ‘asker ve elli çift neḫḫāre birle Binevāy-i Hindī çıkdı, geldi ve anın ardınca ne ḫışsa dirāz idelim. İslām ‘askeri mevc mevc, çok çok, bölük bölük çıkageldiler ve alāylar baĝlayublurdılar. Qayzer dağı bunları teferrüc iderken ol dem bir ‘acāyib toz toz gine belürdi, gördiler kim halifenin (435) sancāğı peydā oldu. Hazret-i Resūlū’llāh’ın ‘alemleri Aḫmed-i Muḫtār peydā oldu. Bir aḫ fīl Meniklūşi üzerinde taḫt kurulmuş, yeşil atlasdan üstüne çetre-i hümāyūn tutilmiş ve yeryüzünün halifesi Tevābıḫ Bin Ma’di oturmuş beş yüz müftī müderris şāĝında ve şolında livā-yi Aḫmed birle yürürlerdi ve yüz ḫāfız-ı kelāmu’llāh ḫūb āvāz ile innā feteḫnā leke sūresin okurlardı ve doḫuz yüz ḫūb āvāzlu mü’ezzin önünce tekbīr getürüp “eş-şalavatu ve’s-selāmu ‘aleyk yā Resūlū’llāh’i dirlerdi ve dört biñ yigit fülān bin fülān gömgök demür geyüb halifenin önince yāln ḫılıclar idüb yürürlerdi ve dört biñ ḫāş yigitliler yāylara ḫabzaşına ellerin (436) tutarlardı ve oḫların gizleyüb yanınca yürürlerdi ve dört biñ pehlevān yigitler özlerinde ağır görürler, getürüb yürürlerdi ve üç yüz cengi filler şāĝında ve şolında yürürlerdi ve biñ yedi yüz altun egerlü atlar ‘Arabī yedekler yedilürdi. Çün halife dağı bu ‘azmetle gelüb irişdi. Emīr-i ‘Ömer ve cümle ğaziler cümle karşı geldiler, halife cümlesine nevāḫat eyledi ve Qayzer dağı çün bu ‘azmeti gördi. Muteḫayyir oldu. Seyyid hazretleri dağı at başın çeküb bunları teferrüc iderdi ve halife dağı fīl üstünde Qayzer’in ‘askerin temāşā iderdi. Ol dem halifenin gözi meydān yerinde Seyyid-i hazretlerine düş oldu. Andan Emīr-i ‘Ömer su’āl eyledi, şol (437) eyledi: “Şol meydān ortasında tūran pehlevān ne yigitdir,” didi. Emīr-i ‘Ömer eyitdi: “Yā halife, bu cinnī yigit pehlevāndır ki kāfirler işler ider ki ašlā kendüye muḫābil kimse tūramaz ve bizim ‘askerimiz ol gözetdi ve ‘askerine çok arḫa ve yardım virdi. Eger bu olmasadı Qayzer mel’ün bizim külümüzi göge şavurdu ve ey halife, ḫadd-i ḫāmeti urması tūtması ve na’rası ḫamu Seyyid-i Baṭṭāl Ğazī Hazretlerine beñzer, ammā ol aḫ idi. Bu siyāḫ çehredir ve şol bindiği at dağı hemān Aşkar’a beñzer, ammā Aşkar altun gibi şarı idi. Bu siyāḫdır ve şol karşıdaki taĝdan iner, erlikler hūnerler gösterür kim hezār gösterir kim hezār Rüstem Nerīmān itmez ve gice olıncaḫ gine ol taĝa (438) varır gider, didi. Çün halife bu hūnerleri işitdi, ol dem elin ḫaldırub Seyyid’e du’ā eyledi. Mü’minlerden bir yigit segirdüb yanda eyitdi: “Ey ğazī yigit, halife siziñ için ḫayır du’alar eyledi.” didi. Ol dem Seyyid-i hazret dağı Aşkar’dan ašāĝa inüb halifeye karşı meskenlik gösterdi, andan tūz gine Aşkar dīvzādeye şāḫin gibi sūvār oldu ve dağı bir vāfir silahörlik gösterüp yetmiş iki dürlü lu’ub hūnerleri oynadı. İki taraftan kāfir ve Müslimān görüp muteḫayyir ḫaldılar. Ol dem gine Seyyid’in cümle

yārānları “İş bu Baṭṭāl’dır, illā ki ne diyelim, bu siyāh renkdir.” dirlerdi ve ḥalīfe daḥı eyitdi: “Ḥaḳ te’ālā ḳādirdir ki Seyyid-i Baṭṭāl’ın şüretinde ve mü’minlere meded bunı (439) gönderdi.” didi. Andan Seyyid-i ḥazret bu dem Ḳayzer’e na’ra urub meydāne er diledi. Küffārdan Gūrgūn adlu bir kāfire meydāne girdi. Ḳayruken pādīşāhı idi. Seyyid’e süngü ḥavāle eyledi. Seyyid men’ eyledi. Geldi kim la’ın geçe, Seyyid ḥazret irişdi. La’iñin kemerinden tutdı, La’ini yere çarpdı, cānı cehenneme gitdi, andan kāfirlerden Ketārengi Kişmirī meydāne girdi. Seyyid-i ḥazret anı daḥı atundan ḳapdı, yere urdı. La’iñin ellerin ḳafasına bağladı. Ḥalīfeye gönderdi. Andan Kārūn’ı Şiṣān meydāne girdi. Seyyid-i ḥazret anı daḥı bir darb-ıla yıḳdı, bağlayub ḥalīfeye gönderdi ve İslām ḡazīleri daḥı şād olub tekbīr āvāzı āsımāne irişdi. Seyyid’e du’alar eylediler (440) ve ol gün Seyyid-i Baṭṭāl ḡazī ḥazretleri on yedi adı şānı bellü kāfir pehlevānlardan birer darb-ıla yıḳub ḥalīfeye gönderdi ve anlardan ḡayrı daḥı seksān adı sānı bellü ve ḳara gönüllü mürtedleri helāk eyledi. Biz daḥı Muḥammed’e şalavāt virelim. Ayruḳ kāfirlerden meydāne girmege kimseniñ zehresi olmadı. Ol dem Seyyid-i Baṭṭālī Ḡazī daḥı bir bülend na’ra öyle urdı kim, seb’a-yı semāvāt birbirine doḳandı ve mübārek tīḡ-i Ḍaḥḥāk’i eline aldı. Andan tekbīr getürüb ol deryā gibi kāfir ‘askerine ḥamle eyledi. Ḳalb ḳalbe urdı ve bir demde kāfir ḳanın sel mānendi aḳıtdı. Kāfir ālāyların tārūmār eyledi. Çün gice vaḳti irişdi, ‘askerden çıḳub taḡa toḡrı (441) gitdi. Ḥalīfe daḥı Seyyid’iñ erligine ḥayır du’alar eyledi. Andan Ḳayzer’iñ ‘askerine aẓm-i ḳorḳu düşdi, çün iki cānibnden ‘asker ḳondılar. Emīr-i ‘Ömer yārānlara eyitdi: “Şol pehlevāniñ ardınca varıñ, anı benim ḳatıma getüre idiñiz ola ve benim gönüm, şöyle şāhidlik ider ki bu pehlevān Seyyid-i Baṭṭāl’dır, kendini niḳābıyla gizlemiştir.” didi. Ol dem yedi kişi atlanub Seyyid’iñ ardınca taḡa vardılar. Taḡları taşları aradılar, çāre olup bulamadılar, dönüb Emīr-i ‘Ömer ḳatına geldiler. (ez-in cānib) Çün Seyyid-i ḥazret taḡa çıḳdı, Aşḳar’ı ve silāḥlarını taḡda gizledi, andan sürüb Ḳayzer’in çadırına geldi, gördi kim, Ḳayzer taht üstünde oturmuş ve iḳlīm pādīşāhları daḥı (442) altun kürsiler üstünde çepçevre oturmuşlar ve seyāset kurulmuş, Ahmed-i Ṭarrān-ı Ḡazīyi ve Mümlān-ı Ḡazīyi ortaya getürmüşler. Elleri baḡlu, gice ve ḳatında siyāsete çökermişler, Ḳayzer la’ın dilemiş ki bunları ol vaḳit öldüre. Vezīrlere ve begler daḥı ḳomamışlar,” Eger sen bunları şimdi öldürsen bizim daḥı bu deñlü ulu beglerimiz Muḥammedīler elinde esīrlerdir, anlar daḥı anları öldürürler.” didiler. Ḳayzer daḥı ol dem eyitdi: “Ey begler, ‘aceb şol taḡtan inen kişi ne kişidir ki bize bu deñlü işler işledi, bu gün Mesīḥ’iñ yüzi şuyun yire dökdi. Ben ḥod sanurdum ki Baṭṭāl’dan ḳurtuldum ve Baṭṭāl öldi deyü bu ḥod Baṭṭāl’dan bes beterdir, bizlere dürlü dürlü işleri işledi.” (443) didi. Vezīrlere ve begleri eyitdiler: “Ey Melik, hele taḡdan iner, cenk ider gine ol taḡa gider, bilmeyiz kim ne kişidir.” didi. Andan Ḳayzer eyitdi: “‘Aceb nice bilindik ol kişi ne kişidir?” deydi ol dem Seyyid-i ḥazret daḥı bāriḡāḥ ḳapusunda ḥāzır ṫurub, bunları bir bir diñlerdi. Hemān-dem Seyyid-i ḥazret kendini ihzārdan çıḳardı ve ilerüye varub Ḳayzer’e eyitdi: “Ey melik, bu iki kişi bilürler anı ne kişidir, eger buyurursañız ben ḳuluñ bunları iletayim ve işkence vireyim, bunlar söylerler anı.” didi. Ḳayzer daḥı eyitdi: “Ḥoş cevāb söylediñ, tīz bunları bir yere ilet, ezīyyet ile söylesünler.” didi. Ol dem Seyyid-i ḥazret bunları merdāne vāri alub, tīz ol iki ḡazī kāfir (444) kāfir ‘askerinden taşra çıḳub bir ḥalvet yere ilettdi, ikisiniñ

dağı ellerini çözdü ve Aḥmed-i Ṭarrān'a eyitdi: "Benim yüzime diḡḡat eyle, baḡ." didi. Aḥmed-i Ṭarrān'a bir kez Seyyid'in mübārek yüzine nazār eyledi. Andan āh idüb 'aklı başından gitdi. Bir zamāndan ōñra gözün açub eyitdi: "Ey sultān-ı 'ālem bu gördüğim düş midir, yoḡsa ḡayāl midir?" didi. Seyyid-i ḡazret eyitdi: Yā Aḥmed, 'aḡlını başına getir ki, ben Seyyid-i Baṡṡāl Ġazī'yem, ölmedim ol taḡdan inüb bu deñlü hūnerler gösteren benem." didi. Ol dem Aḥmed-i Ṭarrān Seyyid'in mübārek ayaḡına yüzün sürdi. Seyyid-i ḡazret dağı Aḥmed'i baḡrına başdı, gözlerinden öpdü. Mümlān-ı Ġazī dağı eyitdi: "Yā Aḥmed, bu yigit kimdir, kim bize (445) bunuñ gibi erlik eyledi." didi. Aḥmed-i Ṭarrān-ı Ġazī eyitdi: "Bizim servimüz Seyyid Baṡṡāl Ġazī uş bu pehlevāndır." didi. Andan Mümlān-ı gazi dağı gelüb Seyyid'in mübārek ayaḡına yüzün sürdi, özrin diledi. Andan Seyyid-i ḡazret varup tız iki at getürdi, bunlar bindirdi ve eyitdi: "Varıñ imdi ḡalīfe ve yārānlara benim selāmım irişdiriñ, inşā'llāḡ şabāḡ ben dağı varub kendimi yārānlara 'ayān kılam." didi. "Hele şimdi siz varıñ" deyü bunları gönderdi. Çün bunlar dağı geldiler. Ol dem ḡalīfeniñ ḡatında her ne deñlü vezīrlar ve ulu begler var ise cem' olup oturlardı ve bunlar dağı Seyyid'in sergūzeştin söyleşülerdi, ol dem bir kişi gelüb ḡalīfeye (446) müjde eyledi, eyitdi: "Yā ḡalīfe, saña sana müjde olsun, Aḥmed-i Ṭarrān ve Mümlān'ı esīr olmışlardı, uş şimdi geldiler." didi. Ol dem gördiler kim Aḡmed-i Ṭarrān ve Mümlān-ı Ġazī dağı gelüb ḡalīfeye yüz yere urdılar. Andan du'ā idüb eyitdiler: "Yā ḡalīfe size beşāret olsun. Seyyid-i Baṡṡāl Ġazī ḡazretleri saḡ āsān imiş, size ve ḡamu yārānlara selāmları vardır." didiler ve ol şaḡış kim taḡdan iner, 'ben cinniyem' dirdi, meger ol Seyyid-i Baṡṡāl Ġazī imiş ve bizi bu dem Ḳayzer'in siyāsetinden ol ḡalāş eyledi ve şabāḡ meydāne gelüb kendini, size ve yārānlara 'ayān idecekdir. Varıñ sizler benim selāmım ḡalīfeye ve yārānlara irişdiriñ." didi. (447) Çün ḡalīfe ve yārānlar bu ḡaberi işitdiler, 'azımsād ve ḡürrem olub secde-i şükür eylediler. Ol dem Seyyid'in lālāsı Ṭevābīl eyitdi: "Yā Aḥmed, bi'llāḡi bu ḡaberiñ gerçek midir?" didi. Aḥmed-i Ṭarrān eyitdi: "Bizi bunda ol gönderdi ve iki at dağı getürdi, bizi bindirdi, bu ṡarāfa gönderdi." didi. Çün yārānlar bu ḡaberi dağı işitdiler, şād olub ḡaḡ dergāḡına biñ biñ şükür eylediler. Ol gice şabāḡa degin şādlıḡdan uyḡu dağı gözlerine gelmedi. (ez-in cānib) Ammā bu ṡarafdan Seyyid-i ḡazret dağı çün bunları gönderdi, sürdi. Gice vaḡtinde Ḳayzer'in çadırına geldi ve kendini ihfāya çeküb gördü kim Ḳayzer taht üstüne yatmış uyur. Seyyid dağı ol dem Ḳayzer'in burnına ot ḡoḡlatdı 'aklı (448) gitdi, andan Seyyid bunu alup getürdi, taḡda bir aḡaca baḡladı. Andan bādem yaḡıyla sirke burnına sürdi. 'Aḡlı gine başına gelüb gözün açdı. Gördü kim bir aḡaca baḡlu ṡurur ve bir kişi ḡarşusunda ṡurur hemān kim Ḳayzer gözün açdı. Seyyid bunuñ yüzine bir iki ḡamçı urdı, andan eyitdi: "Ey la'īn, gözünü aç." didi. Ḳayzer feryād idüb eyitdi: "Hāy beni niçün urursın? Ben yedi iḡlīmīñ pādīşāḡiyam ve Ḳayzer-i Rūm'em." didi. Seyyid dağı eyitdi: "Ben de 'İsā ruḡu'llāḡım." didi. Ḳayzer eyitdi: "ḡod ben seniñ ḡulunam, gice gündüz yolına cān baş oynaram. Sen beni niçün urursın?" didi. Seyyid eyitdi: "Ey bī-dīn, benim için neylediñ, bunca adamlarım saña işmarladım (449) ve bunca pādīşāḡlarım kızdırup ve benim bir müdde'imi ile getüremediñ." deyüb andan bir iki ḡamçı gine urdı. Ḳayzer'in feryādı göḡe çıḡdı, 'aḡıbet Ḳayzer eyitdi: "Ey rūḡu'llāḡ, ben şavundum, seniñ rızañ için ḡalışıram, imdi baña bir yol göster ki ben dağı artıḡ andan ṡaşra çıḡmayım." didi. Andan

Seyyid-i hâzret eyitdi: “Şimdi ben seni öldürürdüm, ammâ sen ölücek bu ulu dernek dağılır ve bunca adamlar Muhammedîler ayakları altında pâyimâl olurlar ve diler misin kim, seniñ şuçuñ bağışlayam, şol tağdan inen atlu ki, “ben cinnîyim.”dir. Bilür misin, ol kimdir?” didi, Qayzer eyitdi: “Bilmezem.” Seyyid eyitdi: “İşte ol Baṭṭâl’dır.” Qayzer eyitdi: “Târiyün’ı hüd hârcında oda yaqdı.” didi. Seyyid hâzret (450) ol Baṭṭâl’dır. Ölmedi sağ ‘asândır ve bu kadar ki seniñ ‘askerinde pehlevânlar ve begler ve pâdişâhlar helâk oldı. Cümlesini ol öldirdi ve daḡı ol sağa kim seniñ ‘askerinde gündüzün şu üleştirdi. Gice olıcaq begleriñ öldürürdi ve ol hekim ki seniñ saçın ve şakalın dökdi. Ol Baṭṭâl idi. İmdi anıñ ölümü seniñ elindedir ve şabâḡ ol meydâne girecekdir ve kendini ‘ayân idecekdir ve seni meydâne çağırıp ve ermezsen dünyâda ve ahretde benim katımda ve nâr nûr katında şermesâr olursın soñra ben daḡı sañâ ne ideceğim, ben bilürem.” didi. Qayzer daḡı eyitdi: “Yâ rû-ḡu’llâḡ, her ne kim siz buyurdıñız ben anı öyle kılam.” didi. Andan Seyyid hâzret gine Qayzer’iñ ‘aklı giderdi, (451) alup çadırına iletđi ve bir zamândan soñra Qayzer’iñ ‘aklı geldi ve kendini taḡt üstüne buldı. Ammâ gövdesi qanı dökülmüş tîz kullarına emîr eyledi. Cümlesi geldiler, tîz ṡonların çıkardılar. Qayzer gövdesin bunlara daḡı gösterdi ve eyitdi: “Görüñ İsâ bu gice bañâ neyledi ve tîz vezîrlerin ve beglerin qatına çağırđı, anlara daḡı eyitdi: “Ey beglerim, benim hikâyetim bir işidiñ ki bu gice ‘İsâ Ruh-allah beni dördinci qat göge çıkardı ve bañâ çok ‘itâb eyledi deyü bunlara bildirdi ve eyitdi: “İmdi gerekdir kim şabâḡ ben meydâne girem Baṭṭâl’ı öldürürem ‘İsâ’nıñ ḡükmüyle.” didi. Bunlar daḡı dembeste kaldılar, çün şabâḡ oldı. Güneş daḡı kulle-ı kâfdan baş kaldırub ‘âlem (452) nûrından ile münevver olduqda iki taraftan cenk ḡarbler çalınub meymene meysere ârâste oldılar. Andan İslâm ḡalîfesi ve ḡazîleri daḡı tağdan yañâ muntazır oldılar. Ol dem Seyyid-i Baṭṭâl ḡazî ve ol merd-i ḡicâzı Aşkar dîvzâde’yi yudı, evvelki rengine qodı, şarı altun gibi oldı ve kendini daḡı evvelki şekline qodı. Andan Aşkar dîvzâdeye süvâr oldı. Mü’minler daḡı tağdan yañâ nazâr şalub ṡururlardı. Gördiler kim ol şâḡ-ı evliyâ Baṭṭâl-ı ḡazî Aşkar’a süvâr olup gelür ve dünki rengi gitmiş. Güyâ kim güneş burcından toğdı ve mü’minleriñ tekbîri yedinci qat âsumâne irişdi ve Seyyid-i hâzret Aşkar’ı sürüb meydân ortasına geldi (453) ve bir müddet silahşörlük gösterdi, yetmiş iki dürlü lu’ub hûnerler oynadı, iki cânından ḡayrân kaldılar. Andan Seyyid-i hâzret mü’minlere qarşu yürüyüb qarâr eyledi ve mübârek yüzinden burqa’iñ kaldırdı ve buñı âvâz ile eyitdi: “Ey yârânlarım, ol eksiklü bende girildi biliñiz ve âḡâḡ olıñız kim benim Baṭṭâl-ı ḡazî ve Târiyün oda yaqdı. Ölmedim ḡaḡ te’âlâ şakladı. Bunca pâdişâhlar ve begler ve pehlevânlar öldürdüm ve daḡı gine niçelerin öldürsem gerek.” didi. Çün Emîr-i ‘Ömer anı işitdi. Ayrık qarârı qalmadı. Tîz segirdüb Seyyid’iñ qatına geldi. Birbirleriyle görüştüler ve ardınca Tevâbil lâlâsı daḡı geldi. Ağlayub Seyyid’iñ mübârek ayaḡına yüzler sürüb şâdlık eylediler (454) ve daḡı Seyyid-i hâzretiniñ iki oḡulları Alî ve Nezîr ağlayarak kendiler atalarıñın ayaḡına yüzler sürüb mübârek dest-i şerîflerin pûs eyleyeler. Seyyid-i hâzret daḡı Alî ve Nezîr’i baḡrına başdı ve gözlerinden öpdı, bunları ‘âlem dibine gönderdi. Andan Emîr-i ‘Ömer Seyyid’e eyitdi: “Ey sultân-ı ‘âlem gelin, ḡalîfe ile daḡı dîdâr müşerref idiñ.” didi. Seyyid-i hâzret eyitdi: “Varıñ siz gidiñ, ben armaḡansız ḡalîfeye varmaz.” didi. Yârenleri ḡalîfe qatına gönderdi. Bunlar şâd ve hürrem dönüp geldiler. Andan ḡalîfe buyurđı. ṡabl-ı beşâret

çaldılar, mü'minler şād oldılar ve Seyyid'i hāzretleriniñ geldigine haq te'ālā dergāhına biñ biñ şükür eylediler ve bu tarafından Qayzer'in (455) 'askeriniñ içine azım qorqu düşdi. "Baṭṭāl gine geldi." deyü Qayzer dahı gördi kim 'askeri ditremege başladılar. Bir kez çağırub eyitdi: "Hāy ne oldıñız, hiç qorqmañ Baṭṭāl'ın ölümü bu gün benim elimdedir, 'İsā rūḥu'llāh şöyle buyurdi. (ez-in cānib) Ammā bu tarafından çün Seyyid-i hāzretleri Aşkar'ın başın küffārdan yaña çevirdi ve bülend āvāz ile çağırub eyitdi: "Qanı Qayzer meydāne gelsün, cenk idelim." didi. Qayzer dahı diledi kim ol dem meydāne gire begleri komadılar, eyitdiler: "Sen yerinde tur, pehlevānlar girsünler, cenk eylesünler. Yā bizi sen neylerdiñ ki bunca memleketlere ve vilāyetlere virdiñ. Bizi bu gün için şakladıñ ki seniñ yolında cān baş (456) oynadavuz." didi. Qayzer gine eyitdi: "İmkān degildir, benden ğayrı kimesne Baṭṭāl'ı öldüremez." didi. Pes ol dem Tārūn la'ın Seyyid berāber geldi ve eyitdi: "Ey cāzū Baṭṭāl, gine mi geldiñ? Bu dem seni öldürem deyüb la'ın süngü havāle eyledi. Seyyid süngüsün men' eyledi. Geldi kim la'ın geçe, Seyyid irişüp mel'unı kuşağından tutdı. Bir kez kuvvet idüb yere urdı, la'ın cānı cehenneme gitdi. Anıñ ardınca Kāpus-ı Tālqani girdi. Seyyid-i hāzret anı dahı tiğ Daḥḥākıyla çaldı. La'ın iñer, hānesine varınca iki pāre olub cānı cehenneme gitdi. Rüstem oğlanlarından bir kāfir meydāne girdi. Seyyid'e kılıç havāle eyledi. Seyyid anı dīne da'vet (457) eyledi. İmāna gelmedi. Seyyid dahı sām sūvār gürzin eline aldı. Havāle ayledi. Atıyla kendini yere berāber eyledi. Mü'minlerden tekbir āvāzı āsumāne irişdi ve Abdü'l-vehhāb-ı Ğazī: "Aleyke 'avnü'llāh ey pehlevān zāde." didi ve ḥalife dahı Seyyid'e ḥayır du'ālar iderdi. Çün Qayzer bu ḥālī gördi, feryād eyledi: "Ey qavm niçün qanıñıza şuşarsız? Beni kon meydāne girelim, size anı öldürevireyim." didi. Andan Kāhūy-i hindī meydāne girdi, eyitdi: "Ey Baṭṭāl qattāl, bunca pādişāhlar öldürdüñ, her biriniñ qapusında neçe seniñ gibi qulları var idi. İmdi anlarıñ intikāmın senden bu gün alayım." deyüb, la'ın gürz havāle eyledi ve gürz inerken Seyyid iki eli ayasın qarşu (458) tutdı şākırdısından meydāne tıldı. Hemān-dem Seyyid-i hāzret gürzin kıllābın pek tutup çekdi, la'ın elinden aldı, bir kez hevāya atdı, iñerken kavradı, Muḥammed Muştafa medḥin oqudı, irişdi. Kāhūy'a bir gürz öyle urdı kim bindiği fıl birle la'ını yere berāber eyledi, la'ınıñ cānı cehenneme gitdi. Seyyidi hāzret bir kez na'ra urub, eyitdi: "Ey Qayzer qandesin? Tiz meydāne gel, seniñle ayrad olalım" didi. Qayzer dahı anı işidicek ol dem on biñ kul ve dört yüz yedek atlar birle ve bunca begler rikābınca bu ta'zīm birle meydāne girüb Seyyid'e beraber tırdı ve dahı bi-'aқıl mel'un eyitdi: "Yā Baṭṭāl, seniñ ölümün bu gün benim elimdedir, bu gice 'İsā dahı baña (459) böyle ḥaber virdi. İmdi gel sen dahı benim dīnime gir. Seni ser 'asker ideyim ve hem vilāyetim saña işmarlayayım." didi. Seyyid-i hāzret eyitdi: "Çoқ sevünme, eger sen beni meydān içinde zebün idersen, ben seniñ dīniñe girem ve eger ben seni zebün idersem, benim dīnime girer misin?" didi. Qayzer dahı rāzı olub süngü havāle eyledi. Seyyid-i hāzret men' eyledi. Geldi kim geçe hemān-dem Seyyid'i Aşkar divzāde'yi sürüp sağ ayağın üzengüden çıkardı. Qayzer'e bir püşt-pā öyle urdı kim, Qayzer at sağrasından girüsüne mu'allaq yıkıldı, Seyyid-i hāzret Aşkar'dan sıçradı, şāhin gibi Qayzer'in göğsine çıqdı ve şakalına yapışdı, andan Qayzer'e eyitdi: "İşte ḥālīñ bitdin mi, (460) niçedir? İmdi 'İsā olup seni dahı qamçı ile uran ben idim, tiz imānı 'arz eyle, Müslimān ol, seni memleketine qaşd ideyim ve her kim saña muṭi'

olmazsa anıñ başın keseyim.” didi. Qayzer la‘ın eyitdi: “Ol dedigiñ nesne ben itmezem.” didi. Seyyid-i hażret eyitdi: “İmdi Müslimān olmazsıñ ey la‘ın, cezāñ budur.” deyüb Qayzer’iñ başın kesdi. Hemān-dem eline alub Aşkar’a süvār oldı ve halıfeye karşı at sürüp, yürüdi. Qayzer’iñ başın fıl ayağı altına yuvarlayuvirdi ve eyitdi:

(şî‘ir)

Hemişe düşmānlarıñ başı ey sultān
 Atınıñ ayağına ola ğalaţān
 Neçe bunuñ gibi düşmānlara ey şāh
 Muzafter eyleye, luţf-ıla sübhān
 (461) Dağı yüz biñ bunuñ aqrānı mel‘ün
 Kesile başları buğı ola ħandān
 Cihānda devletiñ olsun ziyāde
 Ki da‘im size nuşret vire ħannān

Halıfe dağı tiz filden aşğa indi. Seyyid’e karşı eglüb birbiriyle kuçuşub görüştüler. Halıfe Seyyid’iñ mübārek gözlerin öpdi ve hayır du‘ālar eyledi. Andan Qayzer’iñ başın süngüye dikdiler ve beşāret nekkāresin çaldılar, şādlıklar eylediler. Andan Seyyid-i hażret Aşkar’a süvār olub gine meydāne girdi ve kāfirlere “Tiz meydāne gelin.” didi. Kāfir ‘askeri ħazān yaprağı gibi ditremege başladı ve gözine doқandı, tağılmaq istediler. Andan bir bir begler çağırdılar, eyitdiler: “Hā ey qavm ne oldıñız, niçün (462) tağılursıñız? Eger Qayzer öldiyse bunda dağı bunca pādişāhlar vadır. Biz bunda Qayzer için gelmedik, dīnimiz ğayret-içün geldik.” didiler. ‘Askeri gitmege komadılar, ol dem kāfirlerden Qantār-ı la‘ın meydāne girdi ve eyitdi: “Ey Baţţāl, şunuñ gibi pādişāhı öldürdüñ, anıñ intikāmiñ senden alayım.” deyüb ħamle eyledi, Seyyid bunuñ ħamlesin men‘ eyledi. Seyyid dağı ħamle idüb kāfir bir gürz öyle urdı kim la‘ın fıl ile yıķıldı. Tiz aşğa indi, Qantār’ı kuşağından tutdı yere urdı, bağladı ‘alem dibine gönderdi. Andan küffārdan iki kişı pehlevān Seyyid’iñ üstine ħamle kıldılar. Birine Aqtāy-i Zengī birine Mengūy-i Zengī dirlerdi ve bunlar iki kāfirler iki taraftan (463) yürüdiler biri kılıçla ve biri gürz ile Seyyid’i ortaya aldılar, Seyyid-i hażret gördi kim kendine nöbed degürmezler, hemān-dem Aşkar’ı sürdi, irişüb Aqtāy’iñ kuşağın sağ eline kapdı ve süngüniñ kuşağın şol eline kapdı bir kez kuvvet eyledi. Ol iki ejderhā gibi kāfirleri atlarından çekdi, yere urmaқ diledi Menküy ‘ayyār idi. Ħançer çıkarub kuşağın kesdi. Seyyid’iñ elinden yere düşüp kaçdı, Seyyid dağı Aqtāy’ı şöyle yere urdı kim la‘ının cānı cehenneme gitdi, kāfir ‘askerinden qanı zāriliқ kopdı. İslām ğazīlerinden Abdü’l-vehhāb Ēazī eyitdi: “Bāreka’llāh ciger-güşem, bāreka’llāh ħaţālardan şaқlasun seni Allah, mesāvīn (464) söyleyen diller çürüsün, saña qaşd eyleyen qollar qurusun, ‘aleyke

‘avnu’llāh ey pehlevān-zāde.” didi. Andan kāfir ‘askeri birbirine çağırdılar “Bire komañ, dīn ğayretin yerine getürelim.” didiler. Andan ol derya gibi ‘asker bir uğurdan Seyyid’iñ üstüne at şaldılar, Seyyid-i ğazret dañı bir kez rā’id gibi na’ra urup kāfirleriñ ālāyına ğamle eyledi ve mü’minlerden Aĥmed-i Tarrān Ğazī ve Mümlān-ı Ğazī ve Alī bin Haşim ve Cu’de Ğazī ve Süleymān ve Mūsā ve Tevābīl ve İslām ‘askeri cüş ğurūşa gelüb bir bir na’ralar urup tekbīr getürdiler ve kāfirlere ğamle kıldılar, kılıç kılıca geldiler, İslām ğazilerine kuvvet vire Allāh diyelim. Muĥammed’e şalavāt virelim, gel gör imdi ol iki deryā gibi ‘asker (465) birine karşıdılar ve kılıçlar şakırdısından meydān tıldı ve kelleler başta bağladı. Adam kanından siller ağdı, kan gevdeyi götürdi, çukurlar kan ile tıldı, atlar ayağından çıkan tozlar hevāye direk direk oldu. Şanki yerin bir katı hevāye eyledi. Gökde güneş şanki ğa’ib oldu, İslām ğazileri üç gün, üç gece cenk eylediler ve tākātları tāk oldu. Zīrā kim kāfirleriñ ‘askeri yüz kerre yüz bin ‘asker idi. Mü’minler dañı yüzlerin dergāha tıtdılar, enbiyā ve evliyā-i şef’i getürdiler, münācāt eylediler. Ol dem ceng-i ğaĥķın kudretiyle bir yel çığdı. Tozu sürüb kāfirleriñ gözlerine kındı. Andan la’inler kaĥmađa yüz tıtdılar. (466) Mü’minler dañı ğayretlendi kāfir ‘askerine bir gün bir gece dañı öyle kılıç urdılar kim kırılan kāfiriñ ğisābın Allāh bilürdi. Kiminiñ kırıldılar ve kimin esīr üdüb getürdiler. Ol ğanīmet mālariñ cem’ idüb Seyyid’iñ katına getürdiler, bir yere yığıldı. Seyyid-i ğazret buyurđı, ğalife için ol mālđan ğamsīn çığkardılar. Bāķisini ğazilere baĥş eylediler, Seyyid-i ğazret bir ğabbesin kabül itmedi. Andan göçdiler Şemmās piriñ dīrine geldiler. Şemmās pīr ğalīfeye karşı gelüb ziyāret eyledi. Seyyid-i ğazret Şemmās pīri ğalīfeye ta’rif eyledi ve Müslimānlığın bir bir ğikāyet eyledi. Ħalīfe dañı Şemmās’a ğayır du’alar eyledi. Andan ğalīfe taĥta geĥüb (467) oturđı Seyyid-i ğazret dañı geĥüb cihān pehlevān kürsī üzerinde karār eyledi. Kāmu iĥlīm pādīşāhları ve begleri dañı ğalīfe yanında geĥüb yerlü yerine oturđılar. Andan Seyyid-i ğazret buyurđı. Seyyid-i ğazret buyurđı, Kāyzer’iñ oğulların Kōşantin’i ve Şem’un’ı ve Tāriyün’ı ođlu birle ve Kālün’ı ve Kāpūs’ı kuyudan çığarup getürdiler. Şaĥları ve şaĥalları dökülmüş siyāset meydānına çökerdiler, Seyyid-i ğazret buyurđı: “Tiz bunlarıñ boyunlarıñ urun.” didi. Meger anda bir kağı var idi. Bađdād kağısı idi ve ğalīfenin katında ğürmetlü kişi idi ve ammā gizlü kāfir idi. Gizlü dīn tıtarđı. Ol dem yerinden tırdı geldi, andan Seyyid’e eyitdi: “Ey sultān-ı ‘ālem, (468) ben bunları bir öğütleyem, şāyed ki Müslimān olalar ve eger Müslimān olmazlarsa şabāĥ siziñ katınıza getüreyim.” didi. Seyyid-i ğazret tebessüm idüb “Hoş ola.” didi. Ol kağımın adına ‘Uĥba dirlerdi. Alub ol altı kāfirleri Uĥba bir ğalvet yere getürdi. Andan bunlarıñ önlerine ni‘met getürdi. ‘Uĥba bunlara eyitdi: “Ben dañı Mesīh’iñ kullarındanim ve zünnār kuşanuram.” deyin. İmdi ben size ne dirsem, siz dañı kabül idiñ ve Kāyzer benim sırrım bilürdi ve de benimle meşveret iderdi. Ol gün kim Kāyzer öldi, benim ciğerim ğün oldu. Ħarāce keselim siz cümleñiz Kōşantin katına bir birikün. Benden yaña talik tutuñ. (469) Tā kim ben nār nūr devletinde bir iş idem ve Kāyzer’iñ intikāmın bunlardan almayınca kōmazam. Ne vaĥıt kim Baĥtāl’a bir elem irişe, siz dañı geliñ ol vaĥıt Malatya’nın altımı üstüne dönderiñ ve ol kavmi kılıcdan geĥürün ğiĥ amān virmeñ.” didi. İşte bunları öğütledi ve irtesi gün oldu. Alub Seyyid’iñ katına geldi ve eyitdi: “Ey pehlevān-ı ‘ālem bunlara naşīĥat eyledim, Müslimān idemedim, evet ğarāca kesin azād

idiñ.” didi. Çün Seyyid-i Һazret bu cevābları Uqba’dan işitdi, vücud-ı şerīfleri nerm oldı. Hoş nola, görelim. Aĥvāli nice olur.” didi. Pes Uqba ol kāfirleri götürüb, Seyyid-i Һazretleriniñ ayağına (470) eylediler ve ĥalīfeniñ daĥı ayağını pūs eylediler. Andan Koşantın’e Kayzerlik namesin yazub virdiler ve ĥarāc kesdiler ve çoĥ esīr var idi. Anları daĥı āzād kıldılar ve daĥı Koşantın’e işmarladılar, Rüm’da her ne ĥadar esīr olmuş Müslimān var ise āzād eyleyecek oldı. Artıĥ Müslimān yāvuzlık itmeyecek. Andan ĥalīfe daĥı göçdi, Malatya’ya geldi ve birĥaç gün anda tırdı ve ĥatında olan ulu beglere ve iĥlīm pādīşāhlarına izin virdi. Maĥāmlu maĥāmlarına gitdiler ve ĥalīfe daĥı Malatya’da birĥaç gün Seyyid-i Baĥtāl ile beraber eĥlenüb ĥarār eyledi ve bir zamān bunuñ üzerine geçdi ve ‘ālem şād oldı. (471) Seyyid-i kā’ināt Muĥammed Muştafa’ya şalavāt.

Bu Meclis-i Diger Fitne-i ‘Uqbe Qādı Mel’umı Bildirir

Rāvīler şöyle rivāyet ve böyle hikāyet itmişlerdir ki bir gün Emīr-i ‘Ömer ĥalīfeye ziyāfet eyledi. Ol dem Uqba la’īn meydānda bir loĥma şındı, Seyyid aldı yedi ve bir loĥma daĥı Tevābīl’e şındı. Ol daĥı yedi Ebūbekir oĥullarından bir kimse var idi. Adı Abdu’r-raĥman idi, aña daĥı şındı. Ol daĥı yedi ol dem Uqba la’īn üç servere aĥu virirdi. Andan bir ĥaç günden günden soñra ĥalīfe Seyyid birle ve’dā’ idüb ‘azm-i Baĥdād eyledi. **(ez-in cānib)** Rāvīler şöyle rivāyet iderler ki ol aĥu yedi (472) dürlüdür, birisi bir yıllık ve birisi altı aylık ve birisi üç aylık ve birisi bir aylık ve birisi bir haftalık ve birisi bir sā’atlik olurmuş. Ol aĥu ki Seyyid’e virdiĥi kırĥ günlük idi. Bir gün Seyyid ve yārānlar oturmuşlardı. Tevābīl lālāsı otururken ditredi, ve levnī müteĥayyir oldı. Cānı ĥaĥĥa teslim eyledi. Seyyid-i Һazret lālāsı iĥün çoĥ aĥladı ve ĥamu yārānlar daĥı feryād idüp aĥlaşdılar ve namāzın ĥıluup defn itdiler. Andan birĥaç günden soñra ‘Abdü’r-raĥman daĥı yārānlar otururken vücudı ditremege başladı. Ol daĥı cānı ĥaĥĥa emānet aniñ çün daĥı feryād eylediler ve namāzın (473) ĥıluup defn eylediler, cümlesi dembeste olup eyidiler. “Bu pehlevānlara nesne virdiler, ‘aceb bu işi kim itdi.” deyüb ĥayretde ĥaldılar. Andan birĥaç gün bunuñ üzerine geçdi. Seyyid-i Һazret daĥı yārānlarıyla otururdu. Mübārek vücud-ı şerīfleri ditremege başladı, eyitdi: “Yārānlar, āh kim ol zārudan baña daĥı vir” deyüb aĥladı ve eyitdi: “Ey diriĥā, Müslimānlar, at ayaĥı altında pāyimāl olısardır ve benim ölümden ĥavfim yoĥdur.” didi. Hemān-dem mübārek teni şişdi ve iki mübārek ayaĥları daĥı bī-ĥod oldı. Mübārek şaçın ve şaĥalı döküldi, ĥamu yārānlar feryād ve fiĥānlar işitdiler, andan Emīr-i ‘Ömer daĥı (474) ĥalīfeye nāme yazup aĥvāli bildirdiler nāmede eyitdi: “Ey ĥalīfe tiz Seyyid’e tiryāk gönder, bunuñ gibi pehlevān helāk olmaya deyüb peyk gönderdi. Çün nāme ĥalīfeye irişdi, oĥıdı tiz bir şişeye tiryāk-ı ekber ĥoyub gönderdi. Peyk daĥı şişeyi alup yola revān oldı. ‘Uqba la’īn meger bu ĥālī tuydı, tiz kendiniñ iki ĥulunu gizlice arĥasından gönderdi, gelüp ardındañ yetdiler. Ol peyki şehīd eylediler ve ol tiryāk alup, ‘Uqba mel’una getürdiler, ĥalīfe daĥı Seyyid iĥün be-ĥāyet melül oldı ve eyitdi: “‘Aceb bu işi kim itdi ola bileydik.” ‘Uqba la’īn bi-dīn eyitdi: “Ey ĥalīfe ol zehirden degildir ĥalīfe iyder: “Yā nedendir? ‘Uqba (475) eyitdi: “Ol gün Baĥtāl bir iş işledim, şandı. Kayzer gibi pādīşāhı bi-muĥābā öldürdi. Aniñ gibi pādīşāhı öldürmek az iş degildir.” didi. Anda ĥāzır olan ulular çün ‘Uqba’dan bu sözi işitdiler, eyitdiler: “Hāy bu ne sözdür, sen ne söylersiñ? Ol neden pādīşāh oldı. Ol bī-dīn

mel'undur." deyüb 'Uqba'nın üzerine gülüb kıldılar, mel'un gördi kim iş fesâda varır ve ağız bir eylediler. Andan 'Uqba la'ın ayruk söylemedi, ortaya gayri söz bıraktı. Bir zamandan sonra evine geldi ve tiz Kosta'nın'e bir nâme yazdı, nâmede eyitdi: "Sen ki Kayzer'sin, işide ben bu tarafda Battal'a ağı virdim, sen dağı tiz 'asker cem' idesin, Malatya üzerine varasız (476) varasın ol kamudan intikâmın alasıñ, amân virmeyesin ve bir dağı bunda fırsat isterem ki halife dağı ağı virem ve sen dağı er gibi hareket eyle, işine muqayyed olup nice tutasın." didi. Andan bir kul birle nâme gönderdi ve nâme dağı Kayzer'e irişdi. Beglerini katına cem' idüb hikâyeti bunlara söyledi, begleri eyitdiler: "Ey melik, bu iş yâvuz işdir, Târiyün anı oda yakdı, ölmedi yine dirildi, belki yine dirile 'âlemi bize tar ider." didiler. Kayzer yine eyitdi: "Yâ nice idelim." Begleri eyitdiler: "Muqaddem câsus gönderelim, varsun gelsün hikâyeti bize bildirsün, aşlı var mıdır, yok mudur." didiler. "Andan berât idesiz" deyü câsüs gönderdiler, varup (477) geldi ve eyitdi: "Yâ melik Tevâbil 'Abdu'r-raḥman ölmüşler ve Battal dağı yatur, hâli za'if şimdiye dek belki ol dağı ölmüşdür." didi. Kosta'nın bu haberi işitdi, yanında yüz biñ 'asker var idi. Buyurdi, tiz bindiler 'azim-i Malatya kıldılar (ez-in cānib) Ammâ bu taraftan Seyyid-i ḥazret yatub tururdi. Yârânlar dağı gice gündüz feryâd ve figân içinde ider kim 'aceb halife niçün tiryâk göndermedi, deyü ağlaşdılar. Ol dem Yahyâ bin Muṭî' mü'minlerin câsüsü çıkageldi ve eyitdi: "Yârânlar ne tûrursız, Kayzer Seyyid'in ahvâlini tutmuş yüz bin kâfir 'askerini uş fûlan yere irişdi." didi. Mü'minler dağı tiz on biñ 'asker ḥâzir eylediler, şehri (478) muḥkem perkitdiler. Muḥammed bin Fellâh ol dem gördi kim ḥâl böyle oldu. Seyyid-i ḥazret be-gâyet yârîğarı idi. Ol dem şehirden taşra çıkdı, gelüb bir ağacın dibinde atından inüb Seyyid için çok ağladı ve eyitdi: "Uş bunda tûran gördüğim işiddim ki Seyyid-i ḥazret vefât eyledi." diyeler. Ben dağı ol dem kendimi helâk idem, ansızın baña dirlik harâmdır." didi. Muḥammed Ğazî böyle dirken gördi kim karşıdan bir kadın gelür ve omuzunda bir seccâde ve ayağında na'lin ve elinde bir 'aşâ ve bir elinde bir şişe gelüb Muḥammed'e selâm virdi, Muḥammed 'aleyki aldı. Andan eyitdi: "Yâ Muḥammed, ğuşsa yemegine ḥaḳ te'âlâ ḥazretleri Seyyid'e yine necât virdi, tûramadı, yuğaru Seyyid'in katına varalım." (479) didi. Muḥammed şâd olun tûrdı. Seyyid'e geldi ve yârânlara ḥaber virdiler. Kamu yârânlar sevindiler ve ol Aḥret Ḥatunun ziyâret idüp Seyyid'in katına geldiler. Ḥatun dağı Seyyid'i mübârek başı ucunda oturdi ve mübârek elin kaldırub du'â eyledi. Ol dem Seyyid-i ḥazret mübârek gözlerini açdı ve ol şişeden bir kaṭre Seyyid'in mübârek ağızına kodı. Seyyid'in mübârek boğazından çün aşâğa geçdi. Ḥaḳ te'âlânın kudretinden aḳsırdı ve istifrâğ eyledi ve ol ağı âb taşra çıkdı. Seyyid-i ḥazret dağı kendini devşirüb kalkdı, oturdi, yine şişeden birâz dağı içdi, ağınuñ ḥamlesi taşra çıkdı, Seyyid'in kamu vücûd-ı şerifleri (480) hoş oldu ve zahmeti kalmadı. Ol şişenin içinde kalanın dağı mübârek yüzine sürdi. Seyyid-i ḥazretinin yüzi saçı ve şakalı evvelki gibi münevver oldu ve mübârek gönli ta'am diledi, getürdiler." didi. İçdi ḥaḳ dergâhına şükür eyledi. Andan kamu yârânlar Seyyid-i ḥazretinin ve ol Aḥret Ḥatununın mübârek ayaklarına yüz sürdiler ve eyitdiler: "Ey Aḥret Ḥatun, siz kimlersiz kim geldiñ, bize bunuñ gibi eyülükler eylediñ." didiler. Ol ḥatun eyitdi: "Ben İştifâ-i Zâhid'in kıziyam ve adıma Râbi'a dirler. Ḥayli zamandır ki Medîne'de Ḥazret-i Resûl'ün Türbe-i şeriflerinde mücâvirim ve bugün şabâḥ vaḳtinde

Türbe-i şerîfden bir âvâz geldi kim: “Yâ Rabî‘a, bu şîşeyi al, benim oğlum Battâl’a tîz irişdir. (481) İçsün ve ol ağudan halâş olsun.” didi. Ben dağı şîşeyi aldım, bunda irişdim ve murâdınız hâşıl oldu. “Uş gine ben giderim.” didi. Seyyid-i hazret dağı eyitdi: “Ey Âhîret Hâtûn’ı ne olaydı, bir iki gün bunda dağı eglensesin. Tâ ki biz dağı saña bir hizmat idevüz, deyinice ol hatun ga’ib oldu. Şol kadar aradılar, bulamadılar nâgâh şehriñ içinde bir gülğule peydâ oldu. Seyyid eyitdi: “Hikâyet nedir?” Eyitdiler: “Ey sultân-ı ‘âlem Kayzer gelüp yüz biñ ‘asker ile irişdi.” didiler. Hemân dem Seyyid-i hazret birden turugeldi. Tîg Dâhğâk’ı kuşandı ve mübârek eline kamçı aldı. Aşkar dîvzâdeye süvâr olup kâfir ‘askerine karşı vardı ve bir tepenin üstüne çıktı. (482) Bir kez bülend na’ra urup eyitdi: “Ey la’in Koştânîñ ya’ni beni öldi mi şandıñ, böyle fitnelik idersin, uş gine ben saña irişdim.” didi. Kâfir ‘askeri çün anı işitdiler. Beñizlerinde kan eşeri kalmadı, eyitdiler: “Ey dirigâ, ne ‘aceb kazâ-yi âsumâne uğradık.” deyüb la’inler birbirine doğandı ve neçeleriñ zehresi çâk oldu. Battâl gine dirildi. Şimdi biz aña nice cevâb virelim.” didiler. Ol dem Seyyid-i hazret Aşkar dîvzâdeyi sürüp, kendini küffârın âlâyına urdu ve ‘ağabince yârenler dağı on iki biñ gaziler irişdiler, hamle eylediler. Seyyid-i hazret dağı irişüb kâfirleriñ ‘alemin ve ‘alemdârın ağıdardı. Kâfir ‘askeri şındı, kaçmağa yüz tutdılar, ol dem dağı Abûzer elli biñ ‘asker iledir Mıştırân’dan Seyyid-i hazret (483) görmege gelür iş ol dem karşıdan ol dağı çıka, ol dağı çıkageldi, ol dağı kâfirlere elli biñ ‘asker ile hamle kıldı. Malatya ardlarından Abûzer önlerinden kâfir ‘askeriyle öyle kılıç urdular kim râvîlerden öyle rivâyet olunur ki ol vağıt Koştânîñ yüz biñ kâfirden iki yüz kâfirle kaçup kırtıldı ve kalanı kılıçdan geçdi, ol ğanîmet mâlı Seyyid’in katına cem’ oldılar. Seyyid-i hazret dağı dervîşlere ve fağırlere bahşış eyledi, andan Abûzer gelüp Seyyid hazretiniñ mübârek elin püs eyledi ve eyitdi: “Ey sultân-ı ‘âlem, işitdim ki mübârek vücud-ı şerîflere hayli zahmet irişmiş, geldik kim sizi ziyâret idelim. Elhamdü’llâhi te‘âlâ sizi gine selâmetde gördük.” didi. Andan Seyyidi hazret buyurdi: (484) “Biraz mâl ve biñ deve Ka’be fuğarâsına gönderdi ve dağı anıñ gibi kande bir ‘âbid ve zâhid var idi. Anlara dağı gönderdi. Hemân kendine bir kılıç ve bir at kıldı. Cümlesin üleşirdi, çün bu haber halîfeye dağı irişdi, be-ğâyet şâd oldu ve Hazret-i Resûl’dan Seyyid’e şifâ ırmış ve Kayzer’in yüz biñ ‘askerin kırmış, deyü halîfe ‘azîm-i şâdlıklar eyledi ve ‘Uğba mel’ûmın dem nefesi bağlandı. (ez-in canib) Râvîler şöyle rivâyet iderler ki Seyyid-i hazret ol dem Târiyûn’e bir nâme yazub gönderdi. Tîz kızını Gülendâm’ı çehiz ile baña gönder, eger yok dirseñ varıram, ‘âlemi seniñ başına târ iderem.” didi. Çün nâme Târiyûn’e irişdi. Oğuyup melûl oldu ve ‘avratına dağı (485) bu hâli bildirdi. ‘Avratı eyitdi: “Gülendâm’a bir söyleyelim, görelim ol dağı ne cevâb eyler.” didi. Tîz Gülendâm’a hikâyeti bildirdiler ve eyitdiler: “Şimdi virmezseñ, Battâl yavuz kişidir. Gelür bizim memleketimizi harâb ider.” didiler. Gülendâm dağı eyitdi: “Nola maşlahat dağı oldur ki, beni aña viresiz ve benim öcümnden size dağı bir ziyân olmaya, şankim ben bugün ölmüşim. Battâl eger yañar ateş ise ben yanmağa râziyim.” didi. Çün Târiyûn bu haberi işitdi. Gülendâm’ın hâzırlığın gördi. Kullar ve hâdimleri ve qaravaşlar düzdi, bir iki begleriyle Gülendâm’ı Seyyid’e gönderdi. Çün Malatya’ya geldiler. Kamu karşı çıktılar, ‘izzetle alup Gülendâm’ı şehre getürdiler. Andan birkaç zamândan soñra (486) bir oğlı doğdı. Adın Beşîr koydular ve murâd hâşıl eylediler. (ez-in canib) Bu

tarafdan çün Bağdād'ta hālīfe daħı Seyyid'in hoş olduđın iřitdik de, derviřlere ve faķırlara ni'met eyledi. Ol ziyāfet arasında 'Uķba mel'un hālīfeye ve Mümlān-ı Ğazī'ye daħı ađu yedirdi. Birkaç günden Őoıra hālīfe daħı hařte olub ol ađudan vefāt eyledi. Pes ođlu Müslim hālīfenin yerine geçdi, oturdu ve dört tarafa nāmeler perākende kıldılar ve huťbeyi Müslim adına okutdılar ve bir nāme daħı Malatya'ya geldi. Hikāyeti çün bildiler, Seyyid-i hażret su'al eyledi. "Hālīfenin hařtalıđı ne idi?" didi. Peyk eyitdi: "Ey sultān-ı 'ālem aña daħı ađu virmişler ve neçe 'ilāç eylediler. Çāre olmadı." (487) didi. Seyyid-i hażret eyitdi: "Yārānlar bizim aramızda bir kiři vardır, ammā bilmeyiz. Bu fitneleri heb ol ider." deyüb, mübārek elin kıaldırdı, du'a eyledi, eyitdi: "Ey zü'l-celāl, ol kiřinin rüsvaylıđın sen āřikār eyle." didi. Pes bu hāl ile birkaç zamān geçdi, rāviler iderler kim bir gün yārenler Seyyid'in katında otururlardı. 'Abdü'l-vehhāb-ı Ğazī yerinden turugeldi, eyitdi: "Yārenler, bu bendeñiz cuy-ı ferākıb kenārında bir maķām bünyād eyledim. Dilerem ki yārenler anda geleler, ol maķām-ı müřerref ideler." didi. Andan Emir-i 'Ömer eyitdi: "Biz daħı nesne virelim, iřte kırk koyun ve bir yük buđday ve kırk baťman yađ." didi. Cu'de Ğazī daħı: "Uř benden bu kađar koyun ve pirinç ve bal (488) ve yađ." didi ve kamı yārānlar daħı hālū hālınca nesne virdiler. Seyyid-i hażret eyitdi: "Yārenler dār-ı dūnyāda netsem yoķdur virecek. Ammā bir řikār ideyim, her ne elime girerse 'Abdü'l-vehhāb'in olsun." didi. Ol dem Seyyid-i hażret, Seyyid Ařkar'a süvār olup revāne oldu. Birkaç gün gitdi, eline nesne girmede, bir gün bir murg-ı zāra iriřdi. Gördi kim bir buñār var, oraya indi. Ābdest alub namāz kıldı ve anda uyķuya yatup uyudu ve uyķu içinde mübārek kılađına at kiřnemesi geldi, bekleyüp turdu. (ez-in cānib) Rāviler öyle rivāyet iderler ki meger 'Arākıl Ķayzer'in üç kıızı var idi. Birini Seyyid-i hażret aldı idi ve birini Fađfūr-ı Çin ođluna diledi idi. Ol kıız adam gönderüb Fađfūr'a eyitdi: "Benim (489) babamı Baťtāl kaťtāl öldirdi ve bir kıızkarındařımı daħı çaldı, imdi ben saña gereksem tiz gel beni anda ilet. Ben bunda gice gündüz Baťtāl'in korķusundan yanaram." deyü haber göndermiřdi. Ol dem ol idi kim Fađfūr ođlu daħı bu deñlü 'asker ile gelüb ol kıızı alup giderler imiř ve bunca māl ve menāl bilesince ve ol kıızın adı Hümāyü Dil-Efrüz dirlerdi. Çün bunlar buñār katına Seyyid'in yayına çıkađeldi, kıız daħı Seyyid-i hażretlerini uzađdan görünce bildi ve bir kez āh eyledi, andan eyitdi: "Andan kim korķardım gine aña uđradım." deyüb tiz Fađfūr'un ođlu Hüsrev'e haber virdi. Hüsrev kıza eyitdi: "Sen korķma." deyüb 'askerine buyurdu: "Tiz Seyyid-i hażretin ortaya (490) aldılar Seyyid-i hażret řāh-ı cihān bir kez na'ra çıkarub kendüyi ol 'askere urdu. Hüsrev'i atından kađdı, bir demde yıķdı ve bir demde 'asker tārūmār eyledi. Cümlesi kaçdılar Seyyid-i hażret daħı kıızın katına geldi, kıız eyitdi: "Yā Baťtāl, kamı seniñ bizimle kađliñ? Bizi artıķ incitmeyecekdiñ. Hod beni komaz mısın ki yoluma gidem." didi. Seyyid-i hażret eyitdi: "Biz kurduz, siz koyunsız, hiç kurd koyundan tamā'in keser mi, er olan kiři loķmasın terk ider mi?" didi. Kıız eyitdi: "Gel imdi girü ve beni baña řat. Her ne deñlü māl dilersen saña vireyim." didi. Seyyid eyitdi: "Hele bāri sen kimsin kim baña söyle." didi. Kıız eyitdi: "Ben Ķayzer'in kıızı Hümāyü Dil-Efrüz'üm, ol yigit kim bađladıñ, Fađfūr-ı Çiniñ (491) ođlu Hüsrevdir." didi. Seyyid-i hażret eyitdi: "İmdi siz benim evimsiz, ben sizi komazam." deyü bunları bunca māl birle alub yola revān oldu. Nāgāh yolda giderken ađaçlar arasına geldiler ve yemiřlerinden birāz yedi.

Ol meyvelerden Seyyid'in 'aklı başından gitdi ve atından aşağı düşdi. Tiz kız anı gördi, Hüsrev'in ellerin çözdü. Hüsrev diledi kim Seyyid'i öldüre. Kız kırmadı eyitdi: "Şâyed yoldaşlarından birisi aramızdan gele." didi. Anda bir ağaca şara koydılar, atın tonun alup, yola revân oldılar. Çün Seyyid'in 'aklı başına geldi. Mübârek gözin açdı, gördi kim kendüyi bir ağaca şara kırmışlar. Ol dem gödi kim karşıdan iki oğlan bir sürü at sürüp gelürler. Anlar dağı Seyyid'in (492) kırtına geldiler, eyitdiler: "Ne kişisin? Seni niçün bunda bağladılar." didiler, Seyyid eyitdi: "Bunda geldim, bir iki kişiler gördüm, şarâb içerler, beni dağı çağırdılar, geldim bile içdim, mest olup yatmışam. Anlar dersini benim varım almışlar ve beni bu ağaca bağlamışlar ve kendiler gitmişler." didi. Bunlar gelüb Seyyid'i çözdiler, birinin belinde bir kılıç var idi. Seyyid anı gördi, eyitdi: "Şol kılıcın ağacdan mıdır, yoğsa demürden midir?" didi. Bunlar gülüşdiler, eyitdiler: "Sen deli imişsin, seni niçün bağlamışlar." didiler. Seyyid eyitdi: Şatun mı aldın? Şakın beni aldadırlar, getüreyim, göreyim." didi. Bunlar maşaralık idüp çıkardılar, kılıcı Seyyid'in eline virdiler. Seyyid bunlara eyitdi: "Tiz imâne gelin." didi. Bunlar feryâd itmege (493) başladılar, Seyyid hemân-dem birin çaldı, iki pâre eyledi ve biri kaçdı. Seyyid aña dağı yetişüb anı dağı depeledi, andan bunların tonların geyüb tiz ol atların birine binüp: "Kandesin Hüsrev?" deyüb gitdi. **(ez-in cānib)** Bu taraftan Hüsrev dağı gelüp bir buñar yanında kındı, yemek yemege başladı. Seyyid-i hazret çıkageldi, kız gördi bir kez âh eyledi. Hüsrev eyitdi: "Uş Baṭṭâl gine geldi." didi. Hüsrev eyitdi: "Sen kırkma." deyüp atına bindi. Seyyid'e karşı geldi. Hemâdem Seyyid yürüyüp Hüsrev'i atdan kıpdı yere urdı. Elin arkasına bağlayub Hümâyü Dil-Efrüz'ı aldı, yola revân oldı. **(ez-in cānib)** Ammâ bu taraftan 'Abdü'l-vehhâb maḳâmında yârenler oturmuşladı. (494) Seyyid-i hazret gelmedi deyü söyleşürlerdi ve çok aradılar bulamadılar, melül olup otururlardı. Ol dem gördiler kim Seyyid-i hazret ol ğanîmet mâl birle çıkageldi. Yârenler görüb şâd oldılar ve ol mâlin cümlesin 'Abdü'l-vehhâb'a virdi ve ol yârenler dağı Abdü'l-vehhâb'in maḳâmında zevk ve şihhat eylediler çün Hümâyü Dil-Efrüz'ı gördiler cümlesi Seyyid-i hazretinden taleb eylediler. Ol dir: "Baña vir." Ol dir: "Baña vir." Seyyid-i hazret gördi kim iş cenge varır, bir kez na'ra urup eyitdi: "Hay, size ne geldi? Ben bu kıızı ḫalîfeye armağan virürem, size virmezem." didi. Tiz bir iki ḫâdim birle ḫalâyıklar birle Hümâyün'i Bağdâd'da ḫalîfeye gönderdi. Çün ḫalife dağı Hümâyü Dil-Efrüz'ı gördi. 'Azîm (495) güzel idi. Her gün ḫalife Hümâyün'ı kırtına alup 'ıyş u 'işret iderdi. **(ez-in cānib)** Çün Kayzer dağı kızkarındaşımın böyle ḫaberin aldı. Tiz bir nâme yazup Seyyid'e gönderdi ve nâmede eyitdi: "Tiz benim kızkarındaşımı ve köykümü baña gönderesin. Yoğ dirsen ol tarafta asker dökerim. Ne seni kıorum ve ne ḫalîfeyi cihânda ne Muhammedîleri kıorum." deyü nâme Seyyid'e irişdi, okudı. Seyyid-i hazret geldi ve tiz bir nâme yazup eyitdi: "Ey kāfir la'în, eger er iseñ bir kez hemân ḫareket eyle. Atan dedeñ benden ne aldıysa, sen dağı beş artık al. Ben ḫod kıızı ḫalîfeye göndere." deyüb nâmeyi cevâblar üzere yazdı. Kayzer'e gönderdi, çün nâme dağı Kıstanṭîn'e irişdi. Okuyub vezîrlerin (496) saĝarların yanına çağırıp eyitdi: "Nice idelim, ne tedbîr kılalım." didi. Vezîrler eyitdiler: "Ey melik, seniñ atañ dağı böyle nesneyi çok şınadı çâre idemedi. Gine varırsaḳ Mesîh'in yüzi şuyun yere dökeriz." didiler. Nâĝâh bunlar söyleşürken mel'un 'Uḳba'dan Kayzer'e nâme geldi, okudılar. Dimiş kim seniñ

kızkarındaşın halifeninin sarayında gizlidir ve ben dağı gice gündüz fırsat isterem ki kızkarındaşın çalam ve saña gönderem, sen melül olma. Bunda bir fitnelik birağuram, bunları birbirine düşüriyem.” demiş. Çün Kayzer bu sözi işitti. Şād olup tiz ‘Uğba la’ine bir nāme yazdı, nāmede “bu günden girü atam sensin, küllî ümîdi sana tutmuşam, (497) şāyed bu yanmış gönüme bir şu serpeydiñ, evet her ne idersen beğced eyle kim bizi gayret odı katı yağıdı, yandırdı. “Adam yüzine bakamaz olduğ.” deyü nāme gönderdi, çün nāme ‘Uğba la’ine geldi. Ayruğ la’in gice gündüz fikre düşdi. Ne tarîğ-ıla kıızı çalam dir idi ve Müslim halife dağı gice gündüz kız ile zevğ üzre idi ve kimse halifenin yüzi dağı göremezdi. Birgün bir kişı geldi, eyitdi: “Yā halife, fülān yerde çok av gördüm.” didi. Meger halifenin dağı ola başı hoş idi. Ol dem eve gitmege meyl eyledi. Andan buyurdu, tiz gitmek üzere oldılar ve halife dağı ‘Uğbaya buyurdu, eyitdi: “Mevlā biz gelince sen dağı bir hoş göz kulağ ol, gözet deyüp (498) revāne oldu. Çün halife gitdi av dağı çok bulundu. Üç gün eğlendi. ‘Uğba la’in fırsat bulup gice vaktinde al ateşinden tiz çaldı. Bir iki hādimler ile Koşantın’e gönderdi. Çün kız Koşantın’e geldi, şād olup sevindi. (ez-in cānib) Gel gör imdi, ‘Uğbā lā’in ne tedbîr eyledin? Çün gice kıızı gönderdi. Şabāh vaktinde taşra çığıdı. Feryād ve figān itmege başladı, eyitdi: “Ey Müslimānlar, görüñ Battāl kattāl bu gice neyledi? Kıızı halifeye gönderdi. Gine pişmān oldu. Bu gice ‘Abdü’l-vehhāb’ı gönderüb, kıızı çaldırdı.” deyüb, feryād ve figān eyledi. Kamu Bağdād halkı her biri Seyyid-i hazretleriçün ve ‘Abdü’l-vehhāb-ı Gāzî için birer söz söylediler ve bir taraftan ‘Uğba mel’un feryād idüp (499) eyitdi: “Ey benim hālim nice olur?” deyüb figān iderdi. Hele bāri halife dağı geldi, ‘Uğba la’in karşı vardı, yağasın yırtup eyitdi: “Yā halife, görдіңiz mi, kıızı Battāl severdi, ‘Abdü’l-vehhāb’ı gönderdi. Kıızı gine çaldırdı.” didi. Halife işitti, içine od düşdi ve gözleri dağı kana döndi. Andan buyurdu, Malatya’da Emir-i ‘Ömer’e eyitdiler ki: “Bu nāme saña varıcağ, tiz ‘Abdü’l-vehhāb’ın elin arkasına bağlayasın, bu tarafa gönderesün” deyü nāme gönderdi, peyk dağı nāmeyi alup Malatya geldi. Emir-i ‘Ömer’e virdi. Emir-i ‘Ömer oğudu, beñzi kızardı ve hikāyeti Seyyid’e dağı bildirdi ve Seyyid-i hazret dağı ‘Abdü’l-vehhāb’a söyledi. ‘Abdü’l-vehhāb Gāzî dağı eyitdi: “Nola fermān (500) halifenindir.” didi. Seyyid-i hazret dağı eyitdi: “Ben de bile giderim.” deyüb tiz hazırlanup anda yārānlara vedā’ idüb ‘azm-i Bağdād eylediler. Andan Bağdād’a geldiler, halifenin sarayına toğrı yürüdiler. ‘Uğba la’in çün haber aldı, tiz halifenin yanına geldi ve eyitdi: “Ey halife! İşte geldiler, ol hāyinler kendi pādışāhlarının hanedānına kaşd itdiler. İmdi olmasun kim siz bunlara bir cevāb söyleyesin veyāhūd yüzlerine bağasın, şimdi hemān buyur kim taşrada ‘Abdü’l-vehhāb’ın ellerin bağlasunlar, bunda öyle getürsünler, Battāl’a içerü girmege yol virmesünler.” didi. Andan halife buyurdu kim: “‘Abdü’l-vehhāb’ın ellerin bağlayub getürün ve Battāl’a içerü girmege yol virmeyin.” didi. Tiz cellādlar (501) taşra çığıdılar Seyyid’e eyitdiler: “Halife buyurdu kim ‘Abdü’l-vehhāb’ın ellerin bağlayup iletevüz, evet, size yol yoğdur, içerü girmege.” didiler. Seyyid-i hazret bir kez cellādlara hışm-ıla bağıdı. Cellādlar dağı girüye çekildiler. Seyyid-i hazret ‘Abdü’l-vehhāb’ın elin mübārek eline alup içerü girdi ve ‘azmetle selām virdi. Halife iltifāt itmedi ve yüzlerine dağı bakmadı, Seyyid-i hazret eyitdi: “Yā halife, peygamber seccādesinde oturursın, zulm itme, bizim günāhımızı bildir, andan ne kim dilersen eyle.”

didi. Andan hâlıfe eyitdi: Revâ mıdır, benim hânedânıma böyle hıyânetlik idesin, hod Kıyzer'in kızını baña viresin, gine 'Abdü'l-vehhâb'a gönderesin, gele, çala baña bunun gibi oyun oynayasın." didi. (502) Seyyid-i hâzret eyitdi: "Hâşâ ki ben böyle iş işleyem, bizim bu iftirâdan haberimiz yokdur." didi. 'Abdü'l-vehhâb Ğazî dağı eyitdi: "Yâ hâlıfe, ben peygamber hâzretleriniñ mübârek yüzini görmişem ve baña bu pehlevânın nişân dimişdir ve benim ol oğlumdur, dimişdir. Kerem eyle müdde'iler sözine uyma ve bu yigidiñ hâtırına bakma, ol didiginiñ nesnelere hep bu yigide iftirâdır, ben dağı bu günlük yâranluğa pîr kişiyem, hiç 'ömrümde bir kişiye hıyânetlik itmedim ve itmezem de." didi. 'Uğba la'ın eyitdi: "Bağğâl kıızı severdi geldiñ, sen çaldıñ." didi. 'Abdü'l-vehhâb-ı Ğazî and içdi kim, benim bu ma'nâdan haberim yokdur." didi. 'Uğba eyitdi: "Yâ hâlıfe böyle şormağla iş bitmez hemân buyur 'Abdü' (503) l-vehhâb'ın elin bağlasunlar ve boynın ursunlar, bu nesne hod âşikâre olur." didi. Hâlıfe dağı buyurdu: "Abdü'l-vehhâb'ın elin bağladılar, cellâdlar kılıç çeküb yürüdiler ki boynın vuralar. Seyyid-i hâzret tırdığı yerden şıçradı ve cellâda bir muşt öyle urdu kim cellâdın gözinden, âteşler çıkub, tepesi üzerine yıkıldı ve andan elinden kılıcı aldı ve eyitdi: "Yâ hâlıfe anın günâhın işbât eyle, andan öldüresin." didi. 'Uğba la'ın feryâd eyledi: "Hây görđiñiz mi, hâlıfe yüzine kılıç çeker, şimdi seniñ kanın helâl." dirdi. Seyyid-i hâzret eyitdi: "Ben kimseniñ yüzine kılıç çekmedim, zâlim elinden aldım. Sen yerinde otur ben dağı arayım kızın hâlini bileyim." didi. 'Uğba eyitdi: "Sen bir (504) 'ayyâr kişisin çok mekirler bilürsin. 'Abdü'l-vehhâb'ı gönderdiñ, kıızı çaldırdıñ dağı böyle kaçâyâ giriftâr eylediñ." didi. Seyyid-i hâzret eyitdi: "Kızın hâlini gine sen bilürsin, evet ben dahğ Allâhu te'âlâyâ şıgnub kıızı arayım. Kıırğ gün baña siz mühlet viriñ, eger kıırğ günden öte geçerse ve kıızı bulmayub gelürsem siziñ katıñızda suçlu kişiyem." didi. Begler: "Maşlahat budur." didiler. İşte 'Abdü'l-vehhâb-ı Ğazî'yi zindâna koydılar. Seyyid-i hâzret dağı andan sürüp, Malatya'ya geldi ve hikâyeti yârenlere dağı bir bir şerh eyledi. Yârenler dağı melül ve mahzün oldılar. Seyyid eyitdi: "Yârenler hele siz himmet eyleñ, Allâh'ın faızıyla bu gizli râzi âşikâre eyleyem." deyüb câme tebdîl (505) idüb yârenlere vedâ' eyleyüb 'azm-i Rüm eyledi. Çün birkaç gün gitdi, birgün kuşluk vaqtında görđi kim bir kişi gelür bir elinde bir süpürge ve bir elinde bir kalbur gelürken yoldan şapdı. Seyyid-i hâzret dağı ardından irişdi, eyitdi: "Yâ 'Arabî! Kıanda gidersin? Sen Muhammedileriñ cäsüsü olmayasın?" didi. Ol eyitdi: "Ben Muhammedileriñ cäsüsü degilem, bu yakın köydenim, buğday almaya geldim." didi. Seyyid-i hâzret eyitdi: "Herze söyleme." deyüb başına bir iki kâncı urdu, andan eyitdi: "Ey yigit! Beni öldürme, saña toğrı söyleyeyim." didi. Seyyid eyitdi: "Tiz söyle." didi. Ol eyitdi: "Ben Kıayzer'den 'Uğba'ya nâme iletürem." didi. Seyyid eyitdi: "Yalan söylersin." Ol eyitdi: "İşte nâme." deyüb süpürge (506) den çıkarub Seyyid'e virdi. Seyyid dağı okudu, öyle yazmış kim luğf itmişsin, benim kızkarındaşımı baña göndermişsin, gelüb degdi. Ben dağı deniz içinde bir ev yapırdım ve anın içinde gizledim. Hezârân Bağğâl olursa anın yanına uğrayamaz." dimiş. Seyyid-i hâzret eyitdi: "Dağı haberiniñ var mı?" Ol eyitdi: "Artık yokdur." didi. Seyyid bir kılıç urdu, la'ın iki pâre oldu. Andan Seyyid-i hâzret birkaç gün dağı gitdi, gine görđi kim bir kişi gider, bir balık ağı arkasında getürür. Seyyid dağı at sürüp, üstüne urdu ve eyitdi: "Yâ 'Arabî kıande gidersin?" Ol eyitdi: "Yok

sen Muhammedîyeye beñzersin, şāyed cāsūs olasin.” didi. Ol dağı and içdi kim “sen didiğın degilem” Seyyid eyitdi: “Tiz (507) toğrı söyle yoħsa Őimdi seni öldürürem.” Ol eyitdi: “Benim adım Őamil’dir. ‘Uđba’dan Őayzer’e nāme iletürem.” didi. Seyyid eyitdi: “Sen ‘Uđba’nın nāmesin baña göster, ben dağı saña Bađđāl’ın başı kesdürem.” didi. Nāmeyi balık ağının içinden çıkarup Seyyid’e virdi, Seyyid oğı. Yazmış kim: “Zinhār, Őađın Bađđāl kızdıan ötürü ol tarafa gitdi. İmdi bunda Őöyle kabül eyledi kim kırđ güne dek kıızı getürmeyecek olursa başını Őart đodı. İmdi Bađđāl ‘ayyār kişidir. Őađın kendini.” dimiş ve altı İncil āyetlerinden yazmış kim: “Ķızın boynuna bağlayasın, Bađđāl’ın Őerrinden emin ola.” deyüp. Ķün Seyyid-i ĥazret nāmeyi oğı, aña eyitdi: “Var imdi git.” didi. Ol eyitdi: “Nāmesiz kande (508) gideyem ve hem Bađđāl’ın başını gösterdi, hā gör.” didi. La’in eyitdi: Ol seniñ başındır. Seyyid eyitdi: “Tiz İmāne gel, benim Bađđāl.” didi. La’in herzeye bağladı. Seyyid bir kez çaldı, anı dağı iki pāre eyledi. Andan nāme alup kendini dağı anın Őüretine đodı, Ķün Őayzer’in Ķatına irişdi ve nāmeyi öñünde đodı. Őayzer dağı namei oğuyup ađvāli bildi, buyurđı: “Bu kişiyi alın, kızın yanına getürün, görşün. Nice Őarb mađām düzmüşem ve hem dağı bu du’āları kendi eliyle kızın boynuna bağlasun.” didi. Andan Seyyid-i ĥazretini alup bir Ķayıđa bindiler, Ķızđulesine geldiler. Dermān Ħađ’dan Seyyid nağar kıldı. Gördi kim deñiz içinde bir köşđ, dört direk üstünde, Ķapusın açup nerdüban var. Seyyid (509) ve ĥādım yuğaru çığdılar, gördi kim kıız tađt üzerinde oturmuş ve başında kıymetli tāc māh-ı tābāne beñzer, on iki cāriyeler Ķarşusunda el bağlayub tururlar. Seyyid dağı ol İncil du’āların kızın boynuna bağladı. Andan Hümāyün buyurđı. Seyyid’e biñ altın virdiler. Seyyid dağı gördi kim, ĥalvet, hemān-dem ĥādimiñ boğazın tñz tutdı, boğdı ve kılıç çeküp ol cāriyeleri depeledi. Ķün kızın tñyesi bu ĥāli gördi. Tiz segirdüb Bađđāl’ın mübārek ayağına düşüp, Müslimān oldı, andan tiz kıızı bağlayub her ne ki yarar nesnesi var ise aldılar. Gice olıcağ Seyyid kıızı alub ağzına yağılığın tığdı. Ķayıđ ile Üsküdar tarafına geğdiler. Bir tarafa gizleñüb, irtesi iki at alup birine kıızı ve birine (510) tñyesini bindirdi. Andan yola revān olub: “Ķandasın Malātya.” deyüb gitmekde, ammā yoldan gitmezdi. Hemān öñine gelen tağlardan yürürdi, on iki günde Malātya’ya irişdi. Yārenler Ķün Seyyid ĥazretini gördiler, ‘azim Őād oldılar. Seyyid-i ĥazret dağı yārenlere hikāyeti bir bir Őerh eyledi ve ‘Uđba’nın nāmelerin buldığın ve kıızı ne aşıl çaldığın ĥikāyet eyledi. Ķamu yārenler Seyyid’e ĥaber du’ālar idüp, mübārek ayağına yüzler sürdiler. Ħađ te’ālā Őükürler ĥazretin Őükürler eylediler. Seyyid-i ĥazret eyitdi: “Yārenler, ĥalifeye dağı ağuyı viriñ, ol mel’undur ve yārenlere dağı ol virmişdir. Hele siz dağı göresiz kim ol mel’unuñ derisine ben dağı neler iderem. Tā rüz-ı kıyāmete değin söylene didi. (ez-in cānib) Ammā bu tarafdıan Ķün Seyyid (511) ĥazret kıızı aramağa gitdi. Otuz yedinci gün oldı, andan ‘Uđba la’in ĥalifenin Ķatına geldi, eyitdi: “Ey ĥalife, uş otuz yedi gündür Bađđāl dağı gelmedi, ma’lüm oldu kim Bađđāl kaçdı. Bildik kim bu işleri heb ol itmişdir, buyurđı: “‘Abdü’l-vehhāb’a işkence itsünler. İđrār itsün, boğazından aşā kıoyalım.” didi. Ħalife eyitdi: “Sen bilürsin.” ‘Uđba buyurđı: “‘Abdü’l-vehhāb’ı getürdiler, eziyyet eylediler, Őöyle kim ađaç zağmından ‘Abdü’l-vehhāb’ın mübārek vücüdi Őerĥa Őerĥa oldı. Andan iki gün işkence eylediler, buyurđı. Meydān yerinde dār ağacı dikdiler ve ‘Abdü’l-vehhāb-ı Ķaziyi destbedest ol Őađal birle toza toprağa bulanmış, dāriñ dibine getürdiler. Ol dem ‘Abdü’l-

vehhâb na'ra urup eyitdi: “Yâ Bağdâd kavmi, (512) biliñ ve âgâh oluñ ki ‘Uğba mel’ün baña bühtân eyledi. Seyyid-i hazret kırk günde gelem, deyü va’d eyledi. İmdi bu gün otuz toköz gün temâm oldu. Pes söyleyin bu kişi bir gün dağı şabr eylesün ve eger Seyyid-i hazret dağı şabâh gelmezse, andan bu kişiniñ hâtırı dağı niçe dilerse öyle olsun.” didi. Bağdâd ehl-i cümlesi: “Maşlahat budur.” didiler, berdâr itmediler. ‘Uğba la’ın eyitdi: “Ol gelmez, hemân berdâr eyleñ.” deyü gördi, çâre idemedi. Hele ol gün karar eylediler. (ez-in canib) Ammâ bu tarafından Seyyid-i hazret yolda gelürken düşünde Resül hazreti -şallallâhu ‘aleyhi ve selem-i gördi, Seyyid’e eyitdi: “Ey ciger küşem, tîz Bağdâd’a irişir, benim ‘alemdârim, ‘Abdü’l-vehhâb’ı, ‘Uğba la’ın helâk itmesün.” didi. Hemân-dem Seyyid-i hazret (513) uyanup tîz kıızı kapdı ve t̄ayeyi alub şöyle gitdi kim kuşluk vaqtinde Bağdâd’a irişdi. Hâlâyıklar galebe itmişler ve dâr ağacında dellâller nidâ idüb t̄ururlar ve ‘Abdü’l-vehhâb p̄iriñ mübârek elleri bağılu ve mübârek boğazında kemend kızıl kana ğark olmuş, saçı ve şakalı toza toprağa ğark olmuş. Seyyid-i hazret çün gördi, bir kez âh eyledi, eyitdi: “Mel’ün ‘Uğba, ol p̄ir mübârege ne cezâlar ider.” deyüb bir kez ra’d gibi na’ra urdı ve cümle Bağdâd kavminiñ üstlerine heybet oturdı, andan gördiler kim Seyyid-i hazret bād-ı şabâ gibi kıızı t̄ayesiyle peşinde almağa çıkageldi. ‘Uğba la’ın çün anı gördi, tîz hâlifenin yanına gelüb eyitdi: “Gördiñiz mi Battâl kıattâl ne işler işledi?” İşte kıızı gine getürdi gördi kim (514) ‘Abdü’l-vehhâb helâk olur, anıñçün getürdi ve işbâd oldu kim ‘Abdü’l-vehhâb çalmış idi. Anıñ ‘uğûbeti aşılmaktır, dağı ‘ayyârlar ki pâdişâhın hânedânına kaçd idicilerdir.” didi. Bu tarafından Seyyid-i hazret toğrı dâr dibine geldi ve Aşkar’dan inüb ‘Abdü’l-vehhâb’ın ellerin çözdü ve bağına başdı. ‘Abdü’l-vehhâb dağı Seyyid’in ayağına düşdi ve eyitdi: “Ey şâh-ı cihân, gör ki mel’ün ‘Uğba baña neler eyledi, ‘acebdır bu işleri ol itmediyse.” didi. Seyyid-i hazret eyitdi: “Ben dağı bildim ki ol mel’ün bu işleri itmiş, zünnâr kuşanurmuş, münâfık imiş. Gör kim ben anıñ derisine neler iderim.” didi. Andan Seyyid buyurdu ‘Abdü’l-vehhâb’a tımâr eylediler ve kendi sürdü. Hâlîfe kıatına geldi ve ‘izzetle selâm (515) virdi ve eyitdi: “Ey hâlîfe, niçün böyle kâfiriñ söziyle ol p̄ir-i ‘aziziñ ve Muhammed’ül-Muştafa’nın mübârek yüzün gördi, şunuñ gibi horluklar indirirsin va’de dağı henüz tamâm olmadan yarınki gün Allah te’âlâ hazretlerine ne cevâb virirsin? Hâk senden şormayacak mıdır? Ben dağı gice ve gündüz dîn yolında çalışam, sen böyle kâfiriñ söziyle benim yâriğârim olan kişiye böyle horluk itdirirsin, revâ mıdır? İşte vardım İstanbul’dan kıızı getürdüm ben hod seniñçün bunca eyilik iderim.” didi. Hâlîfe dağı beğâyet şermesâr olub başın aşığa şaldı. Seyyid-i hazret gine eyitdi, “Bu işleri heb bu kâfir itmiş ve kıızı çalub Kıoştan’tın’e göndermiş ve seniñ atana dağı ağıuyı bu virmiş, kâfir mel’ün imiş.” (516) didi. Çün ‘Uğba dağı bu sözleri işitdi. La’ın feryâd itmege başladı, eyitdi: “Görüñ Müslimânlar, böyle fitnelikler ile pâdişâhın hânedânına kaçd eyledi, şimdi geldi. Bunuñ gibi sözler söyler, kıızı çaldırdı. Gördi kim ‘Abdü’l-vehhâb helâk olur. Gine getürdi. Bâri istiğfâr eyle. Şuçm bil, hâlifenin eline düş, fuzüllük ideceğine, meskenlik eyle.” didi. Seyyid-i hazret dağı eyitdi: “Yâ sen utanmaz mısın? gizli dîn tutarsın ve ‘ömrünü bātıllık ile geçürürsün. Hâk hazret ğayurdur, diledi kim seni rüsvây ide, seniñ ol fi’lini âşikâre ide ki seni baña dolaşdırdı. Hele göresin kim ben dağı seniñ derine neler iderim, tâ devr-i kıyâmete degin söylene.” didi. ‘Uğba la’ın feryâd eyledi.

Seyyid-i hazret (517) yerinden turdu. Gelüb eyitdi: “Ey ehl-i Bağdād, biliñ ve āgāh oluñ, bu kiři kâfirdir, ehl-i zünnârdır ve bu fitneleri heb bu eylemişdir, diledi kim aramızda bir fitnelik biraĝa.” didi. ‘Uğba dağı bir yerinden turıgeldi ve eyitdi: “Ey Müslimānlar! Revā mıdır, ki bu kiři benim hağkımda kâfirdir, deye ve bunuñ gibi sözler söyleye, ben iki reka‘at namāzda Mışhafı tamām hatm idem ve yedi kerre hacca varam, benim hağkımda kâfirdir, deye kıızı İstanbul’a sen gönderdin diye, bañā ta‘n eyleye, hāřā ki ben bunuñ gibi işler idem. Ey halıfe! Benim hağkıımı bundan alı vir, yoğsa yarın seniñ yağana yapışam.” didi. Cümle oturanlar çün ‘Uğba’nıñ bu sözlerin işitdiler, Seyyid’e eyitdiler: “Ey pehlevān! Ne revādır ki bunuñ gibi sözler söylemeñ (518) kıızı sen aldıñ. Gine sen getürdüñ. Bāri ‘özrin dile, ne lāzımdır kim dünyāya bir bunuñ gibi ‘ālim gelmedi ola ve dīn yolına iki biñ huťbe taşnif itmişdir ve bunca ‘ālim řākirdleri vardır. İmdi bunuñ gibi kişiye iftira eylemek eyü degildir.” didiler. Seyyid-i hazret eyitdi: “Her kim bunuñ ardında namāz kıldıysa, namāzı cā‘iz degildir, döndürmek gerekdir ve dağı kañı nikāh kim bu itdi. Dürüst degildir, döndürmek gereklidir ve her kim bañā bunuñ içün bir söz ide. Anıñ haşmı beñim deyüb, nāmeleri çıkarub halıfeniñ eline virdi ve eyitdi: ‘Uğba’nıñ haťtın hod siz bilürsüz.” didi. Halıfe çün okudu, yüzi kararadı. ‘Uğba eyitdi: “Ey h‘āce! Bu ne ađvāldır, bu hať seniñ degildir.” didi ve eyitdi: (519) “Ben seni Müslimān şanurdım, sen hod münāfik imişsin.” didi. ‘Uğba la‘īn feryād idüb eyitdi: “Yā halıfe! Bu kiři ‘ayyār kişidir, her kimiñ haťtın dilerse yazar, ol yazuya ‘amel olunmaz, inanma.” didi. Seyyidi hazret bu def‘a koynundan Kayzer’iñ nāmesin çıkarub şundu. Halıfe okudu, yazmış ki: “Kızı bañā göndermişsin, gelüb degdi. Ben dağı deñiz içinde bu kulle bünyād eyledim, anda şağladım.” dimiş. Çok ‘özürler dilemiş ki: Seniñ bañā itdigin eyligi meger ‘İsā yerine getüre.” dimiş. Çün halıfe anı dağı okudu, eyitdi: “Ben seni Müslimān bilürdüm, sen hod münāfik imişsin.” deyüb bu cümle ađvāli, ehl-i Bağdād’a bildirdi ve kamu vezīrlar dembeste ĝalub hayrān oldılar. Andan ‘Uğba (520) la‘īn eyitdi: “Hāřā bu didiĝiñ iř gerçek ola.” deyüb, feryād eyledi. Halıfe buyuradı: “Kızı getürdiler, bir de ardından su‘āl idüb eyitdi: “Seni kim çaldı, gerçek söyle ve İstanbul’a kim iletadi.” didi. Hümayün: “Beni Baťtāl çaldı. ‘Uğba’nıñ haberi bu kadar.” didi ve “Bu işler ‘Uğba’ya bühtāndır.” ‘Uğba gine feryād eyledi, eyitdi: “Ey Müslimānlar! Gördiñiz, az kaldı kim beni yođ yere helāk idesiz.” didi. Ol kavm gine Seyyid’e eyitdiler: “İř bunuñ gibi harekeler ne revādır.” didiler. Seyyid eyitdi: “Tiz bañā bir İncil kitābı getirün.” didi. Vardılar İncil getürdiler. Seyyid süre-i meryemden beř āyet okudu, kıza eyitdi: “Bu āyetler seni tutsun, eger gerçek söylemezsen.” didi. Kıza eyitdi: “Ey kavm! Gerçek söyleyem Baťtāl’ıñ (521) ve ‘Abdü’l-vehhāb’ıñ bunda şuçları yoğdur, beni İstanbul’a ‘Uğba gönderdi. Baťtāl geldi, on bir halāyıklarım öldürdi ve şayemi Müslimān eyledi. “Benim bildiĝim budur.” didi. ‘Uğba gine feryād eyledi ve eyitdi: “Baťtāl kıızı korşutadı, sözünü tutar.” didi. Seyyid-i hazret gine eyitdi: “Yā halıfe! Bañā destür vir, bunuñ evini ben bir kez arayayım, elbette bir küfür niřānıñ buluram.” didi. ‘Ālimler dağı “Revādır” didiler. Halıfe dağı destür virüb, bir iki ‘ālimler dağı “revādır” didiler. Bir iki ‘ālimler birle Seyyid-i hazret turub ‘Uğba’nıñ öñine geldi, ne kadar ki aradılar bir dürlü küfür niřānından olmadılar. Rađle ile Muřhaf dīn niřānları buldılar. Seyyid-i hazret ‘āciz kaldı, eyitdi: “Ey Hađ bu iři sañā ma‘lumdur, āhir (522) bu kiři kâfirdir, beni bu

halâyıkların arasında şermesâr eyleme, bi-ḥaḫḫ enbiyâ ve evliyâ.” didi. Seyyid-i ḥazret bu dilegi dirken, geldi kim bir ḫapudan ḫıḫub gideler, ol dem Seyyid’in mübârek gözi bir ḫapuya daḫı düḫ oldu. Gördi kim ḫapu kilidlidir, kilidini ḫırdı, derḫâl iḫerü girdi. Gördi kim ḫobḫolu ḫamân ammâ günlük ḫoḫusu gelür. Seyyid buyurdu, ḫamânı ḫaḫra ḫıḫardılar, temñz eylediler. Seyyid-i ḥazret gördi kim bu mermer ḫaḫ ḫaḫı ḫaldırub yer altına nazar ḫıldı. Gördi kim bir ḫuyu nerdibân aḫılmış ḫılıḫ yalın itdi. Aḫaḫa indi, gördi kim bir dır ḫandiller aḫılmış ve iki keḫiḫler nâḫuḫ ellerinde döne ḫururlar. Seyyid-i ḥazret ol keḫiḫlerden ellerin baḫladı, ḫaḫra ḫıḫardı. Ol ‘âlemler anı gördiler, dembeste (523) ḫaldılar andan sürdiler, ḫalife ḫatına getürdiler. Seyyid-i ḥazret du‘â eyledi. ‘Uḫba la‘in anı görünce al ve mor olub la‘inin yüzi ḫara oldu. La‘ini ditreme tutdı. ḫalife buyurdu, ‘Uḫba’nın ellerin baḫladılar ve keḫiḫlerin başların kesdiler, ol dem ḫalife ḫurıgeldi. Seyyid-i ḥazretinin mübârek elin püs idüb ayaḫına düḫdi ve ‘özrin diledi ve yanına ḫaḫta geḫürdü ve daḫı ‘Abdü’l-vehḫâb baḫrına baḫdı. Gözlerinden öpdı, ḫelâllik diledi. Andan Seyyid-i ḥazret eyitdi: “ḫimdi yâ ḫalife.” didi. ḫalife eyitdi: “Ey peḫlevân-ı ‘âlem! Sen bilürsin, her nice mübârek ḫatırınız dilerse, öyle it.” didi. Hemân-dem Seyyid-i ḥazret ḫurugelüb ‘Uḫba burnın ve iki ḫulaḫın kesdi ve buyurdu: Eḫvâbını (524) ḫoydılar ve ḫakalını yoldılar, yüzine ḫatre sürdiler ve bu boḫazına ib ḫaḫdılar. Tamâm Baḫdâd ḫehrini gezdirdiler, ḫalife daḫı ‘Uḫba’nın sarâyaların ve mâlların Seyyid’e baḫıḫladı. Seyyid daḫı hep miskînlere ve dervişlere üleḫdirdi, pes ḫalife Seyyid’e ve ‘Abdü’l-vehḫâb’a aḫır paḫalı ḫonlar geydirdi. Üḫ gün ‘Uḫba’yı bu ḫehirde gezdirdiler, görenler yüzine tükürdiler ve la‘net eylediler, üç günden ḫoñra Seyyid-i ḥazret destür diledi. ḫalifeye vedâ‘ idüb ‘azim-i Malatya eyledi. Andan Malatya’ya gelüb ‘Uḫba’yı daḫı bilesince getürdü. Emîr-i ‘Ömer ve ḫamu yârânlar daḫı ḫarḫu ḫıḫdılar, Seyyid birle görüḫüb mübârek ayaḫına yüzler sürdiler ve bu ḫâli görüb Seyyid’e ḫayır du‘âlar ve erligine ḫaḫsîn (525) ḫıldılar. ḫün ḫehre gelüb girdiler. Seyyid-i ḥazret bunlara sergüzeḫtin ḫikâyet eyledi. İḫiden yârenler ‘acaba ḫaldırub ve ‘Uḫba’yı daḫı ḫehirde gezdirdiler, yüzine tükürüb la‘net eylediler. Seyyid-i ḥazret ol dem ‘Uḫba’ya eyitdi: “Ey la‘in! Gel bu mürtedligi terk eyle, Muḫammed dînine gir, Müslimân ol.” didi. La‘in eyitdi: “Müslimân olmazam! Evet bir nâme yazayım, ḫayzer’e göndereyim, beni ḫatun alsun.” didi. Seyyid-i ḥazret eyitdi: “ḫoḫ ola nola yaz.” didi. Andan ‘Uḫba nâme yazup eyitdi: “Ey nâr nür! Rüsvey oldum. Baḫḫâl bañâ dürlü dürlü ‘azâblar eyledi. İmdi ben seniñ hevâdârınım, size ḫoḫ vefâ eyledim, beni esirge, ḫatun al.” didi. Ol dem bir kāfir bulub nâmeyi anıyla gönderdiler, ḫün nâme ḫayzer’e geldi. (526) okudı, aḫlayub ḫamu beglerin ḫarḫusına ḫaḫırdı, bunlara eyitdi: “Geliñ her biriñiz birer nesne viriñ, ol bizim hevâdârımızı Baḫḫâl’in elinden ḫalâḫ idelim.” didi. Andan on biñ altun ḫayzer’e virdi. Beglerden daḫı yüz ḫılıḫ ve yüz at ve iki yüz ḫul cem‘ eylediler. Beḫ ruhân birle vezîrini bile ḫoḫub ḫayzer gönderdi. ḫün bunlar daḫı Malatya’ya geldiler. Seyyid-i ḥazret buyurdu. Emîr-i ‘Ömer ol mâlı, ol kāfirden alsun ve ‘Uḫba mel‘unı koyuvirsün ve benim iḫün su‘âl iderlerse: “ḫastadır.” disünler. Zîrâ ben ol mel‘unı diri ḫomazam, hele ḫimdi koyuvirsünler.” didi. Emîr-i ‘Ömer daḫı ol mâlı alub ‘Uḫba’yı anlara virdi. Bunlaru ‘Uḫba’yı alub yola revân oldılar. Seyyid-i ḥazret (527) daḫı câme-i mübeddel ḫıldı. ‘Uḫba’nın eline düḫdi ve bunları geḫdi. Bir tepe üzerine ḫıḫdı. Gördi kim bunlar bir

ağacın dibinde konuşmuşlar ve İstanbul yolundan bir kişi dağı gelür, Seyyid-i hażret tiz bunuñ öñin aldı ve eyitdi: “Sen kimsin?” Ol kâfir eyitdi: ‘Uğba’nın kulumam, Kayzer’e nâme iletdim ve nâmeniñ cevâbını ‘Uğba’ya iletdim.” didi. Seyyid-i hażret eyitdi: “Getür, nâmeni göreyim.” didi. La’ın nameyi virdi, Seyyid-i hażret okudu. Öyle yazmış kim “Ey melik! Seniñ devletinde Baṭṭâl’ın çengâlınden kurtuldum” deyü, Kayzer dağı nâme yazmış kim: “Sen benim atamsın, eger anda Bağdâd kâdıısı olduñsa, bunda tamâmet Rûm vilâyeti seniñdir.” dimiş. Seyyid çün nâmeleri okudu, (528) derhâl ol kâfiri depeledi. Andan ‘Uğba’nın katına geldi ve Kayzer’in nâmesin şundi. Mel’un okuyub şâd oldu. Seyyid-i hażret ol gece vezîri ile on beş ruhbânı depeledi ve ‘Uğba’nın boğazına kemend taqub yola revân oldu. ‘Uğba la’ın eyitdi: “Beni şatdıñ niçün tutarsın.” Seyyid eyitdi: “Benim seniñle dağı işim çokdur. Hiç bilür misin, bañâ neler eylediñ?” didi. Andan Şemmâs pîriñ dîrine gelüb kapu kaqıldılar, Şemmâs iyder: “Kimsin” Seyyid-i hażret iyder, “Baṭṭâl’ım” Şemmâs eyitdi: “Ey sultân-ı ‘âlem ben sañâ münkir oldum.” didi. Seyyid eyitdi: “Ne sebebden?” Şemmâs eyitdi: “İşitdim ‘Uğba’yı gine şatmışsın.” didi. Seyyid eyitdi: “Hele kapuyı açğıl.” Şemmâs açdı, gördi kim ‘Uğba’nın elleri bağılu ve boğazında (529) kemend burnı ve kulagı kesilmiş, yüzine tükürüb eñsesine bir iki sille urdı ve Seyyid’e eyitdi: “Ey sultân-ı ‘âlem! Sañâ katı melûl oldum, imdi bu mel’unı şatmış işitdim.” didi. Seyyid-i hażret eyitdi: “Hây! Ben bunu, diri mi qorum? Dürlü dürlü ‘azâb-ıla öldürsem gerekdir.” didi. Andan Seyyid irteye degin Şemmâs ile şöhet eyledi. Şemmâs eyitdi: “Ey pehlevân! Bu arada ben dağı turmazam, andan girüsiniñ yanına giderem.” didi. Seyyid eyitdi: “Şabır kıl! Ben Malatya’ya varıram, sañâ lâyıq maqâm düzerem, andan gelesiz, baki ‘ömrünü benimle geçüresin.” didi. Çün şabâh oldu. Şemmâs’a vedâ’ idüb Malatya’ya geldi ve ‘Uğba’ya dağı çok azâblar eyledi. ‘Uğba gine Seyyid’e eyitdi: (530) “Kayzer’e nâme yazayım, gine beni şatun alsun.” deyü, Seyyid’e recâ eyledi. Seyyid gine rızâ virdi. La’ın yazub nâmeyi Kayzer’e gine gönderdi. Çün nâme Kayzer’e geldi. Okuyub melûl oldu. Gine vezîrlerin katına çağırdı ve ‘Uğba hikâyetin bunlara dağı bildirdi, vezîrler eyitdiler: “Yâ melik! Eger genc-i ‘âlem hażinesin devşirüb Baṭṭâl’a virirsen, elinden halâş idemezsin. Tâ kim Baṭṭâl şimdengirü anı elbette ne qomaz, çâre yokdur” didiler. Kayzer gine eyitdi: “Yâ nice idelim.” didi. Vezîrleri eyitdiler: “Hemân cevâb yazın kim, herkese öldür, gerekse qoyuvir her ne itdiyse sañâ itdi, bize ne itdi, digil.” didiler ve eger ‘Uğba bunda gelürse “Ey melik! Elbette Baṭṭâl gine bunda bize dağı bir iş geçer, bilmiş ol.” didiler. Kayzer gine eyitdi: (531) “Yok elbette dağı şatun alalım.” didi. Andan gine elli at ve elli kılıç ve yigirmi kul ve on biñ altun hażırlayub bir iki ruhbân ile gönderdiler. Seyyid ‘Uğba’yı gine ‘Uğba’yı bunlara teslim eyledi. Alub gitdiler, çün yakın gelince bir yerde qarâr idemediler. Seyyid’in qorkusından hemân qaçub gitdiler, Kayzer’e haber virdiler. ‘Uğba devletsiz geldi.” didiler. Mü’minler dânişdılar kim, Baṭṭâl kattâl bu ‘Uğba’yı nice koyuvirdiler, deyü söyleşdiler, andan qarşu gelüb ‘Uğba’yı şehre getürdiler, ‘Uğba geldi. Kayzer’in elin öpdü ve çok ağladı, eyitdi: “‘Uğba sen benim atamsın, anda Kayzer bunda temâm Rûm vilâyeti senindir.” didi. ‘Uğba gine eyitdi: “Ey melik! Benim şol kadar (532) mâlım var idi kim hisâbı yok idi. Cümlesin Baṭṭâl elimden aldı, beni yoşsul eyledi.” didi ve dağı Kayzer’e eyitdi: “Ey melik çün eylik idersiñ, Rûm’ın kâdıılığın vir ve bañâ destür vir kim

ben dağı her ne buyurub h k m idersem  yle ideyim.” didi.  ayzer eyitdi: “Hoş ola, ferm n seniindir, ben dağı ol işe  arıŐmam.” didi. Andan  ayzer buyurdu, R m’uç k dılığığığ ‘U ba’ya virdiler, k fre meŐđ l oldu ve beline z nn r bağladı, d rl  d rl  bid’atler  ıkaradı. Ő yle kim  k ze ke i dey  ad  odı ve ke iye dağı tavu  ad  odı ve meclisler  urub Őar b i di. K firleriğ m rtedleri oldu ve on ‘ayy r d zdi, anlara eyitdi: “Her kim p z ra  k z get r rse ke i dey b Şatun alığ ve ke iye (533) tavu  dey  alığ.” didi. B yle bid’atlar eyledi.  ayzer dağı bu h kme r zı olub, her ne buyurursa t tdılar ve bu nev’ile ‘U ba la’ıđ R m’da kaldı. İŞte h li nice oldu. (ez-in c nib) bu  arafddan Seyyid-i ha ret dağı Malatya’da y renler ile birg n oturub muŐ ahabet iderdi, meger İstanbul’da Seyyid’in bir muŐibbi var idi. Adına M heng dirlardi. Z hir  k fir Ő retinde y r rdi, amm  M slim n idi ve Seyyid’in Őadık y ri idi. Ol dem i er  gir b Seyyid’in  ninde y z yere urdu ve du’a id b eyitdi: “Ey sult n-ı ‘ lem, rev  mıdır ki anığ gibi mel’ nı koyuvirdiğ? İstanbul’da Şimdi bunuğ gibi bid’atler eyledi ve  an nlar  odı. Bir kişi p z ra  k z get rse ke i dirler ve ke iye tavu  (534) dirler,  k zi, ke i pah sına ve ke iyi tavu  pah sına alurlar ve buğa be zer dağı ne e bid’adler var,  amu halk Şimdi ‘U ba’nığ elinden ‘ ciz  almıŐlardır.” didi. Seyyid-i ha ret eyitdi: “Y  M heng!  am degil, sen var, ben dağı seniğ ardından inŐ ll h varuram, mel’ nığ iŐiđ tamam idem.” didi. Andan M heng rev n oldu. Seyyid-i ha ret dağı c me tebdil olub y renlerine eyitdi: “Himmetiğiz benimle olsun, ben R m’a giderem. İnŐ ll h ‘U ba’nığ ha kığndan gelem.” didi. Y renler dağı Seyyid-i ha retine hayır du’alar eylediler. Seyyid-i ha ret AŞkar div-z deyi s r b: “ andesin ‘U ba?” didi.   n gice g nd z s r b İstanbul’a y kın geldi, S z selbin bir yerde p nh n eyledi. Andan t nların tebdil id b Şehre girdi. (535) Gice va tinde M heng’in evine gel b  apu  a dı. M heng  apuyı a dı, Seyyid-i ha retini i eri aldı ve m b rek ayağına y zin s rdi.   n oturdılar, Seyyid eyitdi: “Y  M heng, ol M heng, ol mel’ n Şimdi dağı ne işler?” didi. Seyyid eyitdi: “Y  M heng! Hele ben anı bir ele get reydim.” didi. Hele ol gice ge di, Őab h oldu. Seyyid t rdi, ‘U ba’nığ ma kemesine geldi ve g rdi kim ‘U ba oturmuş, t nuz gibi p l n ve born s giymiŐ halk dağı gel b gitmekte, Seyyid dağı fikre varub eyitdi: “Aceb ben ne  ari -ıla bu mel’ nı bir el me get rebil rem.” didi. Andan s rdi, p z ra geldi. G rdi kim ol ‘ayy rlar geldiler, g rdiler kim bir kişi  k z t tub t rur, eyitdiler: “Bu ke iye (536) ne virelim? Ol kişi eyitdi: “Buğa ni  n ke i dirsiğiz, bu h d  k zd r.” didi.  yle deyince, ol yigidi t tub bir z s rdiler ve bir z dağı degenek urdılar. “Artı   k z dime.” didiler ve gitdiler. Seyyid ol kiŐiniđ yanına geldi ve eyitdi: “Bu  k zi ne pah ya virirsin?” didi. Ol kişi eyitdi: “H y  yle s yleme! ensar Şimdi buğa ke i dirler ve ke i pah sına alurlar, z lm iderler, bizim ha kığmıza bunuğ gibi bid’atler iŐlerlerler.” dey b ağladı. Andan Seyyid bu kişiyi  ağırub  k z ğ pah sın virdi, eyitdi: “Ey kişi, geydiğiğ lib sı sen bağa vir, benim t nımı ben sağa vireyim.” didi. Ol dağı  ıkaradı. Lib sığ Seyyid’e virdi ta yesin dağı virirdi, Seyyid dağı virdi esb bın (537) ağa virdi ve  k zi alub p z rda t tub t rdi. N g h ol ‘ayy rlar gine  ıkağeldiler, Seyyid’e eyitdiler: “Bu ke iye ne virelim?” Seyyid eyitdi: “Bu  k zd r.” Anlar eyitdiler: “Ke idir.” Seyyid eyitdi: “B ri bunuğ  uyruğın bağa viriğ. Ke i pah sına alığ.” didi. Andan ke i pah sına aldılar,  k zi boğazladılar,  uyruğın Seyyid’e virdiler. Seyyid dağı ol  uyruğı alub M heng’in evine geldi. M heng

Seyyid'i görüp şād oldu. Seyyid Müheng'e dağı hikāyeti bildirdi, andan ol kıyruğı ustura ile tirāş eyledi ve bir miqdār miğ getürdi, ol kıyruğa cümlesin perçin eyledi. Mor ağaç gibi oldu, Müheng gördi, eyitdi: "Ey sultān-ı 'ālem bunı neylersin?" Seyyid-i ḥāzret eyitdi: "Yā Müheng, şabāḥ (538) göresin neylerim?" didi. Çün şabāḥ oldu. Seyyid eyitdi: "Yā Müheng! Var baña bir 'avrat tonı getür, kıydim var." didi. Müheng varub getürdi, Seyyid-i ḥāzret ol dem kendini 'avrat şekline koydu. Andan sürüb 'Uqba'nın maḥkemesine geldi, gördi kim bir mel'un serhoş olmuş ağlar ve eyder: "Ben ne kılayım? Bu gün bir aqçem yoqdur. Ma'sūkımla yeyeyim, içeyim." dirdi. Seyyid-i ḥāzret buñā eyitdi: "Gel ben sañā yüz aqçe virem sen." Eyitti: "Bu 'avrat benim 'avratımdır ve illā benden kaçır, di." didi. Ol kāfir dağı yüz aqçeyi aldı, andan ikisi ile gāvga iderek maḥkemeye geldiler. Seyyid eyitdi: "Bu er benim yeyeceğim getürmez ve baña bakmaz ve ben bunuñ kıatında tırılmazam." didi. Ol mel'un (539) dağı eyitdi: "Benim beslemege tākātım yoqdur, şimdiye dek baqđığım yeter." didi. 'Uqba eyitdi: "Buñı boşa gitsün." didi. Ol mel'un eyitdi: "Benden üç talākla boş olsun." deyüb gitdi, bir kez Seyyid'e baqđı, gördi kim böyle güzel nādır bulunur, gözlerine kışlarına 'āşık oldu ve eyitdi: "Yā ḥātun birāz otur, seniñle işim vardır." didi. Seyyid oturdu 'Uqba dağı maḥkeme ḥalkına destür virdi, maḥkeme tenhāldı. Andan 'Uqba eyitdi: "Yā ḥātun, ben seni aluram." Seyyid eyitdi: "her ne kim dirseñ rāzıyam." didi. Andan 'Uqba Seyyid'i içeri da'vet eyledi, Tanrı'nın dürlü dürlü belāsın ve kızāsın evine kıoydu. Kıapuları muḥkem berkitdi, çün (540) girdiler. Seyyid gördi kim 'Uqba'yı ditreme tıttı. Seyyid eyitdi: "Ne istersin?" La'ın eyitdi: "Baña murād vir." Seyyid gördi kim bir falağa aşılmış tırur, eyitdi: "Bu nedir?" 'Uqba iyder: "Buna falağa dirler." Seyyid ider: "Bunu neylerler?" 'Uqba eyitdi: "Bir kimse şer'atden tıraşra iş işlese, bunu anıñ ayağına geçürürler, öldürürler." didi. Seyyid dağı eyitdi: "Bāri bir göster baña nice olur?" didi, 'Uqba eyitdi: "Bundan güc nesne yoqdur." Seyyid eyitdi: Bi'llah baña göster ki beni seversin, bir göreyim." didi. Falağa indirüb, ayakların geçürdi, eyitdi: "İşte şöyle iderler." dirken Seyyid dağı tiz tızların çıkırub falaqayı muḥkem burdı hemān dem 'Uqba'nın ayağın çengele aşıqodı ve ol kıyruğı (541) çıkırub 'Uqba'ya eyitdi: "Ey la'ın, bu kânün nedir kim sen kıurduñ ve ne mezhebdır ki işlediñ? Öküze keçi, keçiye tavuq dirler." didi. 'Uqba anı işidicek, feryād itmek diledi. Seyyid eyitdi: "Tanrı için beni incitme." didi. Seyyid eyitdi: "Tiz baña söyle, keçi kıyruğı mıdır, yoḥsa öküz kıyruğı mıdır?" deyince la'iniñ ağızına destmāl tıqadı, öyle ḥalvet yerde ol demürler perçin olmuş, kıyruğ-ıla Seyyid buna şol kıadar ḥad urdı kim, 'Uqbayı kızıl kıana gark eyledi. Andan bī-ḥod aşıqodı, kendi tam üstine çıkıub gice vaqti idi. Müheng'in evine geldi ve hikāyeti Müheng'e dağı söyledi. Müheng dağı Seyyid'e du'alar eyledi. Çün şabāḥ oldu, maḥkeme ḥalkı dağı kıapuya geldiler, gördiler kim (542) kıapu dağı kıapalı tırur neçe kim çağırdılar, ḥaber gelmedi. Andan tam üstine çıkıdılar, aşığa inüb içeri girdiler. 'Uqba ol ḥalde gör gördiler, feryād eylediler. Tiz Kıayzer'e dağı bildirdiler, Kıayzer buyurdu "Tiz görüñ." deyü gönlüne kıorku düşdi, ruhbānlar tiz gelüb gördiler kim 'Uqba kıana bulanmış, aşılmış tırur ağızından destmāl çıkırdılar. La'ın feryād itmege başladı, eyitdi: "Görüñ Baḥtāl kıattāl 'ayyār beni bu ḥale giriftār eyledi. Tiz ḥekimler getürüb, 'Uqba'yı tımār itmege başladılar. Andan şehriñ içine gülgüle düşdi. Baḥtāl kıattāl gelmiş, bu gice 'Uqba'yı böyle

eylemiş deyü andan Seyyid'i güşe-be-güşe, hâne-be-hâne aradılar, kande bulurlar. Andan Kayzer'in vezîrleri dağı Kayzer'e eyitdiler: (543) "Yâ melik, Baṭṭāl begâyet yâvuz kişidir, âhir Kayzer ol komaz öldürür, kerem eyle, hemân sen kendini şaşın." didiler. Kayzer eyitdi: "Ya ne tedbîr idelim? Vezîrlere eyitdiler: "Geliñ imdi, 'Uḡba'yı bir yere iletmek gerekdir, şâyed Baṭṭāl anı araya, bulmaya." didiler. Meger Kayzer'in sarây katında bir eski mu'atṭal ḡalmış ḡammâm var idi. 'Uḡba'yı getirüb anda gizlediler ve bir karavaş hidmetkâr koydılar. Her gün usûl ile cerrâḡ gelüb tımâr iderdi (**ez-in cānib**) Bu taraftan Seyyid dağı 'Uḡba'yı aradı, bulamazdı ve bir haber dağı alamazdı. Meger bir gün Müheng kendi dükkânında na'lbendlik işlerdi. Kayzer'in atların getürdiler na'l urmaġa, söz içinde Müheng anlara şordı kim: "Uḡba'da miskîn nice dir?" Kayzer'in ḡulları (544) eyitdiler: "Yâ Müheng, tınma ben kim, Baṭṭāl 'ayyârdır, işide gine bir iş ide." didiler. Müheng eyitdi: "Baṭṭāl'ı şimdi nâr nûr bilür, kande idigin." didi. Ol ḡulları eyitdiler: "Kayzer'in sarâyı katında ol vîrân ḡammâmın içinde gizlidir. Cerrâḡ hergün anda tımâr ider." didiler. Çün ḡullar gitdiler, Müheng ṭurub dükkânın ḡapadı. Tîz Seyyid'in ḡatına geldi ve eyitdi: "Ey sultân-ı 'âlem size sözde kâni olsun ki 'Uḡba'yı buldum. Seyyid eyitdi: "ḡande bulduñ? Tîz haber vir." didi. Müheng eyitdi: "Kayzer'in sarâyı katında bir virâne ḡammâm vardır, orada gizlenmişlerdir." didi. Seyyid-i ḡazret tîz ṭurdu ve ḡuyruġı alub ol ḡammâma geldi. Gördi kim ol dem ḡammâmdan bir kimse çıġdı. Seyyid'e ḡarşu geldi, meger cerrâḡ imiş, Seyyid dağı bildi. (545) dört yaña baġdı, kimse görmedi, tîz öküz ḡuyruġın çıkarub cerrâḡın başına bir darb öyle urdı kim, beyni daġıldı. Derḡâl terslige gömdi. Andan ḡammâmın ḡapısına gelüb ḡapuyı ḡaġdı, içerüden âvâz geldi. "Kimsin?" deyü Seyyid eyitdi: "Cerrâḡım, bir ot dağı ḡalmış seniñ yazına ekem, unutmışam ḡapuyı açıñ." didi. ḡaravaş ḡapuyı açdı. Seyyid içerü girdi, gördi kim 'Uḡba oturur, Seyyid eyitdi: "Nicesin?" 'Uḡba iyder: "ḡoşım." Seyyid gine ol ḡuyruġı çıġardı, eyitdi: "Mel'un bu öküz ḡuyruġı mıdır, yoḡsa keçi ḡuyruġı mıdır?" 'Uḡba feryâd eyledi, eyitdi: "Tanrı için beni âzâd eyle." Seyyid eyitdi: "Ben dağı seni Tañrı için komazam deyüb gine şolḡadar urdı kim 'Uḡba'nın ol pekinmiş zaḡımları gine tazelendi, (546) evvelkiñden dağı besbeter oldu. Andan karavaş dağı besbeter öldürdü. Taşra çıkub gine Müheng'in evine geldi. Sâkin olub oturdu. Çün gice oldu, cerrâḡ dağı evine geldi. Aramaġa ḡammâma geldiler. Tersliginde buldılar ver feryâd idüb ḡammâmın ḡapusın açub içerü girdiler, gördiler kim karavaş ölmüş ve 'Uḡba'nın ḡâli dağı evvelkinden ziyâde olmuş. Tîz Kayzer'e gine haber virdiler, Kayzer dağı buyurdu, "Tîz varıñ, görüñ ve bunda getirüñ." didi. Geldiler gördiler 'Uḡba'nın aġzından destemâli çıġardılar. La'in feryâd eyledi, eyitdi: "Mesih, Meryem ḡaḡḡiçün baña tımâr eylen." didi. Geldiler Kayzer'e dağı aḡvâli bildirdiler. Kayzer eyitdi: "Nice itmek gerek kim aña bir elem irişmeye." didi ve vezîrlere eyitdiler: "Ey melik! Çâre (547) bu ḡadar elbette Baṭṭāl anı komaz, bilmeyiz ne tedbîr idelim." didiler. Kayzer'in bir vezîri eyitdi: "Yâ melik, aña öyle gerekdir kim bir meydân ortasında bir bâriġâḡ ḡuralar ve 'Uḡba dağı anda ḡoyalar ve biñ kişi anda mü'eḡkel olalar. Gice gündüz beklileyeler ve yanına aşlâ yâd kişi komayalar, ḡekim anda vara, tımâr ide." didi. Kayzer'e bu söz ḡoş geldi, tîz buyurdu: "Meydân ortasında bir bâriġâḡ ḡurdılar ve 'Uḡba'yı getirüb, anda ḡodılar ve biñ 'asker bekçi ḡodılar, cerrâḡ gelüb dağı gelüb dağı gelüb mel'unı tımâr itmege

meşgûl oldu. Bu taraftan, Müheng dağı aḥvâli Seyyid-i ḥazretine bildirdi. Seyyid-i ḥazret dağı Rûmiyâne tonlar geyüb ol meydâne geldi ve gördi kim çâdırı biñ (548) kişi tuvarını almış beklerler. Seyyid-i ḥazret tarifiyle bir müdârâ eylesem, bu çâdırı girsem, dirken bunuñ üzerine beş on gün geçdi. Birgün gine böyle fikir iderken, gördi kim bir Frenk oğlanı bir çalıķ ata binmiş, şunda ve bunda şıradıb yürür. Seyyid dağı anıñ katına geldi ve eyitdi: “Nicedir seniñ bu atın, pek yügrük midir?” didi. Frenk oğlanı eyitdi: “Sen ne dirsın, bu benim atım ḥaķķında.” Seyyid eyitdi: “Yügrük degildir.” Frenk oğlanı eyitdi: “Hây! Bu benim atım gibi çeride yügrük at yoķdur.” didi. Seyyid eyitdi: “İnanmazam, ol vaķit inanuram ki bir hûner göster, bunuñ yügrekligin bileyim.” didi. Frenk eyitdi: “Ne hûner istersin?” Seyyid eyitdi: (549) “Bu kıyruğı elinden al, andan bu çâdırıñ kıpusı öñine ilet, anda göster ve eyit ki: “Uķba mevlânâ, bu kıyruk öküz kıyruğı mıdır yoķsa keçi kıyruğı mıdır, degil andan bu kıyruğı elinden bıraķ ve dağı pek kaç göreyim. Ben seniñ ne resme yügrükdür bileyim.” didi. Andan Frenk oğlanı bi-‘aķlı-ı me’ün ol dem Seyyid’iñ elinden kıyruğı alub ‘Uķba’nıñ kışusına çâdır, kıpusına geldi. Andan ‘Uķba’ya kışu ol kıyruğı gösrerüb eyitdi: “Mevlânâ! Bu kıyruk öküz kıyruğı mıdır yoķsa keçi kıyruğı mıdır?” deyince ‘Uķba ḥod kıyruğı görünce Frenk dağı elinden bıraķdı, kaçdı. ‘Uķba’nıñ ‘aķlı gitmiş iken gine kendine geldi. Bir kez feryâd idüb eyitdi: “Bire kıomañ, Baṭṭâl’dır şü geçüb giden deyince Allâhu ekber anla gör imdi (550) ol biñ kişi ol Frenk oğlanıñ ardınca gitdiler. ‘Uķba’nıñ yanında kimse kıalmadı, Seyyid-i ḥazret gördi kim çâdır ḥâli kıaldı. Hemân-dem içeri girdi. ‘Uķba boğazından pek tıtdı, feryâd eylemege başladı. Seyyid-i ḥazret söyletmedi, tiz ‘Uķba’yı çârmıģa gerdi.” didi iken hemân la’ini kıasâblar gibi derisin yüzüb, la’iniñ cânı cehenneme gitdi. Andan Seyyid hemân-dem derisin alub, ayru orada tırmadı, çıkub Müheng-i Hindî’niñ evine geldi ve ‘Uķba’nıñ yerinde bir pâre et kıaldı. Meger ol biñ kişi dağı vardılar, ol Frenke irişdiler ve öldürdiler. Başın kesüb süngüye dikdiler ve işte Baṭṭâl’ıñ başı deyüb gezdirdiler, çün çâdırı geldiler, gördiler kim ‘Uķba’nın derisi yüzülmüş ve yerinde (551) bir pâre murdâr et kıalmış, güyâ kim yüzülmüş, tilki etidir, ayrıķ andan ğayrı nesne yoķ. Tiz gelüb Kıayzer’e ḥaber virdiler, eyitdiler: “Baṭṭâl kıattâl ‘Uķba’yı öldürmüş.” didiler. Kıayzer dağı feryâd eyledi. Begleri eyitdiler: “Ey melik Baṭṭâl anı ol kıadar ele getürdükdün şoñra nice diri kıoya, hemân kendini şaķın.” didiler. Çün Seyyid-i ḥazret Müheng vedâ’ idüb Malatya’ya geldi. Kıamu yâranlar kıaşu geldiler. Seyyid birle görüşdiler, ‘Uķba’nıñ derisin görüb řâd oldılar. Kıal’e kıpusına ařa kıodılar. Andan râviler şöyle rivâyet kıılurlar kim kırķ yıl la’iniñ derisi aşılı tırdı. Çün Seyyid-i ḥazret bu işi dağı temâm eyledi. Ḥalîfeye (552) dağı nâme bildirdi, ḥalîfe dağı aźim-i řâd oldu ve Seyyid’e ḥayır du’âlar kııldı. Andan ḥalîfe dağı iki dest-i ḥaṭ ve eyü ḥil’atler Seyyid’e ve Emîr-i ‘Ömer’e gönderdi ve eyitdi: “Rûm’dan yaña göz kıulaķ tutuñ ve cäsüslariñiz eksik olmasun.” deyü nâmede bildirdi ve dağı işte Kıayzer her yıl ḥalîfeye ve Seyyid’e ḥarâc virmege râzı oldu ve her yıl dağı gönderirdi. İşte diyâr-ı İstanbul’da dağı Seyyid-i Baṭṭâl-ı Ğazî’niñ sâye-i sa’âdetinde bu ḥâl ile yemekde ve içmekde kıaldılar ve bir zamân dağı bunuñ üzerine geçdi ve ‘âlem dağı münevver oldu. Bu kıışsa burada temâm oldu. Bir cemâl-i seyid-i kâ’inât Muḥammed Muřtafa Reřule şalavat.

Bu Meclis, Seyyid Baṭṭâl Ğazî Hindistân’a Varub Dîvi Kıatlı Eyledigidir

(553) Râviler şöyle rivâyet ve böyle hikâyet iderler kim Seyyid'in üç oğlu var idi. Biri 'Alî' ve biri Beşîr ve biri Nezir idi, ammâ Alî hûb yigit idi, mektebde okurlar idi. Bir gün geldiler hûcâcelerine hediyeye istediler, nesne bulunamadı virmege Seyyid-i hâzret arkasında geydigi kaftanın çıkardı, oğullarına hediyeye için virdi ve eyitdi: "Ey oğullarım! Bunu üstâdınıza iletün, veriñ ve çok 'özürler dileyin kim gine inşâ'llâh gazâdan gelicek, aña dañı hızmata idevüz." didi. Çün Seyyid'in hâtunı Gülendâm bu haberi işitdi: "Seyyid'e eyitdi: "Ey sultân-ı 'âlem! Revâ mıdır ki seniñ gibi pehlevân 'âlemdede manendiñ olmaya, bu gün oğullarının üstâdlarına hediyeye virmege bir yolun bulunmadı, çıkardıñ (554) arkandan kaftanın virdiñ, hüd bu dünyâdır, hastalık ve sağlık var niçün biraz dünyâlık idinmezsiñ? Lâzım olur." didi. Andan Seyyid-i hâzret eyitdi: "Yâ Gülendâm! Sen işitmedin mi? Benim Resûl'ıma hergün bu deñlü altun ve gümüş kâfirlerden harâclar gelürdi, cümlesin dervişlere ve faqirlere bahş iderdi, bir habbesin irteye komezdi ve Hâzret-i Alî dañı öyle iderdi, bunlar dünyâyâ meyl eyledi, her ne kim iderlerdi. Allah rızâsı-çün iderlerdi. Ben dañı anlarıñ aşlındanam, hüd âşıl hañâ kılmaz, her ne idersem Allah rızâsı-çün eylerem. Dünyâlık cem' eylemek benim elimden gelmez, didi. Andan Gülendâm eyitdi: "Yâ pes nice dir, Emîr-i 'Ömer bunca hâzîne cem' ider ve günde bir iki esbâb değışdirir, gider, ol dañı seniñ aşlındandır." (555) didi. Seyyid dañı eyitdi: "İmdi sen melûl olma, ben anıñ kızını dilerem." didi. Gülendâm eyitdi: "Neñ var, andan kızını dilerseñ? Dünyâ aşlından bir yoluñ yok. Anıñ kızına mâl gerek." didi. Seyyid eyitdi: "Sen hic guşşaya yeme, ben anıñ kızını dilerim." didi. Gülendâm eyitdi: "Dile, virirse bakalım, al." didi. Andan Seyyid turub Emîr-i 'Ömer katına gelüb birâz eşnâ-yı kelâmdan soñra eyitdi: "Yâ Emîr-i 'Ömer işitdim ki seniñ mâliñ çok imiş, imdi ol ki ehlu' llâhdır, mâl cem' itmez." didi. Emîr-i 'Ömer eyitdi: "Ey sultân-ı 'âlem! Eger mâlim çok ise nola? Kızım dañı vardır, şabâh ol birgün bir eyü köykü elime girerse kızım mâlim birle aña virirem, eger bir eyü köykü bulursañ baña bildir, kızımı aña vireyim." (556) didi. Seyyid dañı eyitdi: "Eyü köykü istersin, gel imdi kızını baña vir." didi. Emîr-i 'Ömer eyitdi: "Seniñ hüd vardır Târiyün'in kızı." didi. Seyyid eyitdi: Benim Resûl'ımıñ hüd tokuz." idi. "Benim iki olursa ne lâzım gelür." didi. Emîr-i 'Ömer eyitdi: "Nola hareme varayım, bir meşveret ideyim." didi. Seyyid eyitdi: "Varğıl." didi. Emîr-i 'Ömer tiz turub evine geldi ve hikâyeti hatunına bildirdi, hatun eyitdi: "Ol kızını ne ile alır? Bir pulı yokdur. Gice şovuğdan yatamaz ve her kande varır ise evlenür." didi. Kız dañı anda hâzır idi, eyitdi: "Nola, anıñ her 'uzvına bir 'avrat gerekdir." didi. Ol dem atası kağdı. Kızın ağzına yumruğ urdı. Kızın ağzını, burnını kızıl kana garğ eyledi ve eyitdi: "Hiç (557) degil, seniñ anıñla pâzârıñ vardır." didi. Emîr-i 'Ömer dañı eyitdi. İşte kızın dañı meyli vardır. Nice itmek gerekdir, eger virmez isen biz görmeksizin, bunlar biriye buluşurlar." didi. Atası eyitdi: "Bâri Battâl'dan çok mâl iste, anıñ hüd nesnesi yokdur ki vire andan kurtuludur." didi. Emîr-i 'Ömer eyitdi: "Ne isteyelim?" Hatun eyitdi: "Ol aq fîl kim Hindistân'dadır ve üstünde altun çetreye ve ayağında halhal ile getürsün ve yüz kızıl kıvrıçık deve ve yüz at 'Arabî ve yüz at Rûmî ve yüz at Tatarî, her biri murażza', egerlü ve üstünde yarısı oğlan ve yarısı kız ola. Bunları dile, bunlar hüd bî-mecâl nesnedir, ele girmez, ferâgat olur." didi. Andan Emîr-i 'Ömer turub Seyyid'in katına gelüb (558) bunları taleb kıldı. Seyyid-i hâzretine yok dimedi,

“Hoş ola evet, bañā bir yıl mühlet viriñ.” didi. Andan Emîr-i ‘Ömer çün va‘deyi perkitdiler. Seyyid-i hazret turub tiz evine geldi, hikâyeti hatunına dağı bildirdi. Yârenler dağı iştdiler, kamusu bu işe ve Emir-i ‘Ömere melül oldılar. Andan Seyyid’e gelüb eyitdiler: “Ey sultân-ı ‘âlem, ol didigi nesnelere gereksizler, gel kerem eyle, ferâgat ol.” didiler. Seyyid-i hazret eyitdi: “Yârenler er oldur ki kavlınden dönmeye, ben kavil eyleyüp boynuma aldım, elbette Hindistân’a gitsem gerekdir. Hağ te‘âlâ başıma ne yazdıysa, görsem gerek.” didi. Andan gice yarusına degin yârenler ile şöbet eylediler. Ol dem oğulların ve hatunıñ ve yârenleriñ vedâ’ idüb (559) Aşkar dîvzâdeye süvâr andan tevekkül Allah’a idüb ‘azm-i Hindistân eyledi. Her kande uğrasa şikâr iderdi. Temâm üç ay gitdi, birgün deniz kenârına geldi. Bir buñâr öñinde bir murğ-ı zâr gördi. Anda indi, av etlerin pişirüp ve Hağ dergâhına münâcât eyledi ve eyitdi: “İlahî, baña sen ‘inâyet ve kudret ve kuvvet vir, bu bendeniñ dilediklerin sen müyesser eyle.” didi. Andan uykusı gelüb biraz yatdı. Nâgâh Aşkar kişnedi. Seyyid uyanub gördi kim Hızır peygamber çıkageldi. Seyyid’e selâm virdi. Seyyid-i ‘aleyk aldı, Hızır aleyhisselâm eyitdi: “Ey ciger küşem, tiz atına bin.” didi. Seyyid tiz atına bindi. “Yum gözin.” didi. “Gözin yum.” didi. “Aç.” didi. Açdı gördi kim kendini deniziñ öte (560) yakasında gördi, secde-i şükür kıldı ve gördi kim ‘avratları za‘firân karanfil, zencefîl aşığa yukaru bağıdı, kimseyi görmedi. Bir âvâz geldi kim “Ey ciger küşem, yuri imdi, Hindistân budur, tevekkül Allah’a kıl.” didi. Seyyid-i hazret revâne oldı, iki günden sonra bir şahrâya irişdi, gördi kim bir bāğ eṭrâfı dîvâr ve bāğın orta yerinde bir köşk Seyyid bāğın içine girdi ve dolaşdı, hiç kimseyi bulamadı, ‘acaba kaldı, eyitdi: “Bunuñ gibi mağâmda bir kimseyi bulamadım, bir haber soraydım.” didi. Andan gine Aşkar’ın koyuvirdigi yere geldi. Aşkar’ı dağı anda bulamadı. Ol dem bāğdan taşra çıkub piyâde yola revân oldı. Aşşam vaktinde bir şehre irişdi. Gördi kim mu‘azzam içi tolu, beni âdem galabalık, (561) Seyyid geldi. Bir güşede oturdu. Çün sâbâh oldı, namâzın kıldı. Gördi kim karşıdan bir kişi gelür, aña karşı varub şordı. “Buñā ne şehri dirler?” Ol kişi eyitdi: “Bu şehre Tañāniyye dirler.” didi. Andan Seyyid-i hazret sürüb kal’a kapusına gelüb, kapu açıldı. Seyyid içeri girdi, gördi kim halâyık işlü işine muğayyed olub giderler, yine bir demde gördi kim meger bu şehriñ pâdişâhı Mihrâseb dağı dört yüz kıl birle çıkageldi. Seyyid’e Mihrâseb’in gözi dūş oldı. Gördi kim bir kadd-i kâmet şâhibi kişi Mihrâseb’e hoş geldi, Tiz kılına eyitdi: “Karşuda turan tigidi alıñ, sarâya iletün, ben gelince bir hoş ri‘âyet (562) idiñ.” didi. Andan ol gulâm Seyyid’in katına gelüb eyitdi: “Ey yigit, tur, gidelim. Pâdişâh seni sarâya çağırır.” Seyyid eyitdi: “Seniñ pâdişâhıñ ne mezhebendir?” Gulâm eyitdi: “Put-perestdir ve putuñ vezni kırk batmân altun muraşşadır, bir pâdişâhıñ bunuñ gibi tañrısı yoğdur.” didi. Seyyid eyitdi: “Sen ne herze söylersin, put ne itdir ki hüdâ ola? Putı balta ile pâralamağ olur, hüdâ oldur ki nazîri bu kadar ve hâlik-i kâ’inât-ı zemîn-i zamân, mâh-ı âfitâb vaşif-ı dil ile muşavver olmaz ve seniñ pâdişâhıñ bir itimiş, ben kafir kapusına varamazam.” didi. Gulâm dağı herzeğe başladı. Seyyid gulâmı tutub iki kulağın kesdi, eline virdi, eyitdi: “Var imdi, ol bu ne Hudâ dirsın, (563) kulağın dürüst itsün.” didi. Feryâd itmeğe başladı. Halâ’ık dağı Seyyid’e gulüb eylediler, Seyyid-i hazret bir demde on sekiz kişiyi depeledi. Segirdüp Mihrâseb’e haber virdiler, Mihrâseb dağı ata binüb geldi. Gördi kim Seyyid her kime bir yumruk urur, artığ ses virmezdi ve

biri aña muķābil olamaz, bir kez Mihrāseb çağırub “bire ok serpiñ.” didi. Seyyid’e tiz bārān eylediler ve çok zahım irişdirdiler, kan çok aķdı, aħşam oldu. Seyyid kendini uğurlayub ‘askerden çıķdı, bir virāneye geldi. Dıvār dibinde bir taşı altına koyub yařdıķ eyledi, yatdı uyudu, bunlar meř‘alelerle aradılar. Seyyid’i bulamadılar Mihrāseb daħı sarāyına geldi vezīrine Behnām dirlerdi, eyitdi: (564) “Yā Behnām! Bu kiři ne kişidir, dıv midir perī midir hergiz bunuñ gibi ādem görmedim, ‘aceb şimdi nereye gitdi. Ola sen daħı bu gice bir zāvur bileydik.” didi. Ol gice Behnām daħı Resūl ĥazretin dūřunde gördi, varup Resūl-ı ĥazretiniñ öñünde İmān getürüp Müslimān oldu. Resūl-ı ĥazret buyurdu: “Yā Behnām, dünki gün siziñle cenk iden pehlevān benim ciğer-gūřem Seyyid Battāl Ėazīdir, şimdi fülān virānede yatur. Tiz řur, oęluñ ile anı maķamıñıza alıñ, niyāz idiñ. Eger dilerseniz benim řaęā‘ımdan maħrum ķalmanız.” didi. Ėün Behnām uyandı, gördi kim eviñ iči misk-i ‘anber koħusu tolmuş ve kendini daħı pür-nūr olmuş. Ol dem oğlı daħı iğeri girdi, eyitdi: (565) “Ey baba, bu gice ben dūřümde Muħammed Muřtafa’yı gördüm ve nice kim atası gördi, oğlına daħı öyle ĥaber virdi, hemān ikisi bile şehirden geldiler, hemān kilide el urdılar, kilid ellerine geldi. Tiz taşra çıķub Seyyid’iñ ķatına gelüb gördiler kim Seyyid-i ĥazret mübārek bařınıñ altına bir tař yařdıķ itmiş, yatır selām virdiler, eyitdiler: “Ey resūlü’llāh’iñ oğlı, gel şehre gidelim.” Seyyid eyitdi: “Siz kimlersiz, beni ne bildiñiz, Resū-lü’llāh’iñ oğlı idi kim.” didi. Bunlar daħı peyęamber ĥazretini dūřde gördüklerin, Seyyid’e ĥaber virdiler, aldılar sarāya getürdiler. Mübārek ayağına yüz sürdiler, ‘özürlerin dilediler ve raħmetin ĥoř bend idüb (566) bağladılar ve mübārek yüzine gül yağı sürdiler, Seyyid-i ĥazret yemek yeyüb birāz yatdı, yine uyandı vezīr gördi kim Seyyid-i ĥazret řaę āsān ĥię ağır yeri ķalmamıř, vezīr řükr eyledi. Andan ābdest alub Seyyid birle řabāħ namāzın ķıldılar, vezīr eyitdi: “Sultān buyur, sen pādiřāhiñ ķatına varam, řāyed ol daħı dālāledden ķurtıla.” didi. Seyyid “Nola.” didi. Andan vezīr sordı. Mirāseb’iñ ķatına geldi. Mihrāseb eyitdi: “Yā Behnām! Bu gice ol kiřiniñ ĥālini bildin mi.” didi. Vezīr iyder: “řāha bildim, ol kiřiniñ řāli‘iñ kuvvetlü ulu zād bildim, ‘acebdir eger peyęamber (567) neslindeñ degilse.” didi. Mihrāseb eyitdi: “Dīn Muħammed nicedir?” Vezīr eyitdi: “Anlar yerleri ve gökleri yaradan Allāh’a şaparlar didi. Mihrāseb eyitdi: “Yeri ve göęi benim putlaram yaratmadı mı?” didi. Vezīr eyitdi: “řāh ol putı bir ādem düzer, Allah oldu kim düküli, nesneleri yaradıb pīr kiři düzmek elinden gelür. Ėudā oldur ki Ėur‘ān-ı azīm-i řān-ı menşur ķıldı.” didi. Mihrāseb eyitdi: “Yā Behnām ‘aceb söylediñ, bārī ol eri bula.” idim. Bir adım ol daħı ĥaber virir.” didi. Vezīr tiz yerinden şurdu. Seyyi‘de gelüb Seyyid’i aldı Mihrāseb’iñ ķatına geldi, ĥazrete yer gösterdiler, geğüb oturdu ve bir zamāndan řoñra (568) Seyyid Mihrāseb’e eyitdi: “Ey melik, sen bir ķoca küçükden besleseñ anıñ ĥaķķında çok māl çarħ eyleseñ ‘aķıbet ol seni bıraķub bir pādiřāh ķatına varsa, artık seni ekmeşe ba‘desiniñ eline girse, anı neyledin?” didi. Mihrāseb eyitdi: “Ėanıñ iğerdim.” didi. Seyyid eyitdi: “Yā ĥaķ te‘ālā sañā bu deñlü ‘ināyet eyleye, seni toprağdan yaradı ve pādiřāhlık virdi ve şağlık ve bunca ni‘metler virdi, sen anı koduñ, yüz çevirdiñ bir gün anı yād itmesiñ, bir nesneyi kim sen anı kendi eyleye düzüb yine aña şaparsın.” didi. Mihrāseb çün Seyyid’den bu kelāmı diñledi, eyitdi: “Ey yigit, ‘aceb sözler söylediñ, bārī benim putum alın gelin, bir görelim ol daħı (569) ne ĥaber virir?” didi. Ėādimler

vardılar, ol pütü getürdiler. Nefîs tonlar geydirmişler ve yüzine burka' tutmuşlar. Ol dem Mihrāseb ve begler pūta karşı vardılar, yüzünden burka'ı kaldırdılar. Seyyid gördi kim gözleri gevherden, tudaqları la'ilden dizilmiş ve içi misk-i 'anberle tolmuş, Mihrāseb eyitdi: "Ey benim ma'būdım, bunca yıldır ki saña taparım ve secde iderim, şimdi bir kişi geldi, beni senden men' ider ve bu siziñ işiñiz küfürdür dir imdi, Seyyid'e ne dirsın, añā cevāb vireyim." didi. Pud dağı hareket idüb, Battāl kıttāl Rūm vilāyetin harābe virdiñ, dilersiñ kim vilāyeti dağı harāb idesin." didi. Çün Seyyid-i hazret (570) pūtdan bu hareketi işitdi. Āyete'l-kürsi okıdı, puta üfürdi. Püt yüzi üzre düşdi, hemān Haqq'ın kudretinden putı ditreme tıtdı, birāzdan soñra bir tarrāka kıpıdı, pāre pāre oldı. Her bir pāresinden āvāz geldi kim "Eşhedü en lâ ilahe illā'llāh ve eşhedü enna Muḥammeden 'abdühü ve Resūluhu." Pes Mihrāseb bu hāli görünce, hayretde kıaldı ve eyitdi: "Yā Behnām! Bu kişi ne dedi kim, benim pūtum böyle oldı?" didi. Vezīr eyitdi: "Ey melik! Allah'ın adın okıdı, püt bātil oldı." didi. Andan Mihrāseb eyitdi: "İmdi ma'lūm oldı ki bu kişiniñ dīni haqqdır." didi ve dağı Seyyid-i hazret ol kıulağın kıopardığı anda idi, Seyyid'in mübārek ayağına düşdi ve eyitdi: (571) "Şol pūta okıdığıñ du'āyı dağı oku." didi. Seyyid-i hazret Fātiḥa süresin okıdı, okırdı anın kıulağı dürüst oldı. Andan Mihrāseb'in 'itıkādı dağı muhkem oldı. Seyyid eyitdi: "Dağı ne istersiz? Tiz İmāne gel Müslimān ol." didi. Mihrāseb eyitdi: "Ey sultān-ı 'ālem, benim bir kıızım vardır deyü kıapdı, esīr eyledi. Eger ol kıızım dağı hālāş iderseñ ve baña getürürseñ memleketim ile Müslimān olayım." didi. Seyyid eyitdi: "Ol dīv kıandedir, baña yerin göster ki gideyim." didi. Behnām eyitdi: "Ben seni anda götüreyim." didi. Ammā yolda iki zengī vardır, birine 'Ancāf ve birine 'Azrāf (572) kıatı heybetlü zengīlerdir." didi. Seyyid eyitdi: "Sen beni anda ilet, ayrıq ğam yeme." didi. Ol dem Seyyid'le Behnām tebdīl cāme idüb oldılar, dördüncü gün bir yere geldiler, Behnām eyitdi: "Ey sultān-ı 'ālem, uş bu yerde, ol zengī." didi. Seyyid eyitdi: "Allah rāst getüre." didi. Ol dem bir āvāz geldi kim: "Hāy kıanına şuşamışlar, bundan kıuş dağı geçmez benim heybetimden." didi. Seyyid gördi kim bir herīf kırık arş kıadd-i kıāmeti bir büyük taş delmiş bir ağaca geçürmiş, 'amūd idinmiş. Seyyid ol dem elin Behnām'a virdi, piyāde olub, merdānevārī, 'Ancāf'a karşı yürüdi. Seyyid'e ol 'amūdi havāle eyledi. Seyyid şıçradı, bir yaña dağı tırdı. 'Amūd indi, yerı tolab (573) çukur gibi yardı vezīr eyitdi: "Nāzenin pehlevān 'amūduñ altında kıaldı, dirken gördi kim Seyyid-i hazret bir kerre na'ra urdı. 'Ancāf'ın ardından birışüb gögsine bir puşt urdı kim tepesi üzre mu'allā mu'allak yıkıldı. Tıru gelince Seyyid-i hazret tiz şakalın toladı, hançeri boğazına 'Ancāf eyitdi: "Sen kimsin ki benim gibi ejderhāyı bir yumruqda yıkıdıñ. Seyyid-i hazret ol dem kendini bildirdi, İmān getür." didi. 'Ancāf āmān diledi. Seyyid'in mübārek ayağına düşüb müslimān oldı. Şādılıkla Seyyid'e kıul oldı. Kıulağın deldi, hālka geçürdi ve eyitdi: "Ey sultān-ı 'ālem bu iklimde gelmeñe sebeb nedir?" didi. (574) Seyyid dağı Mihrāseb'in hikāyetin bildirdi, 'Ancāf eyitdi: "Ey sultān-ı 'ālim, kıarı dīv yāvuzdur, meger haqq te'ālānden 'ināyet ola, ol gice anda şohbet eylediler, 'Ancāf eyitdi: "İlerüde benim bir kıardaşım vardır, ümıddir ki ol dağı İmāne gele." didi. Seyyid'e yol gösterdi, pervāne oldı, dördüncü gün 'Azrāf'a geldiler. Bunuñ hikāyeti 'Ancāf gibi oldı. Seyyid'e kıul oldı. Seyyid-i hazret 'Azrāf'ın kıulağına dağı mengüş taqıdı. 'Azrāf et bişürdi, Seyyid kıonaqladı. Andan Seyyid'e yolu gösterdi, pervāne olub gitdiler.

Yedi gün sonra bir kal'aya irişdiler. Gördi kim ak mermerden yapılmış (575) Giceye degin eğlendi. Gördi kim bir kız mâhe beñzer burç başında ıurur, çün Seyyid gördi, eyitdi: “Şaddak yâ Rasûlü'llâhi! Hoş geldiñ yâ Seyyid Baıııâl Ğazî ve ey Behnâm vezîr! deyüb kapuyı açub, gelüb Seyyid'in mübârek ayağına yüz sürdi ve eyitdi: “Ey şâh-ı cihân! Gerekdir kim bu mel'unıñ bu vilâyeti ħalâř idesin.” didi. Seyyid eyitdi: “Neden bildiñ?” didi. Kız eyitdi: “Ben Kışâvân řâhıñ kıızıyam, imdi esîrem, esîrlik cânıma geçdi. Bu gice çok ağladım ve düşümde Resûl ħazretini gördüm.” Eyitdi: “Şabâĥ bunda benim oğlum Seyyid Baıııâl Ğazî gelür, aña diviñ maċâmını göster, kıızı divi öldürse gerekdir.” didi. Seyyid ħayrân ħaldı. Andan (576) kız Seyyid'in öniñe düşüb şehre getürdi. Diviñ sarâyına girdiler, kışık ayak nerdübân çıkdılar ve yedi dağı Seyyid içerü geçdiler, andan gördi kim birbirine ħarřu dört şuffe şeddâdı taĥt ħurulmuř, şağında şolunda hücreler altun ve gümüşden, Seyyid kııza eyitdi: “Şimdi ol ħarı div ħandedir? Kız eyitdi: “Ey şâh-ı cihân bu taĥtıñ altında bir kıuyu var, her dem mel'un andan gelür, anda gider bilmezem, anda neyler?” didi. Hemân-dem Seyyid ol taĥtı yabâna atdı, gördi kim bir kıuyu nerdübân aşılmış, nerdübândan aşağa indi. Gördi kim ħaranlık bir dem oturub gördi kim bir deryâ ĥiç kenârı yok, Seyyid melül olub eyitdi, şimdi (577) olub eyitdi: “Şimdi bundan girüye dönersem baña dirler kim Seyyid divden ħorċdı. Anıñ-çün gitmedi dirler.” didi. Andan bir zamân münâcât eyledi. Gördi kim deryâ ol dem cüře geldi. Deryâdan bir balık çıċageldi. Fařıĥ dil ile Seyyid'e selâm virdi ve eyitdi: “Yâ Seyyid! Ben balıgam ki Yünus peyđamber benim ħarnımda kışık gün yatdı ve benim içim tesbîĥ ve tehlîl ıoldı ve anıñ berekâtında ħamu balıċlarıñ řeyĥi oldum. Bu gün nidâ geldi kim: “Var, Seyyid-i Baıııâl Ğazî'yi şudan geçür, gel!” İmdi benim arċama, ben seni öte yaċaya geçüreyim.” didi. Seyyid gördi kim řađa beñzer, sevinüp tîz balıđıñ arċasına bindi. Seyyid'i balık bir cezîreye çıċardı. Balık yine deñize gitdi. Seyyid-i ħazret dağı andan (578) bir köşke geldi. Gördi kim bir nerdübândan yuċaru çıkdı. Bir sarây gördi, içinde on sekiz kıızlar oturur. Her biriniñ beñizleri diviñ ħorċusından şararmış. Çün kıızlar Seyyid'i gördiler, ħarřu gelüb eyitdiler: “Sen kimsiñ, bunda neylersin?” didiler. Seyyid-i ħazret eyitdi: “Geldim ħarı divi öldürem ve sizi anıñ řerrindeñ ħurtaram.” didi. Kıızlar eyitdiler: “Ĥarı div seniñ bildiğin degildir, hemân anıñ yüzün görürsen ödün şınar.” didiler. Bunlar bu sözde iken bir ġulgüle peydâ oldu, diviñ ayağı âvâzı geldi. Râviler öyle rivâyet ider ki, ħaçan ki kıızlar depük âvâzın çün işitdiler. Cümlesi yüzimiñ üstüne düşdiler, andan ħazret kendi (579) taĥt altına pünĥân eyledi. Gördi kim bir ħarı divi çıċageldi. Başı toñuz başına beñzer ħulaċları fil ħulađına beñzerdi ve pençeleri arslan pençesine beñzer, kıuyruğı ejderha kıuyruğına beñzer ve iki arslan iki eline almış, birbirine öyle urdı kim, pâre pâre oldılar, andan la'ın bir kez kıızub heybetle mel'un çağırub eyitdi: “Ey Baıııâl ħattâl şimdi ħaşdıma mı geldiñ, gör imdi ben dağı saña neler idem.” deyüb şanüber ağacından bir şağı geçürmiş aldı, Seyyid'e ħavâle eyledi. Seyyid-i ħazret bir yaña řıċradı. Ol ġürz imdi yere ġarċ oldu, eyitdi: “Ey Baıııâl saña şu gerek.” deyince ol şâh-ı evliyâ Seyyid bir kerre na'ra urdı, imdi la'ine ħoltuđı (580) altından tiğ-i Daĥĥâċ'i şöyle çaldı kim la'ın iki pâre oldu, bir âvâz geldi ki “Eger er iseñ bir dağı çal.” didi. Seyyid eyitdi: “Ey la'ın çalmađıñ ancaċ seniñ budur.” didi. Kıızlarıñ çün 'aċılları geldi, gördiler kim ħarı deyü iki pâre olmuş, yatur kıızlar dağı gelüb Seyyid'in mübârek ayağına yüzler

sürdi. Mihrāseb'in kağızıdır?" İçlerinden birisi gelüb Seyyid'in mübarek ayağına yüz sürdü, andan Seyyid-i hazret tiz divi'nin başını ve derisini yüzdi. Kızlar dağı alub deniz kenarına geldi. Andan Haqq'ın kudretinden ol balık yine geldi. Seyyid-i hazret ol kızlar birle yine balığın arkasına bindi, denizi geçdi, çün (581) karaya çıktılar, balık Seyyid'e eyitdi: "Ey sülale-i Resül, benim saña emānetim vardır." didi. Seyyid eyitdi: "Söyle nedir?" Balık eyitdi: "Vaqtā ki sen Resül hazretiniñ türbesine varasın, benim selāmım anda degüre." Diyesin kim kıyāmet gününde beni şefā'atdan mahrūm itme." didi. Seyyid-i hazret kabül eyledi. Balık yine denize gitdi, Seyyid yine ol karaca yolu tutub geldi, nerdübāndan çıkdı. Bu taraftan Behnām vezir melül iyderdi: "Aceb Seyyid-i hazretiniñ ahvāli nice oldu?" deyüb tururdu, gördi kim Seyyid-i hazret çıkageldi ve on sekiz kızlar ile ve divi'nin başı ve derisi bile Behnām vezir şād olub, secde-i şükür kıldı. Seyyid'in ayağına yüz sürdü (582) ve eyitdi: "Ey ciger-güşe-i Resül! Bu iş kim sen işlediñ ve bu vilāyete sen rahmet olduñ, bu mel'un divi'nin şerrinden bu iklimi hālāş eylediñ, seniñ eyü adin tā devr-i kıyāmete degin söylene." didi. Andan didi. Andan Seyyid eyitdi: "Yā Behnām, şimdi bize at gerek." dirken Seyyid'in mübarek gözi bir kapuya düş oldu, tiz varub kapuyu açdı, içerü girdi, gördi kim bir şahrāya çıkageldi. Çayır çimen tersyüz at 'Arabı var, atlar otlar Aşkarzāde aralarında bile sāz sebıl yürür. Seyyid-i hazret Aşkarın gözlerinden öpdü ve Behnām vezir bu işlere hayrān oldu. Andan ol atlara māl yükletdiler ve kızları bindirdiler, yola revāne oldılar. Tokuzuncı gün 'Azrāf'a geldiler, 'Azrāf (583) çün Seyyid'i gördü, şād olub karşı geldi, mübarek ayağına yüz sürdü, ol dem 'Azrāf'ın gözi şah-ı Kışmır'ın kızına düş oldu. Seyyid'den dilek eyledi ve kız dağı 'Azrāf'a meyl eyledi. Seyyid dağı nikāh idüb virdi, murād hāşıl kıldılar, dördüncü gün 'Ancāf'e geldiler, ol dağı Kırvān şahın kızına 'aşık oldu ve diledi. Seyyid-i hazret anı dağı 'Ancāf'e virdi. Andan Seyyid-i hazret Behnām veziri ilerüye götürdü ve eyitdi: "Sen var bizim haberimizi Mihrāseb'e vir." didi. Çün vezir dağı tiz gelüb Mihrāseb'e bildirdi. Mihrāseb şah dağı buyurdu, tiz şehirden büyük küçük bay gedā Seyyid'e karşı geldiler, Mihrāseb pādīşāh dağı ilerü gelüb Seyyid'in mübarek hāk-i pāyine (584) yüz sürdü ve 'özrün diledi, hayr-ı du'alar itdi. Zīrā divün başın ve derisin gördü ve eyitdi: "Ey şah-ı cihān, bu seniñ itdiğin eyilikleri Allāh Te'ālā 'ivazınıñ vire." didi. Andan Seyyid-i hazretini ikrāmla şehre getürdiler, divi'nin başın ve derisin burca aşdılar, ol pādīşāh kızlar kim esir olmuşlardı. Haber virdiler, kamusu gelüb kızların gördiler. Seyyid'in ayağına düşüb, hayr-ı du'alar eylediler ve divi'nin başın teferrüc eylediler. Andan on sekiz pāre şehriñ begleri gelüb Seyyid'in önünde müslimān oldılar ve cümle vilāyetler Müslimān oldılar, andan Behnām dağı Seyyid'in gelüb ey şir-i haqq her biriniñ (585) muradı siziñ katınıñda revā oldu ki, ne olaydı. Bizim dağı muradımız revā revā olsa." didi. Seyyid-i hazret dağı "Seniñ muradın nedir?" Behnām eyitdi: "Mihrāseb'in kızı birle benim oğlum Mu'āz severlerdi, dilek ile sen haqqı müsteħakına dege." didi. Seyyid tiz Mihrāseb'e haber virdi, Mihrāseb'in kızını nikāh idüb, Mu'āz'a virdiler. Murād hāşıl eylediler. Andan Seyyid-i hazret Mihrāseb'e eyitdi: "Yā Mihrāseb, ben bu iklimi aq filden ötürü gelmişem, ol kande olur baña haber viriñ." didi. Mihrāseb eyitdi: "Ol hayalatı Müslimān katında olur ve bundan oraya yedi günde vardılar ve hem putperestdir ve benim dağı düşmānımdır." didi. (586) Hazret eyitdi: "İmdi buraya giderim." didi. Mihrāseb eyitdi:

“Ben dağı siziñle bile giderem.” didi. Seyyid eyitdi: “Yoğ, ben tenhâ yürümeği severem, siz bañâ himmeti yoldâş.” deyüb Aşkar zâdeye süvâr olub, anlara vedâ‘ eyledi. Cümle ğaziler ömrine tekbîr diyelim. Muğammed’e şalâvât virelim, gel gör imdi ol ğaziler sultânı Seyyîd Battâl ğazî ğazretleri çün yedi gün gitdi. Sekizinci gün mertebeye irişdi. Gördi kim şahrâda iki ‘asker birbirine karşı muğâbil olmuşlar cenk iderler, biriniñ yüz biñ ‘askeri var ve biriniñ seksân biñ ‘askeri var, seksân biñ ‘asker cümlesi Müslimânlardır. Andan Seyyid-i ğazret gördi kim karşıda bir kişi тұrur, vardı. (587) Andan ğaber aldı, bu ne ‘askerdir ol eyitdi: “Mışır bunda dağı bir Mışır vardır, pâdişâhına Ğayzer dirler ve birine Heylândır, putperestdir, diledi kim Ğayzer’i vilâyetinden çıkara, Ğayzer dağı ‘asker çekdi geldi, işte ikisi cenk idüb тұrur.” didi. Çün Seyyid ğaber aldı, gördi kim Heylânın ‘askerinden bir kâfir meydâne girdi. Birbiri ardınca on Müslimân şehîd eyledi. Andan mü‘minlerden Hâlid adlu bir yigit, meydâne girdi. Ol kâfiri depeledi, cânı cehenneme gitdi. Andan kâfirlerden Ğâlün-ı Hindî meydâne girdi. Hâlid’i bir ğarb-ıla şehîd eyledi. Andan Hâlid’in yüregi çıkarub, Müslimânlar karşı yedi. Andan Seyyid-i ğazretiñ mübârek özi köyündi, artık ğararı ğalmadı, (588) тұrdığı yerden ra‘dvârî öyle, öyle na‘ra çıkardı kim ğamu kâfir Müslimânlar şandılar kim, seb‘a-yı semâvât birbirine doğandı. Bu iki ‘asker üzerine heybet oturdı ve eyitdiler: “Acabâ bu ğuşşâ nedir?” didiler. Hemân Seyyid-i ğazret ğamle idüb Ğâlün-ı Hindîye berâber geldi ve eyitdi: “Ey la‘în âdemiñ yüregi mi yerler?” didi. La‘în ilerü geldi kim Seyyid’e ğamle kıla, Seyyid-i ğazret cendâvel evvel süngüsin karşı virüb, la‘îne bir kez urdı kim İncîlden bir pâre od çıkdı. Ğâlün’ı eliyle oda yağıdı, la‘iniñ cânı cehenneme gitdi. Anın ardınca bir dağı ve bir dağı bir demde altmış kâfir oda yağıdı, artık kâfirden kimse meydâne girmedi. Seyyid-i ğazret dağı bir kez kâfirleriñ alaylarına ğamle eyledi, (589) ğalb kalbe urdı, kâfiri ğanın sel gibi ağıttı. Çün gice oldı, Seyyid-i ğazret ‘askerden taşra çıkub tağ yolun тұtub revân oldı. Ol iki ‘asker ‘acaba diledi, eyitdiler: “Bu kişi ne kişidir kim bu gün meydânda bunuñ gibi hünerler gösterdi.” didiler. Andan Seyyid çün vardı, gice vağıtinde Aşkar’ı bir yerde pünhân eyledi. Ol dem sürdi, Ğayzer’in çadırına geldi. Gördi kim ‘asker çevre oturmuşlar. Ğayzer tağı üstünde dembedem Seyyid-i ğazretiniñ süngüşürler ve iyderler: ‘Acab bu kişi dīv mi, diri midir kim bu gün bize geldi, şunuñ gibi eylikler işledi, dirlerdi. Ğayzer ider ol pehlevân şimdi benim elime girse ğamu tâcımı (590) tağıtım aña işmarlarım.” didi. Ol kişi âdem degildir, belki feriştedir veya perîdir, bize buñ demde geldi. Muğammed’in mü‘cizâtı berekâtında destğîrlik eyledi, dağı Heylân’ın çadırına geldi, gördi kim Heylân cüzü bir uzun ğerîf başı çadır tavanına berâber olmuş, oturur ve karşıasına bir püt ğomuş secde ider, ağılar ve ider: “Ey benim ma‘būdum, bunca yıldır kim saña tıparım, bugün bir kişi geldi, bunca beglerim oda yağıdı. Bilmezem dīv midir perî midir, yine şabâğ gelürse meydâna aña ne cevâb virevüz?” didi. Seyyid eyitdi: “Hüner gösterecek vağıttir.” deyüb çekdi evvel süngüsin eline aldı ve bir kez pütüñ üzerine urdı, içinden pâre od çıkdı. Pütün içi (591) dağı müceffef Heylân üstüne uğradı, ğaftanı düşdi. Heylân ğaftanıñ çıkıarub pütüñ üstüne atdı. Püt dağı тұtuşdı, Seyyid taşra çıkdı. Her ğanı çadıra uğradıysa oda urdı, andan üç gün na‘ra urdı. Kâfir ‘askeri gice vağıtinde birbirine doğandı, şabâğa dek birbirin kırdılar çün şabâğ oldı, gördiler kim ortada yâd kimse yoğ

hemân birbirlerin kırmışlar, Heylân cāzū melūl olub buyurdu, tiz ol fīli egerdiler ve cenk ālātın üzerine ārāste kıldılar, bu tarafından Qayzer daḥı şād-ı hürrem bunlarıñ şeb-ḥünlarından Heylân daḥı ak fīle binüb azm-i meydān eyledi. Seyyid daḥı meydān içinde tırdı, andan Qayzer (592) ‘askerinden kişi gelüb Seyyid’e selām virdi ve eyitdi: “Ey pehlevāñ, dört yıldır ki Müslimān ol vaḳit kim Emīrū’l-mū’minīñ Ḥāzret-i ‘Alī - *kerrama’llāhu vecchehu*- bu vilāyete geldi. Qırk tokuz gün bu aḳ fīlīñ üstünde cenk eyledi ve bu Qayzer’iñ atası daḥı ‘Anḳāy-ı ol şīr-i Ḥudā’nıñ elinde Müslimān oldu, bu fīli daḥı ‘Anḳāy’e ol vaḳit bağışladı ve bu Heylân’iñ atası put-perest idi. Ol dem gelüb ‘Anḳāy’ı ḡāzabla öldürdi, şehīd eyledi ve bu aḳ fīli daḥı aldı, gitdi ol vaḳitden berü bu aḳ fīl Heylân cāzūdadır. Atasından mīrāş ḳalmışdır.” didi. Çün Seyyid bu ḥaberi işitdi, hemāndem bir kez yüzün fīlden yaña tıttub eyitdi: “Ey fīl mübārek bilgil ve āḡāhluk şal kim ben ol kişiniñ (593) oḡluyam kim seniñ üsde qırk tokuz gün ḡazā eyledi, İmānı eger gerçek ‘āşīḳ ve muḥīb iseñ bu demde baña daḥı yār ol.” didi. Hemān-dem ḥaḳḳıñ ḳudretinden fīl bir kez fışkırdı, şöyle silkindi kim üstünde Heylân’ı yere vurdu, gine şundi, ḥortūmı ile yere ḳapdı, hevāya atdı, indi, pār pāre oldu, gine ayaḡıñ altında belürsüz oldu. Andan segirdüb geldi, Seyyid’iñ mübārek ayaḡına yüz sürüb öñinde ḳarār eyledi. Seyyid-i ḥāzret hemān-dem Aşḳar’dan inüb şıçrayub fīlīñ üzerine bindi ve bir kez na’ra urub kāfirleriñ üzerine ḥamle eyledi. Andan Heylân’iñ oḡlu daḥı atasın ol ḥalde gördi. Ayrūḳ turamadı, ḳaçmaḡa yüz tıttı, bu tarafından Qayzer daḥı ḥamle eyledi. Bir demde kāfir ‘askeriñe (594) şöyle ḳılıc urdılar kim altmış biñ kāfiri ḥāke şaldılar ve ceng içinde Heylân’iñ oḡlunu tıttub Qayzer’iñ ḳatına getürdi. Qayzer daḥı düküli begleriyle Seyyid’e ḳarşu gelüb mübārek ayaḡına düşdi ve Heylân’iñ oḡlunu görüb şād oldu. Seyyid’e ḥayr-ı du’ālar eyledi ve eyitdi: “Ey ḥüdāvendā! Siz ne kişisiz? Lütf eyleyin, bize bildiriñ.” didi. Seyyid-i ḥāzret ol dem kendini bildirdi, Qayzer daḥı şād hürrem olub yeñiden Seyyid’iñ mübārek ayaḡına yüz sürdi, ol dem Heylân’iñ oḡlu daḥı gelüb Seyyid’iñ ḳademinde baş ḳoyub Müslimān oldu. Qayzer daḥı kıızıñ Heylân’iñ oḡluna virdi. Andan ol aḳ fīli Qayzer gine Seyyid’e virdi ve mübālaḡa māl, biñ yük altun gümüş ve yüz ḳul ve yüz at daḥı bunca armağanlar (595) birle Seyyid’e virdi. Andan Seyyid birle Qayzer daḥı yola revān oldılar, Mihrāseb’iñ ḳatına geldiler, Mihrāseb daḥı ḳarşu geldi. Seyyid’iñ ayaḡına yüzler sürdi ve Qayzer birle görüşdiler ve Seyyid’iñ bu işine ḥayrān kaldılar. Andan Seyyid yedi gün Mihrāseb’iñ yanında ḳarār eyledi. Mihrāseb daḥı çok ḥızmat idüb Seyyid’i āḡırladı. Andan sekizinci gün Mihrāseb daḥı Seyyid’e mübālaḡa māl virüb gemiler ḥāzır eyledi. Seyyid’i gönderdi, Seyyid daḥı yola revān oldu, yedi gün deñiz içinde gitdiler, sekizinci gün ḳaraya çıkdılar, Seyyid eyitdi: “‘Aceb bu ne maḳāmdır?’” didi. Çün gemiden taşra çıkdılar, bir buñar başında ḳondılar, gördiler kim ḳarşudan bir kişi gelür, andan ḥaber şordılar kim: “Malatya’ya ḳanḡı yoldan (596) gidülür?” deyü ol kişi eyitdi, şol ḳarşuki yol toḡrı gider. Andan göçdiler birḳaç günden Malatya’ya geldiler kim şehir yıkılmış, bir taşı bir taş üstünde ḳalmamış ve bir adam yoḳ ḥaber şoracaḳ, Seyyid ḥayrān oldu. Ol dem baḡlar arasında gezerken bir adam buldılar, Ebu’l-fetiḥ Āhenger dirlerdi, Seyyid-i ḥāzret andan ḥaber sordı: “Bu şehre ne oldu?” didi. Ol kişi daḥı Seyyid’iñ ayaḡına yüz sürüb eyitdi: “Ey ḥüdāvendā! Siz Hindistān’a gidicek Qayzer daḥı ḥaber almış, yüz biñ ‘asker ile geldi. Ḳamu yāranlara daḥı Emīr-i ‘Ömer’den

yüzlerin döndürdiler, eyitdiler: “Sen bizim serverimizi dünyâlıktan ötüri âvâre eyledin.” deyüb tağıldılar. Emîr-i ‘Ömer dağı tırmadı, kaçub Kirmân kal’asına girdi. Kayzer dağı geldi, (597) şehri şöyle kıldı, buldığını öldürdi, şehri dağı yağıb yıkdı, didi. Seyyid-i hazret buyurdu, anda çadırlar kırdılar ve tiz Emîr-i ‘Ömer’e dağı haber gönderdiler, Emîr-i ‘Ömer dağı gelüb Seyyid’in mübarek ayağına düşüb özrin diledi ve baki yaranlar dağı işidüb geldiler, ayağına yüzler sürüb ak filî görüb mübâlağa mâl birle hüdâya du’alar kıldılar. Andan ‘Emîr-i ‘Ömer ağlayub Seyyid’e eyitdi: “Ey sultân-ı ‘âlem ol kız kim size nâmzâd olundu idi. Kayzer’in elinde esîr oldu.” didi. Seyyid melûl olub anlara eyitdi: “İmdi ben gine Rûm’a giderim işte şol mâl kim gazâdan getürdüm, siz anıñla şehri imâret idin, evvelinden dağı gökçek olsun.” didi. Andan ol şah-ı evliyâ Aşkar dîv zâdeye süvâr olub ‘azm-i Rûm kıldı. (598) ve yetmiş iki pâre kal’a ve on altı şehri istedi, kızdı bir haber alamadı. Andan Lâdikıyye’ye geldi, gördi kim şehrin içi galabalık, ol dem Aşkar’ı bir yerde pinhân eyledi. Andan piyâde olub şehre geldi. Bir kişiye şordı kim “Bu gavğa nedir?” Ol kişi eyitdi: “Kayzer varub Malatya şehrin urub, yıkcak, Baştâl’in bir ‘avretin bulmuş, esîr eylemiş, getürdi işte şimdi vezîrin oğlu Behmen’e viridi, düğün idüb bu gice gerdek olur.” didi. Seyyid dağı ol dem gördi ki köykü ve gelini çalgı çala çala şenlikle alub gelürler ve kal’ayı çevre tolaşdılar, gelüb Seyyid’in önünden geçürdiler, oldem kızın gözi Seyyid’e râst geldi. Diledi kim kız kendini atından aşğa (599) atsaydı Seyyid dağı kıza işâret idüb mübarek dişini şıkdı, “Şabr eyle.” didi. Andan kız geçdi, ardınca köykü dağı geldi, Seyyid-i hazret dağı ilerüye vardı. Köykünün önünde İncil’den birkaç mediğ okudu, Behmen’e gâyet hoş geldi, buyurdu: “Tiz alın şol yigidin sarâya iletün.” didi. Andan Seyyid’e şordılar kim “Adın nedir?” Seyyid eyitdi: “Adım Abd’ül-Mesih’dir.” didi. Andan çün kıızı gerdege ilettiler, hâdimler şarâb içmege meşgûl oldılar, andan birisi eyitdi: “Bu kadehi ben Baştâl’in kahrına içerem.” Birisi gine eyitdi: “Olmaz haberi söyle.” didi. Ol biri eyitdi: “Meger sen Baştâl’sın.” Ol gine eyitdi: “Ben nice Baştâl olam? Ben Uğba’nın oğlu Velid’em, ammâ kitâbda okumışam: “Baştâl her kande añılsa (600) gerekdir kim anda hâzır olam.” didi. Seyyid dağı bu hünerleri bir bir işidirdi, andan Velid dağı tırub gitdi. Seyyid dağı Velid’in ardınca yürüdi. Velid bir kezden ardına bakdı, bildi. Tiz gelüb ayağına düşdi ve eyitdi: “Ey sultân-ı ‘âlem! Ben dağı Müslimânam ve seniñ kulumam, beni Müslimânlığa çağır.” didi. Seyyid eyitdi: “İmdi baña bir toğrılık göster kim senden bir vefâ görem.” didi. Velid dağı: “Ne vefâ istersin?” didi. Seyyid eyitdi: “Dilerim ki kıızı ele getürem ve hem vezîrin oğlunuñ işin tamâm idem.” didi ve Seyyid eyitdi: “Ol benim boynuma!” deyüb aldı, Seyyid’i sarâya iletđi, yolda kodı. Kendisi içeri girdi, gördi kim vezir oğlu serhoş yatur, uyur, bu cild dağı bunda temâm oldu. İnşâ’allah dördinci cildde ‘acâyib hâl ola hağdan ve’sselâm (601) (men menâkıb-ı gazâvât Seyyid-i Baştâl Ğazî bir cildir adı) Râviyân-ı ahyâr ve nâkilân-ı âşâr şöyle rivâyet iderler ki işte Sultân-ı Seyyid-i Baştâl-ı Hazretleri Lâdikıyye’ye gelüb gelüb ‘Ukbâ’nın oğlu Velid’e râst gelüb dağı Müslimân olub ikisi dağı sarâya gelüb gördi kim, vezir oğlu serhoş yatur, uyur başın kesdi. Seyyid’in huşurına getürdi, Seyyid eyitdi: “Kanı kız kandedir?” Velid eyitdi: “Kız anda degil.” Meger bağçeye vardı ola, dirken meger kız dağı Seyyid hazretini gözedirdi. Âvâzından bildi, tiz gelüb ayağına düşdi. Seyyid şâd oldu, andan sarâyda her kim buldırsa altundan ve

gümüşce yararca nesneden devşirdiler, tiz üç at buldı. Birin kız (602) ve birine Velîd bindi ve birine tuhfeler yüklendiler, andan Seyyid'in atına gelüb, Seyyid'i Aşkar'a süvâr oldu. On birinci gün Malatya'ya geldiler, kamu yâranlar karşı gelüb Seyyid birle görüşdiler, mübârek ayağına yüzler sürdiler ve bu kıatında şâd olub hayır du'â eylediler ve Emîr-i 'Ömer'in kızın düğün idüb, yedi gün yedi gece tekmîlinde gerdek eyledi. Battâl kız ile murâda irdi. Seyyid-i hazret buyurdi, ol aq fli mübâlağa mâl birle halîfeye gönderdiler, çün armağanlar dağı halîfeye irişdi. 'Azîm-i şâd oldu, halîfe dağı Seyyid'e ve Emîr-i 'Ömer'e eyü hil'atler ve neçe armağan virdi. Maşatya şehri Seyyid-i Battâl Gazi Hazretlerinin sāye-i sa'âdetinde ve evveliñden dağı gökçek oldu ve Seyyid Battâl'in kademinde bir zamân bunun üzerine geçdi ve 'âlem (603) dağı münevver oldu. Seyyid-i ka'inât Muhammed'e şalavât.

Bu Meclis Seyyid Battâl Gazîniñ Ketâyün ile Mâcerası ve Cāha İndirdikleri Gazâlardır.

Rāviler şöyle rivāyet iderler ki bir gün Velîd Seyyid'in evine girdi. Seyyid'in hātūnı ol dem başın tarardı, Velîd la'îniñ göñline gümân geldi, çün bir iki gün böyle geçdi, bir gün Seyyid-i hazret Velîd birle bağa gitdiler, çün yakın irdiler, Velîd tırdı. Seyyid-i hazret eyitdi: "Niçün tırdıñ?" Velîd eyitdi: "Bağın miftāhın unutmuşam, Seyyid eyitdi: "Tiz var getir, didi." Velîd tiz eve geldi, Fāṭıma'ya eyitdi: "Seyyid-i hazret seni ister, ata binsün bağa gelsün." didi. Fāṭıma gerçek sandı, tiz ata bindi, Velîd mel'un önünce gece dağı yürüdi, çün şehirden taşra çıkdılar. Halvet yere geldiler ve niye mel'un atının (604) cibberin tırdı, Fāṭıma eyitdi: "Neylersin?" Velîd ider "Hiç bilür misin, ben seni bunda niçün getürmüşem." didi. Fāṭıma eyitdi: "Bilmezem." Velîd la'în eyitdi: "Ben seniñ 'aşkınam, gerekdir ki şimdi seniñle murād hāşıl idem." didi. Fāṭıma eyitdi: "Hāy bire hāramzāde oğlu hāramzāde, bu ne herzedir ki sen söylersin?" didi. La'în eyitdi: "Yok elbette oyunca olmaz." deyince hemāndem Fāṭıma dağı atına maḥmūz urdı. La'îniñ elinden kurtuldu, gidi virdi, Velîd la'în dağı ardınca kovdı. Fāṭıma dağı kaçdı, nāgāh atıyla bir dereye uçdı, Cānı haqqa işmarladı. Çün Velîd la'în anı gördi, āh idüb eyitdi. "Eger ben kuş dağı olub uçarsam, Battâl'in elinden ayruq kurtulmazam." didi. Andan kaçub, la'în kaçub 'azm-i Rūm kıldı. (605) (ez-in cānib) bu taraftan Seyyid-i hazret dağı ikinci namāzın kıldı. Gördi kim Velîd gelmedi, mübârek vücūdına korqu düşdi, sürüb evine geldi ve hātūnın dağı evde bulmadı, komşularına şordı, eyitdiler: "Bağa çağırmışsın, Velîd geldi, alub gitdi." didiler. Seyyid-i hazret bir kez "āh" eyledi ve eyitdi: "Ol mel'un gine aşlına döndi." deyüb, döğünüb bu kez atının izin izleyü gitdi. Gördi kim päre päre olmuş yatur. Tiz şehre haber virdiler, Emîr-i 'Ömer hātūnıyla gelüb feryād idüb ağladı. Hele tábūta koyub şehre getürdiler, namāzın kılub defn eyledirken andan Seyyid-i hazret tebdîl-i kıyāfet idüb 'azm-i Rūm eyledi. Bir köye geldi, ol dem bir yigit gelüb Seyyid'in ayağına düşdi ve eyitdi: (606) "Hoş geldin yâ Seyyid Battâl Gazi." didi. Seyyid eyitdi: "Sen beni ne bildiñ?" Ol eyitdi: "Bu gece Muhammed Muşafā aleyhisselāmı gördüm düşümde, ol bañā seni bildirdi ve benim adım Kays'dır, Bağdād'dan bunda ticārete geldim." didi. Bunda bir keşiş vardır, anıñ kızına 'aşık oldum ve altı ay tırdum, birgün bañā eyitdi: "Bunda neylersin, var yürü git." didi. Ben dağı aña hālimi arz eyledim." Bañā eyitdi: "Gel imdi, benim dñnime gir, kızımı sañā

vireyim.” didi. Hod ol kızın ‘aşkı beni katı yaqd, ben dahı vardım, dil ile ikrâr eyledim, kıızı bañā virdi. Ben dahı söyleye söyleye kıızı dahı Müslimān eyledim ve iki oğlancıklarım oldu. Bu gice Resūl-ı hażret bañā eyitdi: “Şabāh benim ciger küşem Seyyid-i Baţţāl, ‘Uqba’nın oğlu Velīd’i araya, bunda gelür didi. (607) ve bu gice Velīd bunda yatdı, gitdi.” didi. Seyyid-i hażret ol gice anda eglendi. Çün şabāh oldu, atın tonın anda koyub piyāde olub revāne oldu ve ruhbān tonına girdi. Aħşam vaqtinde bir dīre irdi ve şovuk gün idi. Dīriñ tāmında bir ruhbān dahı Seyyid’i gördi, diledi kim Seyyid’i içerü kıoya, meger Velīd anda imiş, Velīd’e eyitdi: “Uş Mesīh bize konuq virdi.” didi. Velīd Seyyid’i görünce bildi ve feryād idüb ruhbāna eyitdi: “Bu Baţţāldır.” didi. Çün Seyyid dīre yakın geldi, ruhbān iyder: “Ey Baţţāl bunda girmeñe sañā yol yoqdur.” Seyyid-i hażret eyitdi: “Hāy benim Baţţāl’a nerem beñzer? Ben ruhbān kişiyem.” didi. Ruhbān eyitdi: “Ayruq git, iş fesāda varır.” Seyyid-i hażret gördi kim ruhbān inanmaz, mübārek ağzın açub İncil (608) ayetlerinden bir iki āyet oqudu. Ruhbān hayrān qaldı, Velīd’e eyitdi: “Sen beni günāha kıoya yazdıñ, bu hod Mesīh kendidir.” Velīd nece kim men’ eyledi. “Qapuyı açma.” deyü gördi, ruhbān diñlemedi, qapuyı açdı. Seyyid’i içerü aldı, tız od yaqdı. Seyyid’in öñine getürdi, eyitdi: “Ma’zür tutasın ki, qorqudan bir kişi görsek Baţţāl şanursın.” didi. Seyyid-i hażret dahı birāzdan kuşāğın çözdü. Ruhbān dahı gördi kim içinde Müslimān kuşāğı var. Ruhbān āh eyledi ve eyitdi: “Eger bundan dahı qurtulursam, ayruq yakında ölmezem.” didi. Velīd la’ın dahı kendini dīriñ bucağında gizledi. Ol dem Seyyid ruhbāndan şu diledi, ruhbān eyitdi: “Şu dīriñ qapusu öñindedir, ben taşra çıkmaya qorqarım.” didi. Andan Seyyid-i hażret eyitdi: “Bārī taşra çıkayım (609) ve ābdest alub şu içeyim deyü qalkdı, taşra çıqdı, hemān-dem qapuyı qapadı. Seyyid-i hażret dahı abdest alub şu içdi, gine qapuya geldi, geldi gördi kim qapu baqlu, tonlarının ba’zısı içerüde bir kez qapuyı qaqdı, ruhbān eyitdi: “Ey Bāţţāl! Bunda geldiñ kim ‘ayyārlıqla bir iş işleyesin, evet Mesīh gine meded eyledi. Seniñ şerrinden beni emīn kııldı, Seyyid eyitdi: “Hāy ben seniñ didiğñ kişi degilem.” deyü gördi, çāre olmadı. Velīd la’ın ol dem Seyyid’in üstüne tam üzerinden çok taşlar atdı ve çok herzeler söyledi. Seyyid dahı yalıncaq idi, şovuk idi, eyitdi: “Ey Hūdāyā! Bañā senden ‘ināyet ire.” didi. Ol dem Seyyid gice içinde büyük taşları getürüb, bundan añā, andan buñā şabāh olunca yuvarladı, çün (610) şabāh oldu. Seyyid dahı dīriñ dīvārı dibine düşüb yatdı. Ruhbān dīriñ üstüne çıkub baqdı. Gördi kim Seyyid yatur, ol dem tız Velīd haber virüb Baţţāl ölmüş.” didi. Velīd dahı görüb Velīd eyitdi: “Şakın kim bu ‘ayyārdır.” Ruhbān eyitdi: “Sen delü misin, şovukdan ölmüş.” deyüb tız aşāğa bir büyük yuvarlaq taş ikisi bile getürüb bıraqdılar. Seyyid gördi kim üstüne iner, Hızır peygamber du’āsın oqudu, taş dahı indı, Seyyid’in mübārek gögsi üstüne doqandı, gine aşāğa döndi, bir kılna haţā gelmedi. Haq te’ālā işkaladı, Seyyid dahı bir zerre deprenmedi, ruhbān eyitdi: “Hāy gödün mi, işte Baţţāl ölidir, aşāğa inelim, başını keselim, Qayzer’e gönderelim.” didi. Andan la’ınler ikisi bile gelüb qapuyı (611) açdılar, Seyyid’in üstüne yürüdiler. Seyyid-i hażret bir kez “Yā Allāh!” deyüb tırdı geldi, ruhbānın boğazın pek tıtdı ve ellerin muhkkem baqladı, Velīd la’ın tız içerü qaçdı ve odı yanardı. Seyyid-i hażret dahı içeri girip ısındı, tonların geydi, Velīd dahı aradı, bulamadı, andan dīriñ üstüne çıqdı, gördi kim uzaqdan Velīd qaçub gider, Seyyid-i hażret dahı çağırub, eyitdi: “Ey mel’un bī-dīn!

Benim elimden kânde kaçarsın?” deyüb, aşağı indi. Ruhbânı dîne da’vet eyledi, mel’ün îmâna gelmedi. Seyyid dağı la’îne bir kılıç urdı, iki pâre eyledi, andan dîrîñ içinde buldığın devşirüb Qays’ın evine geldi, ruhbân hikâyetin şerh itdi ve ol mâlı Qays’a virdi, Qays dağı hayrân kaldı, andan Seyyid-i hazret tiz (612) Aşkar’a süvâr olup “Qandesin Velîd? deyüb gitdi, gelüb bir buñara irişdi, gördi kim bir kişi yatur, Seyyid bildi kim Velîd’dir, tiz Aşkar’dan inüp süvâr olup, boğazından tutdı. Velîd la’în eyitdi: “Ezberây-ı hüdâ ben yanıldım, bir iş işledim.” didi. Seyyid eyitdi: “Ey la’în benim seniñle dağı çok işim vardır.” deyüb, bir ağaca bağladı, âbdest alub namâza tırdı, ol dem iki arslan çıkageldi ve Aşkar’ın üstüne hamle kıldılar. Aşkar dağı kaçub dereye girdi, Seyyid çün namâzdan fâriğ olucağ, Aşkar’ı arayarak dereye gitdi, nâgâh Seyyid gördi kim ol dem qarşudan bir süvâr çıkageldi ve elinde bir arslan tutmuş, şankim bir kedidir, geldi, Seyyid’e bir kez hışımla bakdı, geçdi yürüyüvirdi. (613) (ez-in cânib) Bu taraftan ol buñarın yanına bir kârübân uğradı, Velîd’i bağılu gördiler, eyitdiler: “Sen kimsin?” Eyitdi: “Bezirgânım, harâmiler beni tutub, bu ağaca bağladılar.” didi. Ol dem bezirgânlar dağı Velîd’i şalıvirdiler. La’în gine kaçdı, Seyyid-i hazret dağı Aşkar’ı buldı, gine gördi kim Velîd kaçmış, âh eyledi, gine yola revâne oldu. Nâgâh giderken gördi kim önünde biñ kişi kadar bir ‘asker gider, tiz arqalarından irişdi, birine şordı kim “Bu ne kavmdir, kânde giderler?” didi, ol kişi eyitdi: “Şahdır, bu iklîmde bir beg vardır, adına Hemîrân dirler, anıñ bir kıızı vardır, adına ‘Adn-ı Bânü dirler, gâyet serkeşdir ve da’vâ idermiş, her kim beni bu gün meydânda başub zebün iderse (614) benim helâlim oldur dir imiş, işte Bedrûnşâh dağı anâ gider, evet bu gece Bedrûnşâh bir düş görmüş, Baţţâl Gâzi gelür, müslimân ider ve kıızı buña alvirir, didi. Çün Seyyid-i hazret bu haberi işitdi, şükür eyledi, çün bunlar gitdiler, Seyyid dağı bunlarıñ ardınca uzağdan gitdi. Ol dem gördi kim gine bir süvâr çıkageldi ve bir arslanı eline alub tutar, Seyyid-i hazret bildi kim, dünki herîfdir, andan Seyyid’i eyitdi: “Ey yigit, gel seni dağı göreyim, neñ vardır, ne çenberden hallâcsın?” didi. Hemân-dem elindeki arslanı şalıvirdi, kılıç çeküb Seyyid’e hamle eyledi. Seyyid tâziyâne ile men’ eyledi. Herîf kaçdı, gine Seyyid’in üstüne hamle eyledi. Seyyid-i hazret bunuñ atıñ başına bir yumruğ urdı at (615) örselenüb tırdı. Andan atından aşağı indi ve eteklerin beline şoğub Seyyid’e yürüdü. Seyyid dağı tiz Aşkar’dan inüb qarşu yürüdü. Seyyid’i kuşağından kapdı ki götürüb, yere ura, ammâ yerinden iremedi. Seyyid-i hazret dağı bir kez kuvvet bâzûya getürüb, kemerinden kapdı. Hây deyince getürdi, yere urdı. Ol dem şahsın başı açıldı. Seyyid nazâr kıldı, gördi kim bu bir mağbûbe kıız kim ‘âlemde bir dağı mişli olmaya, ol dem Seyyid-i hazret kendini girü çekdi. Kıız dağı tiz yerinden tırdı, geldi. Seyyid’in mübârek kademine baş kodı, yüzün sürdü. Seyyid-i hazret dağı bildi kim ‘Adn-ı Bânü’dır, kıız Seyyid’e eyitdi: “Ey pehlevân yigit, gel imdi beni, sen kabûl eyle.” didi ve “Ben çok adamlar öldürmişim, Hemîrân’ın kıızıyam.” didi. Seyyid eyitdi: (616) “Ben seni almazım, ammâ dernek gün beni düşünde bir yigit görmüşdir, ben seni anâ virsem gerekdir.” didi. Pes ‘Adn-ı Bânü atına binüb gitdi, Seyyid dağı urub şehre geldi, gördi kim üç bölük ‘asker konmuşlar, oturub tıurlar, çün şabâh oldu. Neqqâreler çalındı, hamîrân dağı elli biñ kişiyle bindi, arkasın tağâ virdi. Şehirde ‘Adn-i Bânü dağı geldiler, yüz kıız oğlanı bilesince cümlelerin püşlar meydâne geldiler, ‘Adn-i bânü kıızlar birle tırub oynadılar ve at

segirdiler, kızlara gine girü döndiler. ‘Adn-i Bānū meydān içinde kaldı, ol dem atası Hemīrān ‘Adn-i Bānū’ya bir adam gönderüb, eyitdi: “Ey kızım! bildim işideşin kim seniñ mānendin (617) pehlevān yoqdur, gel kerem eyle, şol beg oğlanlarından birisin kabül eyle, beni bu gavgadan kırtar.” didi ‘Adn-i Bānū eyitdi: “İmkān degildir, elbette bir kişi gerek kim bu gün beni meydān içinde, zebūn ide.” didi. Andan ‘Adn-i Bānū meydānda cevelān eyledi ve er diledi, ol dem Frenk mālikiñin oğlu ‘Adn-i Bānū’ya hamle kıldı. ‘Adn-i Bānū’nuñ hamlesin red eyledi, ‘Adn-i Bānū aña irişdi, bir süngi urdı, atından mu‘allaq yıkıldı. ‘Adn-i Bānū atından inüb başın kesdi, karşı atdı. Anıñ ardınca biri dağı girdi, anı dağı ‘Adn-i Bānū söyletmedi, çaldı iki pāre eyledi, anıñ ardınca Bedrūnşāh girdi, ‘Adn-i Bānū’ya selām virüb eyitdi: “Ben seniñ ‘emmiñ oğluyam, mālım ve milkim çoq, gel beni kabül eyle.” didi. ‘Adn-i Bānū (618) eyitdi: “Baña māl mülk gerekmez, bu gün her kim beni bu meydān içinde zebūn iderse baña ol kimesne er olur, eger seniñ dağı hüneriñ var ise bu gün göster göreyim, yoq ise şöyle bilesin kim seni dağı şol yatanları gibi helāk iderim, āmān virmezem.” didi. Andan birbirine hamle eylediler, ‘Adn-i Bānū irişgildi. Bedrūnşāhı atından bir kez kapdı, kuvvet eyledi, getürüb yere urdı, diledi kim başın kese, nāgāh oldem gördiler kim Seyyid-i hażret bir kez na‘ra-i bülend ile çıkardı kim cümle ‘asker birbirine doqandı, "Hāy bu nedir?" deyince Seyyid-i hażret irişüb geldi. ‘Adn-i Bānū’ya öyle bir pūst-pā öyle urdı kim ‘Adn-i Bānū at sağırsından girüsine mu‘allaq yıkıldı. Andan kız bildi kim, dünki herifdir, çün Bedrūnşāh anı gördi, (619) tiz segirdüb geldi. Seyyid’iñ ayağına yüz sürdi ve eyitdi: “Ey merdān-ı ‘ālem, sen kimsin?” Seyyid-i hażret eyitdi: “Ben ol kişiyem, seniñ düşine girdim, Seyyid Battāl Ğazī.” didi. Bedrūnşāh bu haberi işidicek küfri terk idüb, Seyyid’iñ ayağına düşüb dīn yolında müslimān oldu, ol dem ‘Adn-i Bānū dağı anı gördi. Ol dağı gelüb Seyyid’iñ ayağına düşüb öñinde Müslimān oldu. Andan Seyyid’e eyitdi: “Ey pehlevān-ı ‘ālem, gel beni helālīga kabül eyle.” didi. Seyyid eyitdi: “Ben seni almazam.” deyüb Adn-i bānū’yı aldı. Bedrūnşāh’iñ çadırına geldi. Oturdılar Seyyid hażret ‘Adn-i Bānū’ya eyitdi: “Yā ‘Adın! Ben seni almazam, amma seni Bedrūna virdim, sen dağı yoq dime! Benim sözimi kabül eyle.” didi. ‘Adın dağı eyitdi: “Siz ger ne (620) buyurursañız ben aña rāzıyım.” didi. Seyyid-i hażret eyitdi: “Var imdi, atan katına hālını aña dağı bildir.” didi. ‘Adın tiz tırdı, atasıñın katına geldi, aḥvāli dağı atasına bildirdi. Hemīrān işitdi, çār ve nāçār pīr yarāk eyledi ve neçe hādimler ve kıllar birle ‘Adn-i Bānū’yı alub Bedrūnşāh’iñ ve Seyyid hażretiniñ katına geldi. Andan Seyyid-i mübārek lisāniñ diredüb, Hemīrān’e dīn babından şerḥ eyledi, Hemīrān’e eyitdi: “Ben her ne kim idersem, bu dīniñ bereketinden iderem.” didi. Hemīrān dağı eyitdi: “Ey sultān-ı ‘ālem! Sen gerçek söylersin, ammā ben Kayzer’den kırkaram, seniñ dīniñe girmege, evet siz ne buyurursañız emriñize muṭī‘ ve münkādım.” didi. Seyyid-i hażret eyitdi: “Gel imdi kızımı Bedrūnşāh’a vir.” didi. Hemīrān: “Virdim ey sultān-ı ‘ālem!” (621) didi. Ol dem Seyyid buyurdı, tiz nikāh idüb ‘Adn’ı Bedrūn’e virdiler, murād hāşıl eylediler ve ol gice Seyyid-i hażret gerdek kapusına gelüb oturdı ve ağladı. Bedrūn dağı Seyyid’iñ ağladığıñ tıydı, ‘Adn’e eyitdi: “Seyyid-i hażret kapuda oturub ağlar, meger sende mübārek gönli var ola.” didi. Ol dem hemān ikisi bile segirdüb taşra çıkıldılar ve yüzlerin yere urdılar ve eyitdiler: “Ey şāh-ı ‘ālem sebep nedir, ağlarsın.” didiler. Seyyid eyitdi: “Emīr-i ‘Ömer’iñ

kızını Fâtıma'yı ahdım ve bunca zahmetler çekdim. Henüz dağı tutmadan elimden çıktı ve dağı kağı bir ideyimşe peyrüzeyi mi veyâ Zeyneb Hâtünümü veya Beyzâmı veya Gülendâm'ımı." dedi. Andan 'Adn-i Bânü eyitdi: "Ey sultân-ı 'âlem hic guşsa yapma kim Mehpeyrüz'ın bir kızkarındaşı var adına (622) Ketâyün dirler, cihânda bir dağı nazîri olmaya ve kal'a-i Kevâkib dirler. Deniz içindedir ve Kayzer siziñ korquñuzdan, anda iletüb qonmuşdır ve biñ kişi mü'ekeller qonmuşlardır, beklerler, dedi. Seyyid-i hazret eyitdi: "Yâ Adın imdi sen beni anda iletür misin?" dedi. Adın eyitdi: "Nola ey sultân-ı 'âlem seni anda iletelim, tâ siz Ketâyün ile murâd hâşıl kılmayınca ben dağı Bedrûn'dan murâd hâşıl kılmayayım." dedi. Şol kadar 'Adn-i Bânü Ketâyün'ün vaşın söyledi kim Seyyid-i hazret dağı görmeden Ketâyün'a 'âşık oldu. Kız iyder "Dâ'im babam beni anda gönderirdi, tuhfeler ile ve ben dağı anıñ qatında gâyet küstâhım." Seyyid iyder. "Hoş ola." dedi. Tiz atlarına binüb revâne oldılar, çün dere kenârına geldiler, bir harâb kal'a var idi. Atların anda (623) qodılar bir zevraq bulub bindiler, öyle vaqtinde gelüb irişdiler, ol dem Seyyid-i hazret gine kendini ruhbân şüretine qoydı ve 'Adn-i Bânü'ya eyitdi: "Var imdi evvel Ketâyün'a di kim Kûh-ı Sevlândan bir ruhbân geldi. 'Acâ'ib ve garâ'ib sözler sözler ve hûb âvâz ile İncil oqur ve tefsir ider ve atam saña gönderdi." dedi. Bârî birâz gönli yumşasun, ümıddir ki beni qatına çağıra." dedi. Hemân dem 'Adn-i Bânü turub, Ketâyün'ün qatına geldi, birbirleriyle görüştüler, Ketâyün'a 'Adn-i Bânü haber virdi. Ketâyün şâd oldu ve 'Adn'a eyitdi: "Turma! Tiz bunda, al gel." dedi. 'Adın gelüb Seyyid-i hazretin alub Ketâyün'ün qatına geldiler, Seyyid nazâr kıldı, gördi kim Ketâyün dağı taht üstünde oturmuş mâhitabane beñzer Seyyid dağı 'ömrinde bunuñ (624) gibi Mağbûbe şöyle kim kendinden gideyazdı. Andan Ketâyün dağı Seyyid'e qarşu geldi ve mübarek elin püş eyledi. Andan Seyyid-i hazret mübarek ağızın açdı, birâz ma'rifet söyledi. Ketâyün hayrân dembeste ve dağı bir nece âyet İncil Dâvüdü âvâz ile ve Hüseyinî maqâm-ıla oqudı. Gel gör imdi Ketâyün dağı Seyyid'e nice muhabbet eyledi, ol dem 'Adn-i Bânü'ya eyitdi: "Dâ'im sen bunda gelürdiñ ammâ bunuñ gibi tuhfe ile geldiğiniñ yok idin. Âferin aşk olsun, bunu toğruluk ataya ve ne hûb şüretli yigit olur." dedi. Andan Ketâyün Seyyid'e eyitdi: "Ey dîn ulusu, uş bunca adamlar ki beni şaqlarlar, henüz dağı Baqqâl'ın korqusından gice gündüz yatmazam." dedi. Seyyid-i hazret eyitdi: "Yâ nigâr Baqqâl nice kişidir, Ketâyün iyder "Erlıkde (625) Rüstem zâlden 'ayyârlıkda cihânı hoqqaya qur bir dağı nazîri yokdur, şehâvetde hâtim-i tâydır ve nesli peygamberdir, gâh ruhbân olur ve gâh peyk olur, benim atamı dağı öldürübdür ve her kimseyi ki görsem Baqqâl şanuram, dedi. Andan Seyyid-i hazret eyitdi: "Yâ nigâr! Ol vaşiflar ki sen anıñ haqqında didiñ, ne güzide hâş adam imiş, hayf degil kim anıñ gibi kişiden qaçarlar, anı herif idinmeyeler." dedi. Ketâyün eyitdi: "Ol müslimânların câzûsıdır ve hem düşmân-ı Mesih'dir ve bir kızkarındaşı alubdur ve birin halîfeye virübdür. Ben dağı anıñ korqusundan bunda mekân tutmuşam." dedi. Seyyid dağı eyitdi: "Eyü ihtiyâq ammâ bu vaşiflar ki sen anıñ haqqında söyledin, ol seni elbette qomaz ele getirür." dedi. Çün Ketâyün Seyyid'den bu haberi işitdi, 'acaba qaldı, eyitdi: (626) "Acebdır ki sen ol degilsen?" dedi. Seyyid eyitdi: "Eyü bildin, belî ben oyam." dedi. Ol dem Ketâyün serâseme olub, 'Adn'e eyitdi: "Hây ne seniñle düşmânlığım ne idi ki bunuñ gibi düşmânımı benim huzûruma getürdiñ." dedi. 'Adn-i bânü eyitdi: "Ey nigâr

niçün mel'ûn olursın? Hod sen bañā dimedin mi, eger bir maħbūb pehlevān bulursan bañā bildir diyin, ben daħı bundan eyü pehlevān bulmadım, hiç baħma kim bundan eyü adam eline girmez.” didi. Ketāyūn ‘Adn-i Bānū’dan bu ħaberi işitdi, diledi kim feryād ide, hemān Seyyid Ketāyūn’ın boğazına yapışdı, ağızına destemāl tıkağı ve ħādımelerin öldürdi ve dört şanduğa dürr-i cevāhir taldırdı, andan alub deñiz kenārına Bedrūn’ın katına (627) geldiler zevraħa binüb, revāne oldılar (**ez-in cānib**) Velid mel’ün daħı bu tarağdan işitdi, tiz gelüb Hemirāna bildirdi, anlar daħı tedbir idüb bunları ‘askerle bağladılar ve eyitdiler: “Bađtāl elbette Ketāyūn’ı ele getürmeyince ħomaz, bir daħı anı bir ele getüreydik. Ķayzer’e bu aħvāli bildirdiler, işidicek feryād-ı fiğān eyledi, Ķayzer’in veziri Yemliħā eyitdi: “Bu iş ħāyet işdir, yüz bin, iki ‘ifrit kāfirler var idi. Birinin adı Elyūn ve birinin Hāmān idi. Anlara iki yüz bi kāfirleri ħoşdılar ve Hemirān’ın katına irişdi. Hemirān’ın daħı elli bin ‘askeri var idi. Cümlesi tırub yolları beklediler. (**ez-in cānib**) (628) bu tarağdan Seyyid-i ħāzret ve Bedrūn ve ‘Adın çün zevraħdan taşra çığdılar, andan Ketāyūn’ın ağızın açub oturdılar, Seyyid Ketāyūn’a çok naşihatler ile dine da’vet eyledi. Ketāyūn rızā virmedi, eyitdi: “Ben kendi dīnimden dönmezem, beni böyle ħabül idersen nola?” didi. Andan ta’am yediler, şükür kıldılar, andan atlarına binüb yola revāne oldılar, çün ħal’aden birāz ırağ gitdiler, ħarşudan atlu belürdi, andan Bedrūn ilerü gitdi, gödi kim tobtolu kāfir ‘askeri ħonmuşlar, tiz Bedrūnşāh gelüb Seyyid’e ħaber virdi, döndiler yine ħal’aya girdiler. Seyyid-i ħāzret ‘Adn-i Bānū’nun yanında ħodı, Seyyid Ketāyūn’a eyitdi: “İmdi sen teferrüc kııl, gör kim dīn berekātında (629) bu ‘aşilere ben ne işler idem?” deyüb Aşkar’a süvār olub kāfir ‘askerine ‘arz eyledi, bu tarağdan kāfirler daħı anı gördiler, şaflar bağlayub tırdılar, Seyyid bir na’ra urub eyitdi: “Benim Bađtāl ħattāl ey kāfirler her kim ölüm arzularsa tiz meydāne gelsün.” didi. Andan birāz silahşörlük itdi, iki tarağdan müteħayyır kıldılar, Ketāyūn ve ‘Adın burç başında temāşā eylediler. ‘Adın Ketāyūn’a ider: “Gördün mi Seyyid-i ħāzret nice erdir? Şunuñ gibi pehlevāni niçün muğı’ olmazsın.” didi. Andan Seyyid-i ħāzret meydāne er diledi, kāfirlerden kimse meydāne girmedi. Andan Seyyid na’ra urdı gitdi, kāfir ‘askerine urdı, ħanımları sel gibi ağıtdı. Tā aħşāma deġin ‘ađim-i cenk eyledi. Çün yana dönüb ħal’aya geldi. (630) ‘Adın ve Bedrūn Seyyid’e ħarşu gelüb yüz yere ħodılar ve tonların kāfir ħanımlarından yudılar, abdest alub namāz kıldı ve ta’am yediler, ħađ te’āliye şükür kıldılar, andan Seyyid-i ħāzret Ketāyūn’a eyitdi: “Yā Niğār! Görmez misin ki bugün yalnız bir kişi neler eyledi ve zīrā kim ‘ināyet-i Ķađdır ve mu’cizāt-ı Muħammed Muştafā’dır, biri gel seniñle āşinā olalım.” didi. Ketāyūn eyitdi: “Beni ħabül idersen, şöyle eyle, ben kendi dīnimden dönmezem.” Seyyid eyitdi: “Sen şimdi murdārsın, ben ħod murdārı ħabül itmezem, Müslimān ol andan ħabül idem.” didi. (**ez-in cānib**) Bu tarağdan Hemirān Āliyūn la’ınler eyitdiler: “Bu ħadar ‘asker Bađtāl’a kār kıılmaz.” deyüb Ķayzer’e yine (631) nāme gönderdiler ve ‘asker istediler, çün irtesi neħħāreler döküldi. Seyyid-i ħāzret meydāne girdi. Āliyūn Seyyid’e berāber geldi ve çok herzeler söyledi, Seyyid ilerü yürüdi, Āliyūn’ı ħapdı, hevāya atdı, inerken şol tāze ħıyar gibi çaldı, iki pāre eyledi, anın ardınca bir daħı girdi, helāk eyledi. Andan birbir ardınca elli kāfir depeledi, ayrıħ kāfirlerden kimse meydāne girmedi. Seyyid-i ħāzret na’ra urub bir kerre kendini ol ‘askere urdı. Toħuz kez ālāyların yardı, yana çığdı ve kāfirleri ħırıcađ der’aħab iki yüz

biñ kâfir birle Şâh-ı Kırāvān çıkağeldi ve aḥşām irişdi, Seyyid daḥı gelüb Ketâyün'ün katına irişdi, Ketâyün'ün katına irişdi. Bedrūn ve 'Adın karşı gelüb Seyyid'e taḥsīn eylediler. Seyyid Ketâyün'a çok naḣīhatler eyledi, çāre olmadı. (632) çün şabāḥ oldı, neḣḣāreler döküldi, Şâh-ı Kırāvān ve Behmen ve Ferīdun şaflar bağlayub tūrdılar, Seyyid daḥı binüb 'azm-i meydān eyledi, çün Behmen anı gördi, la'īn meydāne girdi, Seyyid ile cenk ide. Seyyid-i ḥāzret irişdi, Behmen'e bir gürz öyle urdı kim la'īni atıyla yere berāber eyledi. Seyyid ol dem birbiri ardınca otuz kâfir depeledi, andan kâfirler ol ḥāli görünce bir uğurdan Seyyid'in üstüne ḥamle ḣıldı, ol dem cenk içinde Ferīdun mel'ün Seyyid'e zaḥım irişdirdi. Seyyid-i ḥāzret döne geldi ve Ferīdun'a irişdi. Bir nīze öyle urdı kim atından yıḣıldı ve la'īniñ bir uyluḣı şındı ve ol gün Seyyid çok cenk eyledi, dönüb yine ḣal'aya geldi, Bedrūn ve 'Adn (633) karşı geldiler. Seyyid'in zaḥmıñ bağladılar, ta'am yediler, Seyyid Ketâyün'a eyitdi: "Revā mıdır yā Nigār, ḥaḣḣı terk idesin, görmez mi sin kim iş bunı dīn kâfirlerle cenk iderem? Ḙamu ol dīn berekātındadır, gel imdi Müslimān ol." didi. Andan Ketâyün eyitdi: "Ḙorḣarım üstüme 'avret alasin ve beni terk idesin." didi. Andan Seyyid and içdi kim "Nitekim sen dirisin, ayrıḣ ben kimseyi almam." didi. Andan Ketâyün daḥı yalan yere şehādet eyledi, Bedrūn ve 'Adın şād oldılar, 'Adın ve Bedrūn taşra çıḣdılar, Seyyid Ketâyün birle içerde ḣaldılar, ol dem Ketâyün tūrub şandıḣların aḣub ve bir 'Adn bir ḣoḣḣa tūrunḣ çıḣardı ve Seyyid'e virdi ve eyitdi: "Her ne vaḣit kim (634) acıḣasın veyahūd şuşayasın, bunu mübārek yüzine tutasın." didi. Çün Seyyid'e virdi, bu ḣoş tūruy-ı ḣeşber birle āmūḣte olmuş idi. Seyyidi-i ḥāzret alub mübārek burnına tūtdı, hemān kim ḣoḣladı, 'aḣlı başından gitdi, Ketâyün daḥı tiz ḣapuya uğradı. 'Adn'i eyitdi: "Neye geldiñ? "Seyyid-i ḥāzret gönderdi, var ḣusul eyle." andan 'Adın'i Ketâyün'ı ḣeşmeye ilettdi, Ketâyün 'Adn'a eyitdi: "Sen birāz ırāḣ tūr, ben daḥı ḣusul ideyim." didi. 'Adn'ı daḥı gerḣek şanub Bedrūn'in ḣatına gitdi. Bedrūn 'Adın'a eyitdi: "Yene geldiñ, Ketâyün'ı yalnız anda ḣodıñ." didi. 'Adın vardı gördi kim Ketâyün taḣ eteginde ḣaḣub gider, bir kez āḣ eyledi, dönüb Bedrūn'e (635) ḣaber virdi Bedrūn eyitdi: "Şimdi biz Seyyid'e ne cevāb virelim?" deyüp tūrdılar, Seyyid'in ḣatına gelüb gördiler ki Seyyid epsem yatur, bir kerre ḣaḣırub eyitdiler: "Ey pehlevān-ı 'ālem Ketâyün ḣile eyledi, ḣaḣub gider deyü gördiler, çāre idemediler, andan āḣ eylediler, eyitdiler: "Ol put-perest bu ḣalava dārū-yi ḣeşber virmiş ancak." didiler. (ez-in cānib) Bu taraftan Tāriyūn daḥı cān acısıyla taḣdan indi, Aḣrāḣis-i Maḣribiye rast geldi, meger karavula çıḣmış idi. "Yā Ketâyün nice ḣurtuldıñ?" Ketâyün eyitdi: "Şimdi zamānı degildir, tiz beni Ḥemīrān'in ḣatına iletıñ." didi. Ketâyün'a at ḣekdiler, Hemīrān'in ḣatına geldi ve eyitdi: "Yene tūrursız tiz irişin, (636) Baḣḣāl'a aḣu virdim, 'aḣlı başından gitdi." didi. "Yedi güne dek 'aḣlı gelmez tiz irişin." didi. Hemīrān anı işitdi, şād olub buyırdı, tiz 'askeri bindiler, gelmekde olub (ez-in cānib) bu tarafta Bedrūn ve 'Adın daḥı Seyyid'in ḣulaḣına ḣaḣır gördiler "Ey pehlevān! Ketâyün ḣaḣdı." didiler. Çāre idemediler, andan gördiler kim kâfir 'askeri ḣapuya geldi, tiz silāḣıñ ḣuşandı, taşra çıḣdı. Kâfirler ile çok cenk eyledi, bu taraftan Bedrūn ve Seyyid'in yanında ḣaḣırır "Ey pehlevān; üzerimize dūşmān geldi ve fırşat buldı, neye yatarsın?" deyü yerinden ḣaldırır, yine dūşer 'Adın daḥı yoruldu, içerde girdi. Bedrūn çıḣdı, kâfirler ile cenk eyledi ve 'Adın'ın daḥı (637) Seyyid'in üstüne şular dökdi, çāre

idemedi, çün şabâh oldu, Hemîrân dağı 'Adn'e adam gönderdi, eyitdi: "Ciger küşem, Ketâyün Baṭṭāl'a ağı virmiş ayrık ol ḥāşıl olmaz, siz kimiñ için cenk idersiz imdi? Ben dağı ayrık seni Bedrûn'dan ayırman, Baṭṭāl'ı bañā virüñ." deyü âdem gönderdi, çün ol kâfir gelüb 'Adn'e bu haberi söyledi, 'Adın dağı kaçıyub ol kâfiriñ burnın ve iki kulağın kesdi ve eyitdi: "Var atama söyle, Baṭṭāl böyle işleri çok görmüşdür, ḥaḳ Te'âlā aña yene ḥalāşlıḳ vire." didi. Andan üç gün dağı cenk eylediler ve ḳatı furumânde ḳaldılar, ṭaḳâtlari ṭāk ol dem ikisi dağı Seyyid'in başı ucına geldiler, 'azîm-i yās idüb (638) ağlaşdılar ve eyitdiler: "Seni Allah'a ısmarladık" deyüb ṭaşra çıḳub kâfir 'askeri ile cenk ide ide 'askeri yardılar, andan Malaṭıya yolun ṭutub revâne oldılar, ol dem küffâr 'askeri Seyyid'in üstüne ḳoyuldılar gör ki silâhın ve ṭonın Ketâyün almış ve Seyyid'i bir ḳaṭıra yüklediler, gitdiler andan tiz Ḳayzer'e yazdılar, gönderdiler çün nâme Ḳayzer'e degdi, şâh oldu, Mesîh bize yardım eyledi, varam Baṭṭāl'ı öldüreyim, andan 'asker çeküb her ne deñlü Muḥammediler var ise kılıçdan geçürüb vilâyetlerin ḥarâb ideyim." didi. **(ez-in cānib)** Bu ṭarafdan yedinci gün ḳuşluḳ vaḳti 'aḳlı başına geldi ve mübârek (639) gözin açdı, gördi kim bir ṭaḫta üstünde yatur ve mübârek elleri ve ayakları baḒlu bir kere âh eyledi ve eyitdi: "Ey DirîḒa! Kâfiristanda esîr olmuşam, ey Ğani PerverdîḒâr 'inâyet ve hidâyet senden, her ne geldiyse, senden geldi." deyü münâcât eyledi, Ketâyûna dağı haber virdiler, "Baṭṭāl kendine geldi." didiler. Beyler yalın sar kılıc idüb Seyyid ḥazretiniñ üstüne yürüdiler. Ketâyün dağı eyitdi: "Ey Baṭṭāl 'ayyâr! Gördüñ mi zeyrek ḳuş nice iki ayağından ṭutulur ise sen dağı 'ilmî çok oḳumuşsan ammâ 'avret mekrinden bilmezsin ve bunuñ gibi nesnelere göñlüne gelmezdi kim Ḓayre şandıḒıñ uş seniñ başına geldi ve benim iki ḳardaşımı aldıñ, şimdi bañā dağı ḳaşd eylediñ (640) devletiñ yarı ḳılmadı. Ḳarındaşım Ḳayzer dağı gelür seni göricek âmân virmez öldürür, gel imdi sen dağı benim dînime gir ḳurtulasıñ, yoḒ dirseñ biñ başın varısa biri ḳalmaz." didi. Seyyid hiç ṭınmadı, ol dem la'în Ferîdün Seyyid'e çok herzeler söyledi. Seyyid dağı bir kere ḳuvvet idüb bendlerin ḳırdı, Ferîdün mel'un ḳaçdı, Seyyid-i ḥazret ol dem yumruḒ-ıla elli altmış kâfir yıḒdı ve yalıncaḒ idiler, kâfirler Ḓulü eylediler. Seyyid'e bir zaḥım irişdirdiler ve kemend atub Seyyid'i yene ṭutdılar, bunca biñ kâfirler Seyyid'in erligine ṭaḫsin ḳıldılar. Andan Aḳraṭis la'în eyitdi: "Geliñ öldürelim." Hemîrân eyitdi: "Ḳayzer'e iletelim öldürürse (641) gine ol öldürsün, her ne iderse ol itsün." didi. Pes andan geçüb yürüdiler, bir ḳal'a var idi. SülûḒıyye dirlerdi, anda bir büyük köy var idi. Geldiler anda ḳondılar ve bir ulu taḒ var idi. Seyyid anda baḒladılar, Ketâyün dağı buyurdu. Kendiniñ bāriḒahını ol ağacıñ ḳarşısına ḳurdılar ve kendini kifâyet bezedi ve ṭaḫtın arasına ḳıldı. Andan geçüb Seyyid'in ḳarşısında oturdu ve eyitdi: "Yâ Baṭṭāl gel benim dînime gir, ḳutulasın ḥayf seniñ gibi pehlevāni Ḳayzer şimdi göricek, âmân virmez." didi. Seyyid-i ḥazret gine hiç cevâb virmedi, evet dâ'im şunât iderdi. ḪaḒ dergâhından i'âne ṭaleb eylerdi. Bes bu nev'ile çün ḳarâr eylediler, la'înler orta yere meclis ḳurub şarâb içdiler (642) ve Seyyid-i ḥazretiñ dağı maşḥarâliḒa aldılar. Seyyid ḥazret dağı bunları gördi kim sarḥoş olub o bâyi çadırlarına gitdiler, Seyyid-i ḥazret dağı salub ve zaḥımlar ağaca baḒlu ṭururdu ve ider ilahi benim ölümünden derdim yoḒ. ḲorḒum budur ki müslimânlar kâfir ayaḒı altında pâyimâl olalar!" deyü ağlardı, gördi kim Seyyid ol ağacıñ başından bir yılan indi, kâfirleriñ dağı şamdāni yanardı, refrānlar ile aşları ṭolu ṭururdu ve ol itler dağı

sarhoş olub yaturlardı, ol yılan dağı kazān eyledi. Turan aşlardan yedi ve başın dağı içine şokdı, istifra eyledi. Andan girü dönüb geldiği kim yere gitdi. Meger Kırvān şahınıñ oğlu uyandı ve kıllarına çağırub tiz baña at getirün yeyim, (643) didi ve bunuñ avāzından girü kalan begler dağı uyandılar, andan cümlesi gelüb yemege ve içmege meşgūl oldılar, bir sā'atden soñra Behrām-ı Kırvān'ın oğlu çatladı, cānı cehenneme gitdi, hāy bu ne oldı deyüb nāziler üstine üşdiler, feryād eylediler, rāviler şöyle rivāyet iderler ki ol gice kâfirlerden altmış altı kâfir adı beglü beglerden çatladı, helāk oldılar, cānları cehenneme gitdi. Kâfirlerden mā'adā üçle kâfirler gice vaḳti feryād-ı fiḡān kopardılar. Ol dem Ketāyūn dağı bir kez āh eyledi, meger Behrām'a meyli var idi. Ol dem Ketāyūn gine Seyyid'in katına geldi ve eyitdi: "Ey Baḫḫāl heb bu işleri sen eylediñ ve seniñ cāzūlūğından bunlara ne oldı? Tiz söyle!" didi. Seyyid-i ḫāzret didi: "Benüm elimden ne gelür? Eger çārem olsa, kendimi bu zahmetden kırtarır." (644) didi. Ketāyūn dağı kaḳıdı, kılıç çekdi, Seyyid baḡlu tūrurken çaldı, Ḥaḳḳıñ kudretinden kılıç Seyyid'in elleri bendine uğradı mübārek elleri çözildi. Seyyid-i ḫāzret bir kez na'ra çıkardı, Ketāyūn kaḳdı, Tarūn ve Talḳan la'in ilerü gelüb Seyyid-i ḫāzretin toḳat dilediler, Seyyid dağı irişi geldi, Tarūn da gögsine bir yumruḳ öyle urdı kim la'in tebesiniñ üstüne mu'allāḳ yıkıldı, Seyyid-i ḫāzret Tariyūn'ın üstüne çıkdı, kâfirler ḡulüb kıldılar, kimi kılıçla ve kimi ağacla Seyyid'i öldürdiler, Seyyid Tarūn'ın bir ayaḡın başdı ve bir ayaḡın başdı ve bir ayaḡın iki eliyle çekdi, şol eski bez gibi iki pāre eyledi ol dem Aḳraḫis dağı Seyyid karşı geldi, Seyyid dağı karşıdan Aḳraḫis'e Tarūn'ın bir ayaḡıyla urdı kim la'iniñ (645) gögsi taḫtası buḡrak kıçın kıçın ḡidüb tebesiniñ üzrine yıkıldı, kâfirler dağı ḡulüb eylediler ve kemendler atub Seyyid'e şunub gine baḡladılar, ol dem ḫaber geldi kim Ḳayzer geldi, didiler. Cümle begleri karşı vardılar, Ḳayzer'in beñzinde ḳan eşeri ḳalmadı çün Ḳayzer dağı gelüb oturdı buyurdı ḳanı Baḫḫāl tiz getirün boynın verün, didi. Veziri Yemliḫa eyitdi: "Ey melik bir sözi diyeyim eger buyurunsan." didi. Ḳayzer "Söyle nedir?" didi. Vezir eyitdi: "Şāha bunuñ ḳanın yere dōkmek olmaz, Tariyūn bunu oda yaḳdı olmadı, 'Uḳba zehir virüb kār eylemedi imdi sen bunuñ ḳanın yere dōke, ḳan topraḡa ḳarışa, topraḡdan biderek bete ol atı ḳoyun yeye yeye ol ḳoyunuñ arasında (646) şehvet ḫāşıl olarak şehvetten gine Baḫḫāl ola, didi. Ḳayzer eyitdi: "Yā nice idelim, bunuñ gibi ḫerif elime girdi, gine ḳoyuvirem mi?" didi, Yemliḫa eyitdi: "Yā melik yine ḳoyuvirsin, gör ercesde bir ḳuyu vardır, adına cāh-ı cehennem dirler, ceddin ramlıḡında bir dağı bunuñ gibi ḳoydı idi, neçe kerre öldürdiler, gine diri ydi, vardılar ol ḳuyuya bıraḳdılar, 'ālem anıñ fitnessinden kırtuldu, bunu dağı öyle idiñ." didi. Ḳayzer ve cümle begler bunu maşlaḫat gördiler göçdiler ercesde ol ḳuyunuñ ağzına ḳondılar, ḳarār eylediler (**ez-in cānib**) bu taraḫdan Bedrūn va'din bābūçün Malaḫya'ya gelüb irişdiler, Emir-i 'Ömer'e ḳamu yāranlara Seyyid'in ḫālin şerḫ eylediler, andan Emir-i 'Ömer (647) (648)gitdiler, andan Yaḫya irişdi nā yāranlar ḫāşıl oluñ kim fa'fūr çin iki yüz biñ 'asker birle siziñ ḳaşdıñıza geldi, didi. Ḳamu niderler melül olub ḫikāyeti ḫālīfeye dağı bildirdiler, ḫālīfe Seyyid için melül olub yās mātem tonların geydi ve tiz Malaḫya yāranlarına ḫālīfe dağı nāme ile levāḫāt eyledi ve ḳamu dāy ve gedā ḡaziler Seyyid-i ḫāzretletleriniñ yās mātemiñ idüb ḡazāsın tūtdılar ve ḫālīfeye dağı nāme ile peyk gönderdiler, ḫālīfe dağı 'azim-i yās mātem tūtub üç gün, üç gice feryād eyledi ve Seyyid

Baḥḥāl Ğazî Ḥazretleri şehîd olduğı İslâm diyârlarına haberler gönderüb, rûhiçün hatimler okutdılar, işte Seyyid Baḥḥāl Ğazî Ḥazretleriniñ ğazâsı burada tamâm oldu. Cümle ğazîleriñ rûhiçün Fâtiḥa tes temâm (649) (650) ve kamu yâranlar Seyyid için ‘azîm melûl oldılar, çün Yahya dağı gelüb anda irişdi, gördi kim neçe biñ kâfirler cem’ olub ṭururlar, Seyyid-i ḥazret dağı kuyunuñ ağzında bir taḥta üzerinde oturur ve cellâdlar dağı kılıc yâlin idüb ṭururlar, Yahya dağı ırâğdan gözetdi, ol dem bir cellâd dağı taḥtaniñ üstüne çığdı ve elbette yâlin kılıc diledi kim Seyyid’iñ mübârek boynunu urub Seyyid-i ḥazret bir kez kocundi ve taḥta sürce, cellâda doğandı. Cellâd dağı Seyyid birle ol kuyuya gitdiler, andan Kayzer la’îñ buyurdi, üstine ağır taşlar bırağdılar kim kıyâme gelmez, andan Yahya çün bu ḥâli gördi, feryâd idüb yola revâne oldu. Gelüb Malatya yâranlarına haber virdi kim ben gözümle gördüm Seyyid’i kuyuya bırağdılar, didi. Ol dem yâranlar dağı ‘azîm feryâd u fiğân urdı Seyyid için yanalım bir de siyâh püş olub reveler...

3. SONUÇ

Eski ve büyük milletler, destanlara sahiptir. Başından büyük olaylar geçmemiş, tarihte önemli roller oynamamış, büyük işler yapmamış milletlerin destanları yoktur. Destanlar, milletin maceralarını, yetiştirdiği kahramanlarını, tabiat olaylarını, millet hadiseleri karşısında düşündüklerini ve bunlar karşısında aldığı görevleri anlatan din, kahramanlık, efsane ve hikâyelerdir.

Destanlar kültür tarihimiz açısından önemlidir. Destanlar, milletlerin ansiklopedileridir. Tarihi unsurların yanında milletlerin geçmişteki gelenek, görenek ve yaradılışlarıyla ilgili olarak belki de hiçbir kaynakta olmayan bilgiler vardır. Battal Gazi Destanı da Türk milletinin en önemli destanlarından biridir.

Destanda Battal Gazi'nin din uğruna savaşması, sevdiği kadını kurtarması, düşmanları Müslüman etmesi gibi önemli olaylar yer almaktadır.

Destanda birçok mekân ismi geçmektedir. Battal Gazi'nin yaşadığı bilinen “Malatya” bu mekânlardan ilkidir. “İstanbul, Üsküdar, Kızkulesi, Bağdad, Isfahan” bunlardan birkaçıdır. “İslam diyarı” gibi yer isimleri de kullanmıştır.

Eserde Türkçe kelimelerin yanı sıra Arapça ve Farsça kelimelerin bolluğu dikkati çekmektedir. “inâyet ve hidâyet, ihtiyat ammâ bu vasıflar ki” gibi.

Eserde Battal Gazi'ye yardım eden ve düşmanı olan birçok isim vardır. Kendi soyundan olanlar da vardır. “Emir-i Ömer, Ukba, Gülendâm, Akkratis, Mihraseb” gibi. “Aşkar” Battal'ın atıdır, gökten inmiş, hatta kâbe toprağından yaratılmıştır. Hz. Adem Peygamberden beri peygamberlerin, Hz. Muhammed'in, Hz. Ali, Hz. Hamza gibi yiğitlerin atı olmuştur. Ölümsüz at, Battal'ı nice bela ve felaketlerden kurtarmaktadır.

Eserde fiil çekimleri de günümüzdekine benzese de farklılıklar görülmektedir. “dualar kıldılar, feryad idüb eyitdi.” Deyimler kullanılmıştır, “boyun virmez, üç gün üç gice cenk itmek...”

Ümmet çağındaki Türk Edebiyatında hikâyeye türünün ilk kaynağı, Kur'andaki kıssalar, dervişler arasında yayılmaya başlayan evliya ve enbiya “menkabe”leri, din ulularının efsaneleştirilmiş kişilikleri, beliren söylentilerdir. Dinin emrettiği “cihad”ın eriştireceği şehitlik ve gazilik aşamasının ululuğu inancı, olağanüstü yiğitliklere karşı halkın beslediği hayranlık duygusu, dinin esaslarına sınıksız bağlanmak ihtiyacı, bu ortamı hazırlamıştır. Hikâyelerde esas, merak ve heyecan uyandırmaktır. Bunun içindir ki, eski hikâyeler olağanüstü olaylarla birer masal niteliği taşır. Başlıca kahramanlar, padişahlar, vezirler, onların oğulları ve kızlarıdır, rakipler, enrikalar, tehlikeler, çok kez cinler, periler, tılsımlar, bitmez tükenmez serüvenler, ölüm, felaket gibi hususlar bulunur. Hikâyelerde konu ve zaman birliği yoktur, ayrıntılar çok yer tutar.

Millet hayatında yer alan bütün gelenekler, sözlü ortam eseridir. Bu ortam içinde meydana gelen gelişmeler ve değişmeler yazılı ortamın doğmasına zemin hazırlamıştır. Sözlü kültür çalışmalarında başlangıçtan günümüze kadar birçok teorik yaklaşımlar ve

metodlar kullanılmıştır. Battal Gazi Destanı mensur olmakla birlikte içinde bazı manzum bölümler de bulunmaktadır, kelimeleri cümle kuruluğu ile Dede Korkut Hikâyelerine benzer. Bizanslılar, Hıristiyanlar, İslam'ı kabul etmeyen bütün din mensupları, mecusiler, ateşperest ve putpereslerle vuruşur. Hepsini İslam'a davet eder.

Battal Gazi Destanındaki olağanüstülüklerden bazıları: Battal Gazi insanların yanında olağanüstü varlıklarla, devler, cinler, gulyabanilerle vuruşmuş olması, balıklarla konuşmuş olmasıdır. Daha 14 yaşında iken bileği bükülmez kahraman olması, silah kullanması ve her zaman yeni bir icatla en büyük tehlikelerden kurtulması, her savaşta galip olmasıdır.

Bu çalışma Battal Gazi Destanı ile ilgili diğer çalışmalarla da karşılaştırıldığında, yapılacak çalışmalara kaynaklık edecektir.

4. SÖZLÜK

A-B-C

alem: nişan, alamet, bayrak, sancak.

âmennâ ve soddakna: inandık ve tasdik ettik.

amûd: direk, sütun.

âmûhte: okumuş, öğrenmiş.

âsmân: gök, sema.

aşikar: belli, açık, meydanda.

ayyar: 1. hilekar, dolandırıcı. 2. zeki, kurnaz. 3. çevik, atik.

bâzû: 1. kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı, pazı. 2. güç, kuvvet ve istîdat.

begayet: pek çok, aşırı, son derece, pek ziyade.

behced: 1. sevinç. 2. güzellik, güleryüzlülük, şirinlik.

belî: evet.

beşaret: müjde, muştı.

bidad: 1. sonradan meydana çıkan şey. 2. peygamber zamanından sonra dinde meydana çıkan şey.

bi-gâne: kayıtsız, ilgisiz, yabancı.

bi-muhaba: korkusuz, çekinmeden.

bühtan: yalan, iftira.

bürka: kadınların örttükları peçe, tül, yaşmak, yüzörtüsü.

câh: itibar, mevki, makam.

canib: taraf, cihet, yan.

cevelân: dolaşma, dolanma, gezinme.

çâk: yarık, yırtık, yırtmaç.

çâr-nâ-çâr: çaresiz, ister istemez.

D-E-G-H

dellal: tellal, satılacak şeyi satan.

- dembeste:** nefesi bağlanmış, susmuş, soluğu kesilmiş.
- dest-mâl:** elbezi.
- dırâz:** uzun.
- didâr:** yüz, çehre.
- dilâver:** yiğit, yürekli.
- diriğa:** yazık, eyvahlar olsun.
- dûş:** omuz.
- dürr:** inci.
- esvâb:** giyimler, giyecek şeyler.
- falaka:** dayak atmak için, ayak bileklerine takıp sıkıştırılan iki ucu ip bağlı sopa.
- firişte:** aldatılmış, kandırılmış, aldanmış.
- ğâib:** görünmeyen, hazır olmayan, yok olan, ayıp.
- gark:** suya batma, batırma, boğulma.
- giriftâr:** Tutulmuş, yakalanmış, esir; düşkün, uğramış, tutkun.
- gulâm:** 1. tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlı, genç. 2. köle, esir, kölemen.
- gulûv:** 1. haddini aşma, ileri gitme, aşkınlık, taşkınlık. 2. hücum, saldırı.
- ğussa:** keder, kaygı, tasa.
- gürz:** silah olarak kullanılan uzun saplı, büyük demir topuz.
- habbe:** buğday, arpa ve saire gibi ufak ve yuvarlak olan şeyler, taneler.
- hâdim:** 1. hizmet eden, yarayan. 2. harem ağası.
- halâik:** 1. mahluklar, yaratıklar, insanlar.
- hâlâs:** kurtulma, kurtuluş.
- hallâc:** pamuk, yatak, yorgan atan kimse.
- halvet:** yalnız, تنها kalma, tenhaya çekilme, tenhalık, تنها yer.
- hâm:** 1. terbiye, tecrübe, acemi. 2. Pişmemiş, olmamış, çiğ.

hamsîn: 1. Elli. 2. “erbaîn” denilen karakıştan sonra gelen elli günlük kış.

handan: gülen, gülücü, güler, sevinçli.

hâsil: husule gelen, husul bulan, peyda olan, çıkan, üreyen, türeyen, biten.

hatm: Kur’ân’ı baştan sonuna kadar okuma.

havf: korku, korkma.

herze: boş lakırdı, saçma.

hezârân: 1. bülbüller. 2. binler.

hil’at: eskiden padişah ve vezir tarafından takdir edilen, beğenilen kimseye giydirilen süslü elbise, kaftan.

hod: kendi, bizzat, özü

hûb: güzel, hoş, iyi.

hûb âvâz: güzel sesli.

hurd: küçük, ufak.

İ-K-L

iâne: yardım için toplanan para, yardım parası.

ifrît: 1. zararlı ve korkunç mitolojik mahlûk. 2. etrafı birbirine katan korkunç insan.

ihfâ: gizleme, saklama, saklanılma.

ihzar: 1. hazırlama, hazır etme, edilme. 2. huzura getirme; birinin mahkemeye davet olunması.

istimâlat: kullanmalar, kullanışlar, kullanılışlar.

işret: İçki, içki içme.

ittifak: birleşme, uyuşma, sözleşme.

izhâr: gösterme, meydana çıkarma.

kadd-i kamet: boy, pos.

kattâl: çok katleden, çok öldürücü.

kavl: 1. lakırdı, söz. 2. söyleşme.

kemendâz: kemend atan.

kûh-i kaf: 1. Kafdağı. 2. erişilemeyen yer.

kule: dağ tepesi, doruk.

kûs: kös, eski savaşlarda, alaylarda deve veya araba üstünde taşınarak çalınan büyük davul.

küffar: kafirler, hak dinini inkar edenler.

külüng: taşçı kazması.

lain: konulmuş, nefret kazanmış, istenilmeyen.

libas: esvap, elbise.

lu'b: oyun, eğlence.

M-N-P

mâ-adâ: -den başka.

mahbûbe: muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevilen.

mahmûz: hamızlanmış, oksitlenmiş.

maslahat: 1. iş, emir, husus, madde, keyfiyet, ehemmiyetli iş. 2. barış, dirlik düzenlik.

mecrûh: 1. cerholunmuş, yaralanmış. 2. inandırıcı sözlerle çürütülmüş.

melûn: lanetlenmiş, kovulmuş.

menâl: 1. nail olunan, sahip olunan, ele geçirilen şey. 2. yetiştirme, nail olma.

meşveret: müşaverede bulunma, danışma.

mevc mevc: dalga, dalga.

meymene: ordunun sağ cenahı, sağ kanadı.

meysere: ordunun sol kanadı.

mezbûr: adı geçen, yukarıda söylenmiş olan.

miskin: aciz, zavallı, beceriksiz.

muallak: talik edilmiş, asılmış, asılı, bağlı.

muattal: 1. tatil edilmiş, bırakılmış, kullanılmaz. 2. boş, işsiz.

muattar: 1. ıtırlı, güzel kokulu. 2. kadın adı. 3. meşhur bir çeşit lale.

muhayyer: seçmeli, beğenmeye bağlı, beğenceli.

muhib: seven, sevgi besleyen dost.

muhibbi: muhibbe ait, muhib ile ilgili.

muhkem: 1. tahkim edilmiş, sağlam kılınmış, sağlam, berk, sağlamlaştırılmış, kuvvetli. 2. değiştirilmesi mümkün olmayan yazı, söz.

mukaddem: takdim edilen, sunulan; önde olan, önde.

muntazır: intizar eden, gözleyen, bekleyen.

murdâr: mundar, kirli, pis.

musahabat: sohbetler, konuşup, görüşmeler.

musavver: 1. tasvirli, resimli. 2. tasarlanmış, düşünülmüş.

mushaf: sahife haline getirilmiş, kitap; Kur'an.

muti: itaat eden, boyun eğen.

mübeddel: tebdil edilmiş, değişmiş, değiştirilmiş.

mübeyyin: bildiren, açıklayan, meydana koyan.

mücâvir: 1. komşu. 2. mâbet veya bir tekke yakınlarına çekilip oturan.

mücevvef: tecvîfolunmuş, oyuk, içi boş.

mürted: irtidâdeden, İslam dininden dönen.

mübeyyen: tebeyyün etmiş, meydana çıkarılmış, açıkça söylenmiş, açıklanmış, açıklanmış, açıklayan, bildiren.

mübin: 1. hayrı, şerri, iyiyi ve kötüyü ayıran. 2. açık, besbelli.

müddei: 1. İddia eden, davacı. 2. Bir hükümde ayak direyen.

münâcât: Allah'a dua etme, yalvarma.

münafık: nifak sokan, ikiyüzlülük eden. Kafir olduğu halde kendini Müslüman gösteren.

münevver: tenvir edilmiş, nurlandırılmış, parlatılmış, aydınlatılmış; ışıklı.

mürted: irtidaden, islam dininden dönen.

müşerref: şereflendirilmiş, kendisine şeref verilmiş, şerefli.

mütegayyir: 1. tagayyür eden, değişen, başkalaşan. 2. bozulmuş, bozuk.

müstağrak: batmış.

müvekkel: vekil tayin edilen, vekil edilen kimse.

müyesser: kolayı bulunup yapılan, kolay gelen, kolaylıkla olan.

nara: yüksek sesle bağırma.

nalbend: nal yapan.

nâkus: Hristiyanlarda ibadet vaktini bildirmek üzere kilisede çalınan çan.

nazîr: benzer, eş.

nekkare: çiftenâra, dümbelek.

nerdübân: merdiven.

nerm: yumuşak.

neşâd: sevinç, neşe, şenlik.

nevbet: sıra, sıra ile görülen iş.

nevk: 1. sivri uç. 2. kuş gagası. 3. kirpiğin ucu.

nikâb: peçe, yüz örtüsü.

nişân: 1. nişan, iz, belirti. 2. yara izi. 3. tuğra.

nîz: “-de -da, dahî” anlamında bir atıf edatı.

pâk: temiz, arık, pak.

pay-mal: ayak altına alınmış, çiğnenmiş.

perâkende: dağıtma, darmadağan.

peyk: haber ve mektup getirip, götürün.

pûş: örtü, örtünecek şey, elbise, zırh.

R-S-Ş-T

revâk 1. üstü örtülü, önü açık yer. 2. kemeraltı, saçak altı, çardak.

revâne: giden, yürüyen.

rikâb: 1. Üzengi. 2. Büyük bir kimsenin katı, önü.

şadd-ı hezâran: eserde gizli bir şekilde, anlamıyla kullanılmıştır.

salb: 1. Asma, darağcına çekme. 2. Çarmıha germe.

ser-asker: asker ve ordu komutanı.

suffe: sofa.

sûzan: 1. Yakan, yakıcı. 2. yanan, yanıcı.

şakird: talebe, çırak, yamak.

şeddâdi: çok büyük ve sağlam yapı.

şefaât: birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edinilen aracılık.

şerm-sâr: utangaç.

şûm: şom, uğursuz.

taâm: yemek, aş.

talak: boşanma, nikahlı kadını bırakma.

târ u mâr: karmakarışık, dağınık, perişan.

taşra: dışarı.

tâye: taya, sütnine, çocuğa bakan dayı.

tâziyâne: 1. kırbaç, kamçı. 2. tezene, mızrap. 3. vasıta, sebep.

teferrüc: 1. açılma, ferahlama. 2. gezinti. 3. Gezintiye çıkıp gam dağıtma.

temaşa: 1. bakıp seyretme. 2. gezme.

tir-endâz: ok atıcı.

tiryak: zehirlenmeye ve bazı hastalıklara karşı kullanılan macun, panzehir.

tîz: 1. tez, çabuk. 2. keskin. 3. sık.

tuhfe: 1. hediye, armağan. 2. yeni çıkma, hoş gider, güzel şey.

S-Ş-U-Z

salb: Asma, darağacına çekme- çarmıha germe.

şâd: Sevinçli, mesut.

ukubet: ceza, eziyet, işkence, azab.

zahm: yara.

zebun: zayıf, güçsüz, aciz.

zehre: yiğitlik, cesaret.

zevrak: kayık, sandal.

zeyrek: anlayışlı, uyanık, zeki.

zünnar: papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık, ipten örme kuşak.

KAYNAKLAR

- ASLANBAY, M., 1953. Seyyid Battal Gazi, Kardeşler Matbaası, Eskişehir, 126s.
- BAHAEDDİN, M., 1997. Yeni Türkçe Lügat, Akçağ Yayınları, Ankara.
- BORATAV P., “Battal”, İslâm Ansiklopedisi, 2. Cilt, 352s.
- DEVELLİOĞLU, F., 2002. Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitapevi, Ankara.
- DEMİR N., ERDEM M., 2006. Battal Nâme, Hece Yayınları, Ankara, 342s.
- ELÇİN, Ş., 2000. Halk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara, 763s.
- ERGİN, M., 1972. Türk Dil Bilgisi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 407s.
- İBNÜ'L-ESİR, 1986. El-Kâmil Fi't-tarih, Çev: Ahmet Ağırakça, Bahar Yayınları, V. C., 493s.
- KOÇ KESKİN, N.- MERMER A. - ALICI, L. – EFLATUN, M. – BAYRAM, Y., 2006. Eski Türk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara, 567s.
- KÖKSAL, H., 1984. Battalnamelerde Tip ve Motif Yapısı, Ankara, s.19.
- LEVEND, A., 2008. Türk Edebiyatı Tarihi, Pulat Basımevi, I. Cilt, Ankara, 666s.
- ÖZTÜRK, A., 2000. Çağlar İçinde Türk Destanları, Alioğlu Yayınları.
- ŞEPETÇİOĞLU, N., 1986. Türk Destanları, Toker Yayınları, İstanbul, 216s.
- ŞEMSETTİN, S., 2010. Kâmus-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- YAZIM KILAVUZU, 2008. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- YENER, C., 1989. Türk Halk Edebiyatı Antolojisi, İnkılâp Yayınevi, İstanbul, 414s.
- YILDIRIM, D., 1998. Türk Bitiği, Akçağ Yayınları, Ankara, 326s.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı-Soyadı : Gamze KAYA
Doğum Yeri ve Tarihi : Söke – 12.05.1984

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Gazi Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Doktora Öğrenimi :
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar : Milli Eğitim Bakanlığı

İletişim

E-Posta Adresi : gamze_elci12@hotmail.com
Tel. : 05072503116
Tarih : 21.06.2011